

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

140156

Druffert I Almir
Vierde Lufftwin gebr. of
goudt Druffert bin of
goudt. In nouder
in goudt Druffert
in goudt Druffert
Henderson

Kusat Lira 1855

300

~~Kusat Lira 1856~~

3 p. 20 — 60 x

3 p. 2. 4 — 12

10 x 3 — — 10

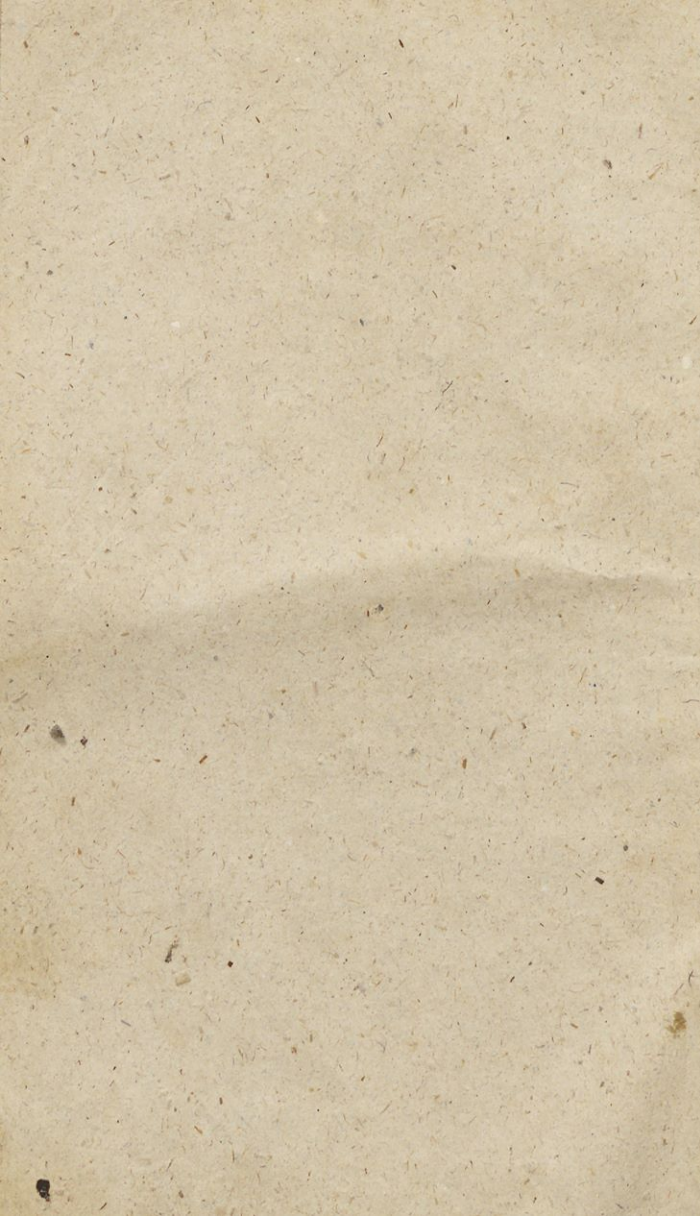
8 x 2 — 16

4 f. 30 — 120

Summa — 218

fl. 10
5,

213
fl. 10 v. 100.000

BERILO

za

drugi klas

malih šol na kmetih.

Velja nezvezano	14 Kr. sr.
Zvezano v usnjatem herbtu	19 Kr. sr.

Na Dunaju, 1852.

V zalogi ces. kralj. bukvarnice za šolske bukve
pri sv. Ani v Janezovih ulicah.

140 156

140156

V javnih šolah se smejo, ako ministerstvo uka
i bogošastja izjema ne dovoli, samo predpi-
sane, z štempelnom šolsko - knižnega prodaja
zaznamovane bukve rabiti. Tudi ne smejo dražje
biti, kakor je na prvem listu postavljeno.

N 185/1957

Šolske postave za ljudske šole.

1. Za vedenje pred šolo.

1. **O**troci! svojo šolsko pripravo imejte zmiraj lepo zloženo in pripravljeno; nič na nji ne spridite, in snažno jo varujte.

2. Ne jemljite je nikoli več v šolo, kakor kolikor je za vsako učenje potrebujete. Noži in linirji se brez očitnega privoljenja učenikovega ne smejo v šolo nositi.

3. Preden greste z domi, preglejte, ali je vaša obleka snažna. Obraz, roke in noge si umijte, nohte porežite, lase lepo poravnajte. Tudi potrebo opravite poprej.

4. Če zavoljo kake bolezni ali zavoljo kakega drugega pravega zadržka ne morete v šolo iti, prosite, da se učenikom na znanje da.

5. O pravem času pojdite z domi, in po poti v šolo se ne zadržujte, da o pravem času pridete. Ojstro vam je prepovedano se na takih krajih zadrževati ali še celo razgrajati, kjer se ljudje shajajo.

6. Tiho in pametno hodite. Pozdravite se, kadar se na poti snidete. Če greste od daleč, zberite se fantje s fanti in dekleta z dekleti.

7. Kadar do šole pridete, otrebite si blato ali sneg s čevljev, sneg otresite tudi s klobukov in plašev.

8. Pozdravite jih, kateri vas v šoli srečajo.

9. Ne zaderžujte se pred šolo ali v šoli; pojdite vselej naravnost v učilnico.

10. Kdor prepozno pride, mora učeniku resnično zaderžek povedati. Gorje mu, kateri si hoče z lažmi pomagati. Vsaka laž se oestro kaštiga.

II. Za vedenje v šoli.

1. Kadar v učilnico stopite, se učeniku ali učenici lepo priklonite. Ako jim imate kaj povedati, povejte. Pozdravite po tem tudi druge učence in učenke.

2. Svoje plajše, klobuke, kape, poveršne suknje, štorje ali omrele, kernirje i. t. d. na svoj kraj položite, tako da jih morete hitro v roke vzeti.

3. Po zimi ne hodite na ravnost k peči, po letu ne k štirni ne na okna, ampak vselej na svoje odkazano mesto.

4. Ne bodite si nevošljivi zavoljo sprednjega mesta, ker se po pridnosti in po lepem vedenju deli. Skerbite s tem perve mesta zaslužiti.

5. Svojo šolsko pripravo položite, preden se uk prične, na polico pod klop.

6. Tiho in mirno čakajte začetka uka. Pripravljajte se zanj. Mislite poprej, postavim, kaj bi vtegnili biti uprašani, ali pa tiho berite iz kakih šolskih bukev.

7. O molitvi pred ukom ustanite, roke gor deržite, in lepo molite, kar se vam naprej moli.

8. Po molitvi le tisto od priprave v roke vzemite, česar vam je vselej za uk treba,

9. Med ukom vselej po koncu sedite, in deržite roke, če ne pišete, ravno pred seboj na klopi.

10. Oči in ušesa naj bodo v učenika obrnjene. Vsakikrat storite, kar se vam zapove, radi in na tanko. Pokoršina je lastnost, ki jo mora vsak učenec imeti.

11. Ktere brati ali odgovarjati pokličejo, naj ustanejo, in se lepo ustopijo.

12. Kteri bi radi brali, odgovorili ali kaj upražali, smejo to le spodobno z vzdignjeno roko pokazati.

13. Kteri so k mizi ali k tabli poklicani, naj tako gredo iz klopi, da drugih po nepotrebnem ne motijo, ravno tako naj gredo spet na svoje mesto, kadar drugej nimajo več opraviti. Kteri zravno njih sedijo, se morajo radi umakniti.

14. Ne smete si nagajati, si oblačil, bukev, pisem i. t. d. nikakor ne spridovati.

15. Ne smete se pomenati, si ne vŕseptavati ali za drugimi govoriti, tudi se ne ozirati, z rokami igrati, z nogami ne derzati ali mahati, ne po klopeh hoditi, brez pripuŕsenja ne iz svojega mesta hoditi, ne po svoji volji zdaj stati, zdaj sedeti, klopi ali sedeŕev v njih ne premenjevati.

16. O nauku ne smete niŕ jesti, tudi ne jedil kazati, ne piti prositi. Kterim se kosilo s sebo da, ker so daleŕ doma, naj ga, kadar v uŕilnico pridejo, na mestu hranijo, ki ga uŕenik pokaŕejo.

17. Brez sile ne smete na straniŕe hoditi; pa tudi ne nanj prositi, preden tisti nazaj ne pride, ki mu je bilo pred dovoljeno.

18. Komur je dovoljeno na straniŕe iti, ga ne sme umazati ali poŕerkati. Œe umazanega najde, naj precej pove. Ne sme dalje zunaj biti, kakor kolikor mu je treba, in zunaj straniŕa na nobenem kraju ali kotu svoje potrebe opravljati.

19. Nobene naj manjŕe stvari si ne smete skri-vaj jemati, pa brez pripuŕsenja si eden drugemu tudi ne niŕesa posojevati, zastonj dajati, prodajati ali premenjevati.

20. V ŕoli vam zroŕenih bukev, pisem, ŕtevilskih tablic, linirjev, ŕertalnic ali rajŕajga, obŕertov ali cajhning, podobnic ali modlov, pozemljine ali naturalij brez pripuŕsenja ne smete

domu jemati. Ničesa ne spridite in ne popačite; to bi bilo nevhvaležno.

21. Ne poškodujte in ne mažite nikakor klopi, miz, stolov, oken, vrat, stene in kaj takega.

22. Ne mečite koscov papirja, spridenih peres ali kaj drugega pod klopi.

23. Med sebo bodite mirni in prijazni, postrežljivi in priljudni! varujte se gerdega, neporednega vedenja.

24. Kadar drugi učeniki ali učenice, ki se pri učenju verstijo, v učilnico pridejo, ali če se šolski oglednik, fajmošter ali duhovni učenik, grajšinski gospod ali kdo drugi imeniten pokažejo; ustanite, od učenika ali učenice opomnjeni se priklonite, in tako dolgo lepo stojte, dokler se vam ne reče sesti.

25. Ko je uk končan, orodje spet pospravite, in pred se na klop položite.

26. Kadar se imenik ali katalog bere, odgovorite, ko se vaše ime pokliče, dosti glasno: *Tukaj*.

27. O molitvi po šoli tako storite, kakor pred šolo.

28. Ko se molitev konča, vzemite svoje orodje, pojdite z versto iz klopi, kakor se vam vselej ukaže, vzemite spravljene plajše, klobuke, kape i. t. d. ustopite se, kakor vam učenik ali učenica rekó, po dva in dva v versto, da greste, in kadar mimo njih greste, se jim priklanjajte, in pustite se peljati z versto in tiho do pred šole.

29. Če se gre po štengah ali čez ktere štable, hodite počasi in varno, da kdo ne pade.

30. Če imajo kateri zmed vas učeniku ali učenici kaj povedati ali potožiti ali pri njih kaj drugega storiti, naj storé, preden se iz učilnice gre.

III. Za vedenje v cerkvi.

1. Ktere učenik pred ukom v cerkev peljejo, tisti naj orodje tičas v klopeh popusté; če

pa še le po uku v cerkev gredo, naj gā s seboj vzamejo.

2. Po dva in dva, in kjer je šola namešana, naj najprej fantje, za njimi pa dekleta tiho, mirno, lepo v cerkev gredo, se ondi na odmenjene mesta ustopijo, in med službo božje stojé ali klečé, kakor se jim ukaže, pobožno in pristojno molijo ali pojejo: po opraviu pa spet po prvem redu iz cerkve odidejo.

3. Zberite se ob nedeljah in praznikih o pravem času v cerkvi na odmenjenih mestih, pri nauku zvesto poslušajte, in pri molitvah pobožno in lepo molite.

4. Pri zedinjenem petju in pri molitvah ne vpijte, pri očitnih obhodih ali procesijah se reda deržite, in molite ali pojte po napeljevanju gospoda fajmoštra ali duhovnega učenika.

5. Ravno tako delajte pri obhajilih in pogrebih, kadar jih spremljate.

6. Kteri ob nedeljah popoldanski nauk obiskujejo, naj se, kjerkoli je mogoče, v učilnici shajajo, po dva in dva tiho in lepo v cerkev hodijo, in na svojih mestih nauk zvesto poslušajo.

7. Tako naj se tudi, kteri gredo ob odmenjenih dneh k spovedi in k svetemu obhajilu, kjer je mogoče, pred v učilnici zberejo, od tod po dva in dva v cerkev gredo, se spodobno zaderže, in po tem tiho ino mirno domu vernejo.

8. Zaderžite se v cerkvah in v vseh svetih krajih spodobno in pobožno. Ne ozirajte, ne prehajajte se prešerno, ne jemljite nobene igrāče s seboj, ampak molitvene ali pesemske bukvice. Škerbite ogibati se vse stiske, in pojdite, kadar koli je mogoče, po dokončani božji službi pred odrašenimi, naj pred fantje, potlej dekleta.

IV. Za vedenje zunaj cerkve in šole.

1. Zadržite se ob nedeljah in praznikih, v cerkev gredé, pametno in spodobno. Ravno tako tudi domu gredé.

2. Ne mudite se pred cerkvijo, če se tudi božja služba še ni začela. Še manj se smete tam igrati. Ne hodite brez dovoljenja v zvonik ali turen, ne lazite na zid, ki je okoli cerkve, ne praskajte po zidu, ne pišite in ne čerkajte nanj.

3. Kadar vas zverstene iz cerkve ali šole pe-ljejo, hodite v tem redu, dokler je mogoče. Ne smete se tedaj pred šolo muditi, in ondi ali pri dru-gih hišah ali na katerem drugem očitnem kraju svoje potrebe opravljati, ne vsaksebi tekati, ampak tiho in pametno domu hodite.

4. Ne očitajte tistim po poti, kateri so bili izmed vas v šoli svarjeni, kregani ali strahovani, ne pesmehujte se jim zato, in ne pravite drugim. Ne zmerjajte eden drugega, ne dajajte si gerdihi imen, ne zaničujte eden drugega zavoljo slabejše glave ali telesnih nadlog.

5. Ne bodite po cestah in potih in nikjer niko-mur nadležni, ne praskajte nikjer zida ali plank, ne oškodovajte ničesa pri hišah, pohišju, plotih, zelenjavah, drevesih, travnikih, njivah i. t. d.

6. Ne jemljite nikomur ničesa, varujte se zmi-kati ptujega sadja, grozdja ali letine na poljih i. t. d.

7. Pozdravljajte jih, kateri vas srečajo, in ime-nitnim osebam se spodobno priklanajte.

8. Učite se, in delajte doma svoje šolske na-loge (to je, kar se vam naroči naučiti se in opravi-ti) berite, pišite, rajtajte, risajte ali cajhnajte, ponavljajte, kar ste se že pred učili. Opravljajte pa tudi radi in na tanko dela, ki vam jih stariši opraviti ukažejo.

9. Kadar vam je dovoljeno igrati se, izovolite si take kraje, kjer niste nikomur nadležni. Igrajte se razločeni, fantje s fanti, dekleta z dekleti. Igrajte se brez prepira in vpitja; ne igrajte se tako, da bi bilo zdravju škodljivo, nepošteno in nesporodobno. Poprašajte svoje stariše in učnike.

10. Ne dersajte se po nevarnem ledu, tudi ne ob hišah in drugih potih; ne kopajte se v nevarnih vodah, in nikoli ne nagi.

11. Ne obešajte se zadej na vozove ali sani, in ne storite nikoli nič, kar vam vaši predniki in vikši prepovedo.

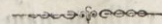
12. Kadar vam je iz šole za zmiraj ostati, zglašite to spodobno in zahvalite se vsem, kateri so imeli z vami opraviti. Vedite, da so učniki vaši največji dobrotniki, katerim ste vse žive dni hvalo dolžni. Skažite svojo hvalo naj pred s tem, da pridno obiskujete oponavljavni nauk in nedeljsko šolo, da zadobljene vednosti ne pozabite, ampak jo v prid obračate.

*

*

*

Ravnajte se po teh postavah radi in na tanko. Kdor jih ne spolnuje, ga bodo jegovi učniki po okolišinah na skrivnem in očitno posvarili in okregali, mu bodo v kaštigo vzeli listek pridnosti, častni sedež, častno znamenje, častno službo, ga bodo deli sedeti ali stati na odločen, na sramoten kraj: ga bodo izbrisali iz častnih ali zlatih bukev in zapisali v černe bukve, ali ga bodo celo s šibo ali s paličico topli, in on si napravi s tem hud zapis v vedenju. Nepoboljšljive iz šole izženejo.

Povesti iz svetega pisma stare zaveze.

Od stvaritvi sveta.

Če se le okoli sebe ozremo, zagledamo brez števila veliko reči, ktere so vse dobre in koristne za nas. Solnce nas poživlja s svojo dobrotljivo gorkoto, in razveseljuje s svojo lučjo. Zemlja redi s svojim sokom sadeže ali zeliša, zeli in drevesa, ki so v živež nam in drugim živim stvarjem. Sapa nam je potrebna, da dihamo, in si življenje ohranimo. Vetrovi čistijo zrak škodljivih soparjev, hladijo prehudo vročino, zlajšujejo v barkah voziti po morju in jezerih, in gonijo mline k pridu ljudem. Rosa, dež in sneg so zlo dobrotljivi, ker povišajo rodovitnost zemlje, rastino sadežev, zeli in dreves, in ker bi mogla zemlja brez te poživnosti kmalo pusta biti. Celo hude vremena, ki so velikrat strašne in škodljive, nam vendar veliko več prida storijo, kakor škodovajo. Poglejte, kako po hudem vremenu travniki lepo zelené, kako se sadeži in zeli z novo močjo in lepoto vzdigajo, kako je drevje na novo poživiljeno. Hude vremena sčistijo sapo škodljivih soparjev, zmanjšajo omotno letno vročino; zrahljajo zemljo, in povišajo s tem nje rodovitnost, velikrat nam dežja naženejo, in poživijo suho perst.

Kako velik je še le prid živine za nas ljudi. Služi nam v ohranjenje našega življenja, v našo priložnost in v naše veselje. Veliko živine nam daje živež; ona nam nosi pripravo za našo obleko. Nektero živino so ljudje privadili, da jo imajo za svoje dela in opravila. S kolikim trdom bi morali naši stariši delati, in s kolikim potom svojega obraza polje sami obdelovati, ko bi jim domača živina delati ne pomagala! Kolike prijetnosti življenja nam napravi le samo nagli in močni konj! Kak prijetno nas razveseljuje ptičev petje! Ali kdo more sošteti vse dobrote, ki jih nam ljudem stvari na zemlji delajo! Veliko, veliko sadežev in živali prida še ne poznamo, ki nam ga delajo. Pa gotovo je, da imajo tudi one za nas in za druge stvari svoj prid.

Če dalje premislimo, kako lepo in po redu je vse na svetu napravljeno, kako je vse na svojem pravem kraju, kako se vse o pravem času godi; moramo še bolj stermeti in se čuditi tistemu, kateri je vse to tako lepo in zalo naredil! Ko bi se naša zemlja solncu, ki se okoli njega suče, bolj približala, bi se naše polja in verti posušili, in zemlja bi bila nerodovitna pušava. Ko bi se pa od solнца preveč oddaljšala, bi vse zmerznilo; vse pozeblo. — Ropne in strupene zveri živé večji del po samotnih krajih, in bežijo od ljudi, V vročih deželah raste in rodi sočnato sadje, ki se ž njim ljudje poživljajo; po merzlejših krajih se pa tiste reči najdejo, ktere so ravno tam ljudem koristne in potrebne. — Kako po redu in prav se verstijo dnevi in noči, kako na tanko si nastopajo letni časi. Zemlja, naše prebivališče, se suče že več jezero let okoli solнца, in ni še nikoli, in celo nič zgrešila svojega pota. Luna se suče vpravno okoli zemlje, in spreminja svojo svetlobo v naj lepšem redu.

Ali je mogoče, da bi se ktera še tako slaba koča sama naredila? Če lepo, vpravno sozidano hišo vidimo, ali ne mislimo precej, da jo je umen zidar naredil? Kaj pa je naj večja in naj lepša hiša v primeri s svetom tako vpravno storjenim? Če tedaj vsaka vpravno storjena hiša mora imeti umnega zidavca, koliko bolj mora imeti svet umnega, in sicer neskončno umnega začetnika.

Ljudje znajo hiše zidati, mesta narejati; ali pa tudi morejo bilko trave narediti ali červičku življenje ohraniti? Ali morejo ljudje gor k solncu, k luni ali k zvezdam priti, da bi jim luč dali ali pot pokazali, od ktere naj ne odstopijo! Ali so tedaj mogli ljudje našo zemljo in vse, kar je na nji, ali so mogli veliki zali svet narediti! Kratko nikar, vsi ljudje skup ne bi bili mogli tega sveta narediti. Tistemu, kateri je svet naredil, mora mogoče biti vse narediti, kar hoče: on mora neskončno umen, on mora neskončno dobrotljiv biti, ker je vse tako prav in modro naredil, in ljudem k pridu napravil. Tega vsemogočnega, neskončno umnega in neskončno dobrotljivega začetnika sveta imenujemo z vso častjo Boga.

Solnce, luna, zvezde, naša zemlja in vse, kar je na nji, vse to ni bilo zmiraj, temuč Bog je vse to nekdam napravil. Radi bi pa tudi vi zvedili, kako je ljubi Bog vse to iz ničesa, samo s svojo voljo napravil, kako je vse to stvaril! Tega noben človek ne bi mogel vediti, ker ni bilo nikogar pri stvaritvi pričejočega; le Bog nam je to zamogel povedati. In ljubi Bog nam je tudi na znanje dal, on nam je razodel, kako se je vse o stvaritvi godilo. Pobožni možje so razodenje, ki jim ga je storil, popisali, in nam ga v svetih bukvah zapustili, ktere imenujemo *sveto pismo*. Iz teh svetih bukev bote zdaj slišali, kako se je godilo, ko je Bog stvarjal svet in vse reči na njem.

V začetku, tako nam pripoveduje sveto pismo, ne bilo nič, kakor Bog sam. Pred še ne prav šest jezer leti je Bog hotel, da bodi nebo in zemlja, in bilo je oboje. Če Bog kaj ukaže, se zgodi, in če hoče, je že. Pa zemlja ni bila precej taka, kakoršna je zdaj: bila je s tamo in vodo obdana, pustina in prazna. Tedaj je hotel Bog, da bodi svetloba, in svetloba je bila. To se je zgodilo prvi dan. Drugi dan začnejo biti oblaki po volji božji, ki našo zemljo kakor pokrov obdajajo. Po tem so se po volji božji narejali hribi in doline po naši zemlji; voda se je stekala v globokejša kraja, in tako se začnejo morja, jezera, reke in potoki, na suhem pa so mogli rasti mnogoteri sadeži, zeli in drevesa. To se zgodi tretji dan.

Sadeži, zeli in drevesa potrebujejo, da morejo rasti, cvesti in sadje roditi, svetlobe in gorkote. Zdaj ukaže Bog četrti dan, da naj svetijo solnce po dnevi, luna in zvezde pa po noči, da nam spreminjajo časov kažejo, in da naj se štirje letni časi zaporedoma verstijo. Peti dan je Bog hotel, da naj na zemlji zdaj tudi žive stvari prebivajo; stvaril je tedaj ptice v podnebjju in ribe v vodi. Šesti dan je stvaril Bog druge živali in zadnjič človeka. Človek je pa veliko blagejše in imenitnejše bitje, kakor vse druge stvari na zemlji, ker ima razum telesa prav umetno napravljenega tudi še pametno in neumerljivo dušo; po božji podobi je stvarjen, in k temu namenjen, da Boga spoznava, časti, ljubi, moli, da je čedalje boljši in pobožnejši in pa večno zveličan. Prvem človeku je bilo ime Adam, to je: „iz zemlje stvarjen“, in jegovi pomočnici Eva, to je: „mati vseh ljudi“.

Zdaj je bilo na zemlji vse tako napravljeno, da je bila prav pripravna za prebivališče pametnih stvari. Bog je pogledal stvari in vidil, da je vse prav dobro in vse prav po namenu, za kterega je bilo stvarjeno. Sedmi dan je Bog počival, to je, jenjal je nove reči stvarjati. Ta dan je postavil

v svet praznik, ob katerem naj ljudje ne delajo, ampak počivajo in posebno le nanj mislijo, naj njegove popolnomosti in zapovedi premišlujejo, naj ga za prejete dobrote hvalijo, naj ga vseh potrebnih dobrot prosijo, naj ga častijo in molijo. — Gospodovi aposteljni so nam kristjanom nedeljo v praznovanje postavili, da naj ondaj od dela jenjamo, in naj se k božji službi z vso pobožnostjo podamo.

Če vse to prav premislimo, kar je Bog iz ničesa le samo s svojo voljo naredil, moramo stermeti nad velikostjo njegove moči. Ničesa ni bilo, iz česar bi bil Bog vse to narejal ali sestavljal; nobenega orodja in nobene pomoči ni potreboval; nič mu ni bilo treba prizadevati si, ne truditi se; le hotel je, da naj bo vse to, in bilo je. Bog je stvarnik nebes in zemlje; vse lahko stori, kar hoče; on je vsemogočen! V njegovo moč tedaj smemo in moramo vselej zaupati, ker ni nesreče ne potrebe, da bi nam on ne mogel pomagati.

Kako poredoma in modro je Bog ravnal ob stvaritvi zemlje! Še le potlej, ko je bila zemlja za prebivališče živih stvari pripravljena, je stvaril živali, in zadnjič človeka, ko je bilo že vse pripravljeno, česar potrebuje k svojemu življenju. Kako mnogotere so stvari, kako različne po svojih razpolih, in vendar je vsaka prav takšna, kakoršna mora biti, da svoj namen doseže, in da srečo vseh povikša. Bog ima pri vsem, kar stori, nar boljše misli, in vse prav dobre izpelje; Bog je neskončno moder. Tudi mi tedaj vselej s premislikom delajmo, in pri vseh svojih opravilih se zmiraj po modrem redu ravnajmo. Pri vsem, kar delamo, imejmo dobre misli, in prizadevajmo si srečo svojim bližnjim povikševati.

Kolika je dobrota božja do nas ljudi! Vse kar vidimo na zemlji, je za našo srečo stvarjeno in pripravljeno. Vse stvarjene reči moramo v svoj prid obrniti in jih rabiti ali nucati. Posebno je dal Bog naši duši um in svobodno voljo, stvaril

nas je po svoji milosti z veliko imenitnostimi, po svoji podobi, in je hotel, da ga naj zmiraj bolj in bolj spoznavamo, častimo in ljubimo, da bodemo sveti in pa večno zveličani. In mi naj bi tega neskončno dobrotljivega Boga, svojega naj ne boljšega očeta ljubili? Res, brezštevilne dobrote, ki nam jih Bog vsak dan deli, hočemo prav premišljevat in ga za nje v molitvi serčno hvaliti; dobrote, ki nam jih deli, hočemo po njegovi volji v dobro obračati, in s tem tudi srečo svojim bližnjim poviševati, jegove svete zapovedi hočemo vselej na tanko spolnovati in skrbeti, jegove jubezni in dobrote vredni biti.

Od dveh prvih človekov v raju in od
njunega greha.

Bog je djal prva človeka v prav prijazen in lep kraj, ki je bil prijetnemu vertu enak. Pravimo mu raj. V raju naj bi zemljo obdelovala, in pa dobro in pobožno in srečno živela. Perva človeka sta bila, ko jih je bil Bog stvaril, nedolžna in nepokažena; lahko sta božje lastnosti in božjo voljo spoznavala; k dobremu sta bila nagnjena, in z zvestim spoznavanjem božje svete volje sta se božje ljubezni in prijaznosti vredna delala. Lahko sta delala, zakaj juno telo je bilo zdravo in terdno, in ni bilo boleznim in bolečinam ne smerti vdano. Bog sam ju je podučeval, kako da naj ga častita, ljubita in molita, in čedalje boljša in pobožnejša prihajata. Da bi se prva človeka bolj in bolj vadila pokorna biti, in božjo sveto voljo na tanko spolnovati, jima da Bog lahko zapoved. Rekel jima je: „Od vsega drevja po raju jejta, samo od tega drevesa ne smeta jesti; če bota jedla, bota morala umreti.“ To drevo je imenoval stvarnik drevo spoznanja dobrega in hudega.

Nekega dne gre Eva celo blizo prepovedanega drevesa, kar na njem kačo zagleda. Kača spregovori rekoč: „Zakaj vama je Bog od vseh dreves jesti prepovedal?“ Eva reče: „Od vseh dreves po raju smeva jesti, samo od tega drevesa je Bog rekel: Nikar ne jejta od njega, sicer bota umerla.“ „O,“ reče kača na to, „ne bota ne umerla! Še le prav spregledala bota, če od njega okusita. Enaka bota Bogu, in vedila bota dobro in hudo.“ Eva se da tem lažnjivim besedam zapeljati, je od prepovedanega sada, in ga da tudi Adamu jesti. Tako sta oba božjo zapoved vedoma in prostovoljno prelomila in grešila.

Ali je bilo pač to prav, da sta bila Bogu nepokorna? Slušati bi bila morala Boga, kateri jima je bil toliko dobrega storil, ako ravno nista razumela, zakaj jima je prepovedal jesti od tega drevesa; saj je vselej dobro, kar Bog zapove.

Komaj sta bila prva človeka božjo zapoved prelomila, sta že spoznala, da nista prav storila. Strah in nepokoj je v nju stopil, pekel jih je storjeni greh. Nič več nista zdaj mogla z veseljem na Boga, svojega stvarnika in predobrotljivega Očeta, misliti, bala sta se ga, in se mu skrivala med grmovje v raju. Kdor namreč kaj hudega stori, se boji Boga in ljudi, in se sam pred seboj sramuje.

Proti večeru zaslišita glas božji, ki pravi: „Adam, kje si?“ Bog ju je s tem k spoznanju junega greha in k poboljšanju napeljeval. Adam odgovori: „Slišal sem sicer tvoj glas, toda bojim se pred te priti, ker sem nag, za to sem se skril.“ Bog mu reče: „Zakaj pa si jedel sad, kterega sem ti djal, da ne jej?“ Adam odgovori: „Pomočnica, ktero si mi pridružil, mi je dala prepovedanega sada, ter sem ga jedel.“ Eva pa reče: „Kača me je s svojimi lažnjivimi besedami zapeljala.“

Bog, kateri vse dobro obdaruje, pa tudi vse hudo kaštiga, kateri na tanko spolni, kar koli obljubi, reče Evi: „Tvoje težave bom pomnožil, veliko boš terpela s svojimi otroci. Mozu boš v oblasti, in on bo tvoj gospod.“ Adamu pa reče Bog: „Ker si poslušal besedo svoje zene, in si jedel prepovedanega sada, bodi prekletazavolj tebe zemlja; s potnim obrazom boš svoj kruh jedel, dokler se ne poverneš v zemljo, iz katere si vzet.“ Nič več ju ni pustil v tem prijetnem kraju, temuč ju pahne iz raja.

Ta zgodba nam prav očitno kaže, da stori greh človeka vselej nesrečnega, mu vzame notranji pokoj, in ga pripravi ob prijaznost in dopajenje božje. Čujmo tedaj skerbno nad svojim nagnjenjem in željami; zatirajmo vsako prepovedano željo precej v začetku, ko jo je še lahko zatreti, in imejmo vse za škodljivo in pogubljivo, kar nam je Bog prepovedal, naj se nam še tako prijetno dozdeva, naj nas še tako mika.

Ta greh nepokoršine izvira iz dveh prvih človekov v vse ljudi, in se imenuje izvirni ali pojerbani greh. Mi vsi smo bili po tem grehu Bogu zoperni in zaslužene kaštiga vredni. — Pa neskončno usmiljeni Bog je že prvima človekoma obljubil poslati Odrešenika, kateri ju bo od greha odrešil.

Kajn in Abelj.

Kajn, Adamov pervorojeni sin, je bil kmet, Abelj, jegov brat, pa pastir. Že takrat so ljudje v znamenje svoje pobožne hvaležnosti, kar so imeli naj boljšega, Bogu v dar nosili, in s tem očitno na znanje dajali, da morajo za vse dobrote le Bogu hvalo dati. Kajn prinese tedaj poljskega pridelka Bogu v dar, Abelj pa mu daruje prve mladiče svoje čede. Na Abeljnov dar je Bog Berilo za II. klas.

z dopadenjem gledal, ker mu ga je s pobožnim in resnično hvaležnim sercom opravljal. Kajnov dar pa ni mogel Bogu dopasti, ker je bil nevošljivec in divji togotnež, in ni imel pri daritvi pobožne hvaležnosti v svojem sercu.

Kajn naj bi bil iskal vzroka, da jegov dar ni bil Bogu tako všeč, kakor Abeljnov, sam v sebi, v svojem hudobnem sercu. Ali iskal ga je le v svojem bratu, ravno kakor da bi bil on Bogu bolj dopadel, ko ne bi bilo jegovega brata; bil je jezen na Abeljna, bil mu je zavoljo božjega dopajdenja nevošljiv, in ga je smertno sovražil. Ko sta bila nekda sama na polju, ste Kajna nevošljivost in sovražtvo tako prevzele, da svojega nedolžnega brata Abeljna zgrabi in ubije.

V kako strašno pregreho zapelje človeka lahko huda strast, če se ji precej v začetku ne ustavi! Še brata umoriti ga ni groza, kdor se nevošljivosti, sovražtvu in jezi udá, in teh hudih nagnjenosti že v prvi mladosti ne kroti in ne zatira.

Za to strašno pregreho je tudi šiba božja prišla. Kajn je bil sicer od začetka prederzen; zakaj ko ga je Gospod Bog vprašal: „Kje je tvo brat Abelj?“ mu je odgovoril: „Kdo me je mojemu bratu varha postavil?“ Ali Bog mu reče: „Kri tvojega brata vpije z zemlje do mene, da bi se nad teboj maševal. V begu boš, in po svetu se boš klatil, in nikjer ne boš mira in pokoja našel.“ Tako je tedaj prišla šiba božja nad Kajna, ker je bil svojega brata ubil: zakaj noben greh ne ostane brez kaštige, in naj se nam tudi hudobnež po zunanem srečen dozdeva, v svojem sercu vendar nima mira. Kajn obupa in ves zdivjan zakriči: „Moja pregreha mi ne more več odpušena biti!“ Zapustil je očetovo hišo in kraj, na katerem je storil to strašno pregreho, in se je po-

tikel po samotah, in huda vest ga je noč in dan pekla in mučila.

Ali bi si ne bil mogel Kajn dobrega izgleda svojega brata pred oči postaviti in poboljšati se? Pa ne da bi bil svojega brata posnemal, mu je bil še le nevošljiv zavoljo božjega dopadenja. Kako lepo pa ravna Abelj, ker se ni dal svojemu bratu s slabim izgledom pohujšati! Kadar nad drugimi slabe izgleda vidimo, nikar jih ne posnemajmo, in ne dajmo se jim v greh zapeljati; raji se dajmo z dobrimi izgledi drugih k dobremu vneti.

Kako gerda in ostudna je nevošljivost! Vese- limo se raji, kadar se bližnjemu dobro godi; iz serca mu vse dobro privošimo, in pri sleherni priložnosti mu k sreči pomagajmo. Nevošljivec ni nikoli dovoljen, in si sam življenje ogre- nuje; sovraži vse, katerim se bolje kot jemu godi, in jih išče v njih sreči zadržati. Kako zopern mora nevošljivec Bogu biti, ker nam je Bog toli- ko zaterdil, da si eden drugemu vse dobro iz serca privošimo in storimo, da se med seboj lju- bimo; nevošljivec pa ravna ti veliki zapovedi na ravnost nasproti.

Potop prvega sveta.

Pervi stariši so zavoljo zgube svojega dobrega sina Abeljna zlo žalovali. Bog jim je dal drugega sina, ki se mu je Set reklo. Bil je po Abeljnovo dober in pobožen in veselje svojim starišem. Se- tovi mlajši so posnemali izgled svojega očeta, in so božjo voljo na tanko spolnovali, pa sčasoma so se dali spačenim Kajnovim mlajšim v hudo zapeljati, in odtod je prišlo, da se je ves člo- veški rod čedalje globokeje in globokeje v grehe in hudobije pogrezoval. Le Noe s svojo družino je ostal še pobožen in bogaboječ, Od njega pravi

sveto pivmo, da je bil mož brez madeža, in da je po volji božji živel.

Bog, kateri vse hudo studi, in hoče, da naj po stezah njegovih zapovedi hodimo, je vseskozi prav oestro opominjal in svaril spridene ljudi, in jim žugal, popolnoma jih pokončati, ako se ne poboljšajo. Dal jim je odloga sto in dvajset let, da bi bili v se šli, svoje grehe spoznali, in jih opustili. Pa nič niso marali za opominovanje in svarjenje; božja prizanašljivost in milost jih ni k poboljšanju pripeljala. Toraj je Bog sklenil, spačeni in nepoboljšljivi človeški rod z groznim potopom kaštigati in pokončati. Pokončal ga je tudi res 1656 let po stvarjenju sveta. Samo Noe s svojo družino je bil živ ohranjen v veliki ladji ali barki, ktero si je moral sam po božjem povelju napraviti. V to barko je šel Noe s svojo ženo, s svojimi tremi sinovi in jih ženami, in je vzel seboj vsake živali dvoje, kar jih v vodi ni moglo živeti, da so žive ostale.

Ker ni bilo upati, da bi se sprideni ljudje poboljšali, je Bog zažugano šibo poslal. Strašno začne dež liti. Kakor iz strašnih slapov hrumi voda štirideset dni in štirideset noči spod neba na zemljo. Vsi studenci se odpró, in iz zemlje voda pridere. Zmiraj se naraša in naraša, in zadnjič stopi čez naj višje gore. Nikoli nikjer se niso mogli ne ljudje ne živali rešiti; vse po vsi zemlji je bilo pokončano.

Sto in petdeset dni je voda po zemlji stala. Bog pošlje gorek veter, in oblaki se razvlečejo; voda upada, verhovi gór se sčasoma iz vode prikazujejo, in Noetova barka obstoji na Araraški gori na Armenskem. Noe izpusti naj pred krokarja, potlej pa goloba, da bi zvedil, ali je voda že dosti upadla ali ne. Krokarja ni bilo več nazaj, ker je nad merhovinami, ki so po vodi plavale, dosti živeža dobil. Golob pa spet k barki prileti. Sedem dni pozneje Noe spet goloba izpusti, kateri

še le zvečer nazaj prileti, in prinese oljkino vejico s zelenimi peresci v kljuno. To je bilo veselo znamenje, da je voda dovolj upadla.

Noe gre zdaj iz barke, iz hvaležnosti postavi Gospodu oltar, in mu na njem za čudne odrešenje v zahvalo dar zažge. Bog je imel toliko dopadenje nad Noetovim darom, da je jemu in njegovim sinovom obljubil, da ne bo nikoli več s potopom zemlje razdeval, in v znamenje storjene obljube je mavrico na nebu postavil.

Noetovo djanje imejmo v izgled, kako da med hudobnimi ljudmi živimo: Noe je tudi med spačenimi ljudmi ostal pobožen in priden, častil je pravega Boga, in ni se dal drugim s hudobnimi pogovori in slabimi izgledi zapeljati. Kaj je tudi nam storiti, kadar slišimo pogovore, ali vidimo slabe izgledе?

Kako milostiv in usmiljen je Bog! Dal je hudobnim ljudem 120 let odloga se poboljšati, in jih je še po svojem zvestem služabniku Noetu opominjal in svaril: pa ne da bi se bili dali z božjo milostjo in prizanašljivostjo k pokori in poboljšanju omečiti, so še le malovrednejši in hudobnejši prihajali. Kadar je bila mera jih pregreh napolnjena, je priderla šiba božja. Tako pride šiba božja dostikrat počasi, pa pride vendar le gotovo, ako se grešnik k Bogu ne oberne in ne poboljša.

Kolikanj da Bog pobožne ljudi ljubi, vidimo nad Noetom. Otel je jega in kar je bilo njegovih, zato ker je bil dober in pobožen. Tako oteva Bog tudi še zdaj čudodelno svoje zveste služabnike ob času sile. Pravični je pod posebno brambo božjo, toraj smemo v naj večji nevarnosti biti veseli in mirni, če smo le pobožni in pravični in vredni ljubezni in dopadenja božjega.

Pervo, kar je Noe po prestani nevarnosti sto-

ril, je bilo, da je Boga za odrešenje in ohranjenje zahvalil. Jegova hvaležnost je bila Bogu prijetna. Ali ne prejmemo tudi mi vsak dan brez števila veliko dobrot od Boga? Kaj nam je toraj tudi vsak dan storiti? In s čim skazujemo sosebno svojo hvaležnost do Boga?

Hamov greh.

Po tem začne Noe spet zemljo obdelovati. Grozdje mu zdaj v misel pride, ki se je do zdaj le jedlo, ožeti, in si iz njega pijačo napraviti. Ker ni moči te pijače poznal, je je prvič preveč pil. Upijani se, in v šotoru nespodobno razodet leži. Ko ga Ham, jegov sin, ugleda, se zaničljivo posmehuje, ker ima divje veselje nad tem nezadolženim pregreškom svojega očeta, in ne spomni se ne dobrot, ki jih je toliko od svojega očeta prejel, ne lepih izgledov pobožnosti in bogaboječnosti, ki jih je nad njim vidil. Kaj, še svoja brata, Sema in Jafeta, je mislil v enako pregreho zapeljati! Toda Sem in Jafet sta bila umnejša in boljša od Hama; nista tega svojemu očetu v greh štela; mislila sta le raji na pobožnost in krepost, ki sta jo sicer vselej nad svojim očetom vidila, vzameta plajš, gresta z vstran obrnjenimi obrazi v šotor k očetu, ter ga odeneta.

Ko se Noe prebudi, in vidi, da je odet, popraša svoje sinove, kdo bi ga bil odel. Kadar pa zve, kako se je Ham soper otročje spoštovanje pregrešil, in kaj da sta Sem in Jafet storila, je dobrega očeta grozno bolelo, da je mogel nad svojim sinom toliko nehvaležnost doživeti; vendar ga je veselilo, da sta una sina toliko otročje spoštovanje do njega skazala. Pohvalil je junosro djanje, in je k Bogu za nju molil, da bi se jima in junim otrokom dobro godilo, to je, blagoslovil ali žegnal ju je; Hamu pa je jegovo pre-

greho očital, in mu napovedal, da Bog gotovo ne bo tega jegovega nespoštljivega djanja do svojega očeta brez kaštige pustil; temuč ga bo nad njim in nad njegovimi prvimi mlajšimi še kaštigal. To imenuje sveto pismo: Noe je Hama klet. Pre-rokovanje pobožnega Noeta se je tudi spolnilo. Semovim in Jafetovim mlajšim se je veliko bolje godilo, kakor pa Hamovim.

Vidite, ljubi otroci, kolika in kako strašna je pregreha, ako otroci svojih starišev spodobno ne spoštujejo, ali če se jim še celo zaničljivo posmehujejo! Tako pregreho Bog gotovo tepe. Sveto pismo pravi: „Okoli naj tistemu, kateri očeta zasramuje in svojo mater zaničuje, krokari spod čela izkljujejo, in jihovi mladiči naj ga požrejo.“ Sem in Jafet pa nam dajeta lep izgled otročjega spoštovanja in otročje hvaležnosti. Posnemajte, ljubi otroci, ta izgled, in božji blagoslov ali žegen bo nad vami!

Zidanje Babilonskega turna.

Noe je po potopu še 350 let živel, in je umerl, ko je bil 950 let star. Od začetka je Bog ljudem prav dolgo življenje dajal; kakor so se pa ljudje sčasoma množili, ravno tako se je tudi čas njihovega življenja skrajševal. Mlajši Noetovi so se zmiraj bolj po zemlji razmikali, kar dobijo veliko ravnoto, kjer se mislijo ustaviti, in tu najdejo med rekama, ki se jima Evfrat in Tigris pravi, tudi dobre pašnike za svoje čede. Da bi jih imena vekomaj slovele, in da se po deželah ne bi razgubili, si izmislijo turen zidati, kterega verh bi se neba dotikal, in bi se od vseh krajev vidil.

Pa to je bilo božjim sklepom nasproti. Bog namreč je hotel, da bi se ljudje po vsi zemlji raz-

širili, in jo obdelovali. Toraj je overl jih zidanje, in jezik jim je zmešal. Več jezikov se med njimi začne, da eden drugega ne umejo. Ravno zato morajo zidanje popustiti, in se v mnoge narode razdeliti. Mesto in nedodelani turen so imenovali Babel, to je po našem jeziku zmešnjava. Tisti rodovi, kateri so en jezik govorili, so šli skupaj, in so se v daljnih deželah ustavili. Tako so se začele mnoge ljudstva in mnogi narodi, in so se zmiraj bolj po zemlji razširjali.

Iz tega vidimo, da Bog človeške dela po svojih neskončno modrih in dobrotljivih sklepih obrača in vlada. Kar je pa božji volji nasproti, gre naskrižem. Toraj se pri vseh svojih delih vedno sprašujemo: Ali je to, kar mislim storiti, tudi po božji volji? Ali bom s tem jegovo sveto voljo spolnil? Bom s tem svojemu bližnjemu kaj k sreči pripomogel? Le po tem si smemo svesti biti božjega žegna, če po božjih neskončno modrih in dobrotljivih sklepih ravnamo. Brez božje pomoči bi bil ves naš trud zastonj; po božjem žegnu pa moremo vse upati.

Abraham.

Bog je sicer ljudi podučeval, kakošen da je, in kaj da od njih hoče; kaj da naj od njega upajo, če bodo jegovo voljo na tanko dopolnovali; česa da naj se pa tudi bojijo, ako bodo jegovim zapovedim nasproti ravnali. Toda ko so se ljudje vsak-sebi ločili in po zemlji razširjali, so kmalo pozabili nauke svojih pobožnih očakov, zlasti pa nauk, da je Bog, on nevidni Oče vseh ljudi, vse stvaril, da vse hrani in vlada, in tudi za vse skerbi.

Začeli so stvari po božje častiti, in so menili, da smejo od njih marsikaj dobrega pričakovati, ali da se morejo marsikakega zlega nadjati. Sosebno pa so solnce, luno in zvezde za bogove imeli, ker so se ljudem nekaj savoljo svoje koristnosti, nekaj pa zavoljo svitlobe in blešobe sosebno imenitne zdele. Na Egiptovskem so nekteri celo živali po božje častili, ktere so ali s svojo koristnostjo ali škodljivostjo in velikostjo slovele. Verovali so toraj v dobre in hude bogove.

Tem izmišljenim bogovom ali malikom v čast so tempeljne zidali, oltarje postavljali, in darove opravljali. Temu grehu se pravi malikovanje. Pri tem ni bilo ljudem nič mar za poboljšanje, v svojih grehih so živeli, kaj, mislili so celó svojim bogovom s samimi darmi dopasti, ako ravno hudega nagnjenja svojega serca ne zatarejo in se ne poboljšajo. Vse svoje zaupanje so v malike stavili, in se na vedeštvo, praznoverstvo in druge neumnosti veliko zanašali. In ljudje so se zmiraj bolj v nevednost in pozabljenje Boga, v greh in hudobijo pogrezovali, in si časno in večno nesrečo na glavo nakopavali.

Je li mogel Bog, ljubeznjivi Oče vseh ljudi, pri tem neobčutljiv biti? Je li mogel pripustiti, da bi pravo spoznanje jegovih lastnosti in jegove volje popolnoma iz zemlje zginilo?

Med mlajšimi Sema, Noetovega sina, se je spoznanje in češenje edinega pravega Boga še naj dalje ohranilo. Pa tudi ta rod je bil že v nevarnosti navzeti se malikovanja. Toraj si je Bog iz tega roda moža izvolil, kateri bi pravo spoznanje božje med ljudmi ohranil, in med vse narode na zemlji razširil. Ta mož je bil Abraham, ki je s svojo živo vero, s svojim terdnim zaupanjem in svojo voljno pokoršino do Boga vsem ljudem v lep izgled, in je oče Izraelskega ali Judovskega ljudstva.

Abraham je bil v Uri na Kaldejskem rojen. Jegovemu očetu je bilo ime Tare, s katerim je šel v Haran na Mesopotamsko. Pa tu ni smel ostati, ker je malikovanje tudi že jegovo bližnjo žlahto udarilo. Bog mu je tedaj ukazal iti v ptujo deželo, da ne bi tudi on zabredel v malikovanje. „Iz dežele mi idi,“ Bog Abrahamu reče, „od očetove hiše izmed svoje bližnje žlahte v deželo, ktero ti bom pokazal. Velikemu narodu te bom očeta storil. Obilno te bom požegnal, in po tebi bodo vsi narodi na zemlji oblagodarjeni.“ In Abraham je bil božjemu povelju pokoren. — Ali ni tudi nam ljubi Bog zapovedi dal? Ktere so te zapovedi? In kako smo jih dolžni splo-
novati?

Abraham gre na Kanansko.

Abraham je šel na Kanansko s Saro, svojo ženo, in z Lotom, sinom svojega rajnega brata. Tukaj se mu Bog prikaže, ter mu pravi: „Tu ostani, to deželo bom tebi in tvojim mlajšim v last dal, in oče boš velikemu narodu.“ Kjer je bilo dosti trave, sta Abraham in Lot toliko časa ostajala, dokler so imele june čede kaj paše; po tem sta spet dalje hodila. Da sta imela ob suhih poletnih mescih vode za svoje čede, sta globoke jame kopala, in va-nje deževnico napeljevala. Kamor koli je Abraham po svoji hoji prišel, in kjer koli je šotoril, je postavil oltar, ter je na njem svojemu Gospodu in Bogu, ktereга je resnično častil in po otročje ljubil, dar češenja in hval-ležnosti prinesel, in ob tem je svojce Boga prav spoznati in častiti učil.

Po Abrahamovo tudi mi vseskozi in radi od božjih neskončno popolnoma lastnosti, od božje vsegamogočnosti, dobrotljivosti, svetosti in pravičnosti govorimo, vseskozi na jegovo vsepriče-

jočnost in vsevednost mislimo, vedno si prizadevamo s pobožnim življenjem mu dopasti.

Abraham nam je dal tudi prav lep izgled mirnosti. Dozdaj sta Abraham in Lot zmiraj v enem kraju skupaj prebivala, toda sta imela vsak svoje čede in hlapce. June čede so se pa tako pomnožile, da jim je marsikdaj potrebne paše primankovalo. Ravno tako jim je tudi večkrat voda pošla. Za tega voljo so med Abrahamovimi in Lotovimi hlapci večkrat prepiri za spašnike vstali. To je mirnega Abrahama grozno bolelo. Rekel je Lotu: „Ljubi bratanec! lepo te prosim, naj ne bo nobenega prepira med nama in najnimi pastirji; saj sva bližnje žlahte. Glej, vsa dežela ti je odperta! Lepo te prosim, ločiva se. Če greš ti na levo, grem jaz na desno; če se pa ti na desno oberneš, grem jaz na levo!“ Tako sta se v miru ločila. Lot si je izvolil rodovitno, vodnato stran ob reki Jordanu, ter je prebival v Sodomskem mestu.

Kako vam dopade Abrahamovo djanje? Ali si ne bi bil smel Abraham, ki je bil starši, rodovitnejšega kraja izbrati? Toda Abraham je iz ljubezni do mira od svoje pravice odjenjal, in je raji slabši spašnik za ljubo vzel, kakor da bi bil priložnost h kregu in prepiru dajal. Tako se moramo tudi mi vseh prepirov in kregov ogibati. Če hočemo v miru živeti, ne smemo zmiraj svoje pravice terditi, temuč večkrat moramo odjenjati, in se raji kakega dobička vanati, kakor priložnost k prepiru dati. Sveto pismo nas prav oestro k mirnosti opominja, ker pravi: „Blagor mirnim, otroci božji bodo imenovani.“ Imejte tedaj, kolikor je v vaši moči, z vsemi ljudmi mir.

Lot je sicer mislil z boljšimi pašniki ob Jordanu veliko pridobiti. Ali je pa Lot boljšo stran izvolil? Prišel je med prav hudobne ljudi, in je

bil v nevarnosti, da ga ne bi v hudo zapeljali; moral je od njih tudi marsikej zopernega preterpeti. Ali je bil zavaljo svojih boljših pašnikov srečnejši? Tako se velikokrat na svetu godi. Človek zgubi, ko misli dobiti, in pridobi, ko odjenja, in misli, da bo zgubil.

Takrat je bilo veliko kraljičev in knezov, kateri so se med seboj prepirali, bojevali in si čede in ljudi odpeljevali. V takem boju je bil tudi Sodomski kralj premagan; jemu in vsem Sodomljanom so poropali čede in premoženje, in ta nesreča je tudi Lota zadela. Ko je Abraham to zvedil, si ni dolgo pomišljeval; kar šel je s svojimi hlapci stiskanim na pomoč. Premagal je sovražnike, ves rop jim je vzel, in rešil Lota, in kar jih je bilo še drugih vjetih. Kako je bil Abraham pač vesel, da je nesrečnim toliko pomogel, in kako so ga hvalili, kar jih je bil rešil!

Ko se je Abraham od tega boja vernil, mu gre Melhizedek, Salemski kralj, naproti, in daruje kruh in vino, bil je namreč duhoven Boga Najvišjega, žegnal je Abrahama, in rekel: „Žegnan bodi, Abraham, od Boga Najvišjega, kateri je stvaril nebo in zemljo! In hvaljen bodi vsegamogočni Bog, kateri te je varoval, in ti tvoje sovražnike v roke zdal!“ In Abraham mu je desetino dal od vsega. Tudi Sodomski kralj je k Abrahamu stopil, in ga prosil, da naj vse čede in vse premoženje za se obderži, kar ga je sovražniku odvzel; on je zadovoljen, da je le ljudi nazaj dobil, ki so bili vjeti. Toda Abraham je odgovoril: „Kakor resnično živi Bog, vsegamogočni Gospod nebes in zemlje, jaz ne vzamem nikar niti od vaših oblačil, ne jermena od vaših čevljev! Bog me je že dosti obdaril, ker mi je zmago dodelil. Hlapcom mojih sosedov, kateri so mi bili na strani, dajte kak del: jaz pa in moji hlapci nič ne vzamemo.“

Dobri ljudje se ne dajo za svojo radovoljno postrežbo plačati: sramovali bi se plačila tolikanj

želeli in samopridni biti. Naj lepše plačilo je za nje, če smejo misliti, da zatirancom in stiskancem pomagajo. Ne govorijo, kakor nekteri terdovratniki in samopridneži: „Kaj je meni mar drugih nesreča!“ Po Abrahamovo hočemo misliti tudi mi in ravnati, če je naš bližnji v kaki nesreči in naše pomoči potrebuje.

Abrahamu sin obljubljen.

Nekdaj se je Bog Abrahamu prav ljubeznivega razodel. Abraham sedi pred dvermi svojega šotor v senci pod drevesom. Bilo je ravno opoldne, in solnce je močno pripekalo. Kar zagleda tri može priti, pa jih ne pozna. Naproti jim gre, se jim nizko prikloni, in reče naj imenitnejšemu izmed njih: „Gospod, če me hočeš zlo razveseliti, ostani pri meni, in ne ogibaj se mojega šotor. Počijte si malo tukaj pod drevesom, preden se dalje spustite.“ Rečejo mu: „Stori, kakor si djal.“

Abraham hiti v šotor, in reče Sari, svoji ženi: „Urno speci podpepelnikov ali mlincev iz naj lepše moke.“ Potlej teče k čedi, odbere naj lepše tele, in ga da hlapcu. Berž ga more pripraviti. On sam prinese tačas mleka in sirovega masla, in po tem podpepelnike in pečenko. Ves čas je pod drevesom pri njih, ter jim streže.

Po obedu rekó Abrahamu: „Kje pa je Sara, tvoja žena?“ Abraham odgovori: „Tamkaj je v šotoru.“ Na to reče naj imenitnejši izmed njih: „K letu osorej spet pridem. Takrat bo Sara sina imela.“ Sara je to slišala, in se sama pri sebi skrivaj posmeje. Ptujec pa reče: „Zakaj se Sara posmehuje? Je li mar Bogu kaj nemogoče?“ Ustraši se Sara, ko je slišala, da ptuji mož jene misli ve.

Abraham zdaj vidi, da ti možje niso

ljudje. Ravno taka je pa tudi bila. Angeli so bili, da, sam Bog se mu je v človeški podobi razodel!

Učimo se iz tega, da so dobri ljudje božji ljubki in veselje angelov.

Abraham prosi za Sodomo.

Postrežljivi Abraham je popotnike nekoliko pospremil, kateri so proti Sodomi šli. Gospod reče: „Bom mar Abrahamu skrival, kar me je misel storiti, ker se bo iz njegovih mlajših velik narod zaredil, in po njemu bodo oblagodarjeni vsi narodi na zemlji?“ Poznam ga, da bo svojim otrokom in jih mlajšim božje zapovedi priporočal na tanko spolnovati, da Gospod zavoljo Abrahama vse dopolni, kar mu je obljubil.“ In Gospod reče Abrahamu: „Vedi, da bom hudobne prebivavce po mestih ob Jordanu pokončal.“ Abrahama prevzame nadloga, ktera probivavce teh mest čaka, in prederzne se za nje prositi. Rekel je: „Ako bi bilo v Sodomi petdeset pravičnih, ali bi jih hotel s hudobnimi vred kaštigati in pokončati, in ali bi zavoljo teh pravičnih ne prizaněsel raji tudi grešnikom?“ Gospod odgovori: „Če najdem v Sodomi le petdeset pravičnih, vsemu mestu bom zanesel.“ Abraham pravi: „Glej, jel sem s teboj govoriti, dasiravno sem prah in pepel; naj toraj še dalje govorim! Ko bi jih bilo pa le pet in štirideset, ali samo štirideset, ali bi tudi razdjal mesto?“ In Gospod odgovori: „Tudi zavolje štirideset pravičnih ne bom razdjal mesta.“ Abraham še govori: „Nikar ne bodi hud, Gospod, da še dalje govorim! Kako pa če se v mestu le trideset ali le dvajset pravičnih znajde?“ Gospod odgovori: „Tudi zavolje dvajset pravičnih ne bom pokončal meščanov.“ Abraham še reče: „Gospod, ne bodi hud, da še pregovorim! Morebiti jih bo le deset pravičnih v njem.“ Gospod reče: „Tudi

zavoljo teh deset pravičnih ne bom mesta pokončal.“ Zdaj Gospod Abrahama popusti, in Abraham se verne domu.

Angela prideta v Sodomo, kjer jih Lot v svojo hišo vzame. Hudobni prebivavci so hteli ž njima gerdo delati. Lot si je prizadeval jih od hudega zavrniti. Ali vse Lotovo opominjevanje je zastonj, še vrata hočejo s silo vlomiti; toda angela potegneta Lota k sebi v hišo, zakleneta dveri, in udarita ljudi s slepoto, da več ne morejo vrat najti. Na to rečeta angela Lotu: „Če imaš koga svojcov v mestu, sinove ali hčere ali žlahtnikov ktereга, vse s seboj vzemi iz tega mesta; zakaj vedi, Bog bo to mesto z vsemi jegovimi hudobnimi prebivavci vred z ognjem spod neba požgal.“

Ko se je zarja napočila, zapustijo Lot, jegova žena in jegove dve hčeri mesto, in bežijo na bližnje gore. Komaj so bili iz mesta ubežali, kar pade ogenj in goreče žveplo spod neba na hudobne mesta, in jih zažge, in mesta in prebivavci v njih se pogreznejo. Slano jezero, polno žvepla, je na tistem kraju vstalo. Ko je Lotova žena ogenj slišala pokati, se ozre zoper zapoved angelov po mestu, in se pomuduje pri jegovem strašnem poginu, kar tudi jo ogenj dobi, in zavoljo svoje nepokoršine je v solnato postavo spremenjena.

Ta zgodba je za nas prav podučna. Iz nje spoznamo, da je Bog milostiv, usmiljen in ves dobrotljiv, da ne želi smerti grešnika, ampak da se naj spreoberne, in živi; iz nje vidimo, da Bog hudo studi in grešnika kaštiga. Izgled Sodomljanov nas uči, da hitro prejde sreča hudobnežev, in da nad njih pregrehe na zadnje le vendar pravična šiba božja pridere. „Vidil sem,“ pravi pobožni David, „hudobnika, bil je prederzen,

razširjal se je, in zelenil je kakor lovor. Ko sem pa po tem mimo šel, glej, že ga ni bilo več; opraševal sem po njem, pa nikoli nikjer ga ni bilo najti. Nasproti pa je sreča pobožnega stanovitna. Bog ga v jegovem upanju ne pusti v sramoto zabresti.

Abraham dobi ukaz svojega sina darovati.

Abraham in Sara sta bila prav vesela svojega sina Izaka; bil je pobožen in pokoren. In ko je večji prihajal, je bil še bolj pobožen in bogaboječ; toraj je bil tudi veselje in veliko upanje svojih starišev. Pa Bog je hotel vero in pokoršino Abrahamovo skusiti, ako bi bil pripravljen dati, ko bi Bog hotel, tudi kar ima naj ljubšega. Kar je pa Abraham imel naj dražjega, je bil pobožni in dobri Izak. In ravno tega ljubega sina, hoče Bog, da bi mu Abraham daroval. Koliko bridkih misli je pač ljubeznivega očeta serce tergalo, ko je ta božji ukaz zaslišal! Svojega preljubega sina naj bi on oče daroval, je li bilo to mogoče očetovemu sercu? Pa Abraham je k temu pripravljen, ker je božji ukaz. Naj ne bi bil Abraham toliko vere v Boga imel, naj ne bi bil vedno s tiho pokoršino božjih zapovedi spolnoval, ne bi mu bilo to mogoče storiti. Res, dobri oče bi bil raji svoje zivljenje dal; ali Bog je sina hotel, in kar Bog hoče, je bil voljen storiti. Poln vere in zaupanja, da Bog samo to hoče, kar je dobro in koristno, če ravno ljudje tega vselej ne razumejo, pelje Abraham s težkim sercom svojega sina na Morijsko goro, ktero mu je bil Bog odločil, ter vzame dreva in ogenj s seboj. Izak, viditi vso pripravo za daritev, vpraša: „Oče! tukaj so derva in ogenj, kje pa je dar?“ Z bridkim sercom odgovori Abraham: „Za dar bo že Bog skerb, ljubi sin!“ Ni mu mogel oče še povedati, da je on sam tisti dar.

Ko je bilo na Morijski gori že vse k daritvi pripravljeno, je hotel Abraham svojega sina Izaka darovati; ali glej, angel božji zavpije: „Abraham, stoj, in ne stori nič žalega mladenču! Bog je tvojo vero in pokoršino skusil, in vidil, da ga bolj ljubiš, kot svojega edinega sina.“ Ves vesel je bil zdaj Abraham, bilo mu je pri sercu ravno tako, kakor da bi mu bil Izak še le zdaj dan. Rad bi bil zdaj Gospodu hvalen dar zažgal. In glej, v gošavi tiči oven za roge zapleten. Vzame ga Abraham, in ga daruje Gospodu v hvalen dar. Bog ponovi zdaj Abrahamu že pred storjeno obljubo, da bo jegov zarod tako pomnožil kakor zvezde na nebu in pesek ob morju, in da bo iz njegovega zaroda Mesija rojen, po katerem bodo odobroteni vsi narodi na zemlji.

Res, Gospodovi sklepi so prečudni, in nepresledne jegove pota! Gospod vse lepo izpelje! Kteri Boga ljubijo, so jim vse reči v dobro. Kar Bog stori, je prav storjeno; kar on pošlje in ukaže, je vselej dobro in koristno.

Jzgled pobožnega Abrahama naj nas k veri in k upanju v Boga priganja in spodbada, k voljni pokoršini do njegovih zapovedi, naj se nam tudi še tako težke dozdevajo. Otroci, navadite se že zdaj Boga nad vse ljubiti, in z voljo delati, kar on zapoveduje, potlej vas ne bo v poznejši starosti težilo božjih zapovedi na tanko spolnovati; vsem božjim naredbam se bote voljno udajali, če vas bo tudi težko stalo, in če tudi spoznali ne bote, kako da bi vam mogle dobre in zdrave biti.

Izak vzame Rebeko.

Po ti skušnji je še dolgo pobožna družina pokojno in veselo živela; na zadnje je Sara 127 let stara umerla. Abraham je njivo kupil, na kateri je bil grob izkopan, v kterega je truplo svoje žene pokopal.

Ko je bil Izak štirideset let star, ga je želel jegov oče oženiti. Abraham je skerbil, da bi jegov sin tako ženo dobil, ktera se Boga boji, in jegove zapovedi spolnuje. Pošlje tedaj svojega zvestega hlapca Eliezerja, da bi jegovemu sinu tako ženo poiskal. „Idi,“ reče Abraham Eliezerju, „in zberi ženo mojemu sinu, pa ne med malikovavci, ampak med hčera mi moje rodovine.“ Hlapec vzame deset kamel izmed Abrahamove čede, jih otovori z jedjo za po poti in z mnogimi darili za nevesto in jene stariše, in gre na Mezopotamsko, rojstno deželo svojega gospodarja, v mesto Haran. Nekega dne zvečer pride do tega mesta.

Eliezer se ustavi pri studencu, na kterega so mestne hčere po vodo hodile. Boga je na pomoč klical, da bi svoj opravek dobro opravil, in je molil: „Prosim te, o Bog, stoj mi na strani, da dobim dobro in pobožno nevesto sinu svojega gospodarja. To mi bodi v znamenje tvoje volje: ktera devica, ko jo poprosim, mi bo dala piti, in bo tudi še moje kamele napojila, ona bo naj boljša nevesta za Izaka.“ Še ni izmolil, ko bi trenil, pride deklica iz mesta po vodo k studencu, in prošena da ne le Eliezerju piti, ampak napoji tudi jegove kamele. Ta devica je bila Eliezerju zavoljo ponižnosti in postrežljivosti prav všeč. Obdaril jo je z zlatimi uhani (ringelni) in zapestnicami, in jo vprašal: „Hči, čigava si? Ali je prostora, da bi prenočil v hiši tvojega očeta?“ Deklica odgovori: „Rebeka sem, Batuelova hči.“ Eliezer je Boga hvalil, da je ta deklica ravno iz Abrahamove rodovine.

Berž teče deklica domu, in pové vse to. Imela je tudi brata, Labana po imenu. Ko vidi Laban pri sestri zlate uhane in zapestnice, in sliši kaj vse pripoveduje, hiti k možu, in mu reče: „Prijatelj božji, kaj zunaj stojiš? Berž pojdi v hišo! Pospravil sem vse, in tudi kamelam prostor naredil.“ Eliezer pové, zakaj da je poslan, in reče: „Ali mi hočete svojo hčer Rebeko nevesto dati za Izaka?“ Mu odgovorijo: „Spoznamo, da je to volja božja, kateri se ne bomo ustavljali.“ Eliezer poklekne, in zahvali veselega serca Boga, da mu je tako dobrotljivo pomagal Abrahamovo naročilo opraviti. Eliezer in Rebeka sta se domu vernila z nekoliko deklami vred, ki jih je Rebeka za svojo postrežbo s seboj na Kanansko vzela. Izak in Rebeka sta prav veselo in mirno živela v šotoru, v katerem je pred Sara prebivala.

Bog vlada dostikrat čudno človeške prigodbe, pa vselej po svojih brez konca modrih in dobrotljivih sklepih. Marsiktere majhine okolšine v našem življenju, se nam zdi, da se le naključijo, pa ne naključijo se, temuč Bog jih obrača in vlada nam v prid.

Ezav in Jakob, Izakova sina.

Izak je imel dva sina, Ezava in Jakoba; bila sta po telesu in duši eden od drugega močno razločena. Ezav je bil ves dlačen in kosmat, divji, togoten in prešeren, rad je na lov ali jag zahajal. Jakob je bil pa pohleven in tih, rad se je doma deržal, izvolil si je krotko pastirsko življenje, pri tem je pa tudi svoji materi pomagal, ravno za to ga je bolj čislala kot Ezava.

Enkrat pride Ezav ves truden iz hoste, in velika lakota ga sprehaja. Jakob je ravno lečni sok kuhal, toraj mu Ezav reče: „Daj mi to jed, in dam ti svoje pervenstvo (to je, pravice pervorojenega).“ Jakob je hotel tega zagotovljen biti, toraj reče Ezavu:

Prisezi, da mi prepustiš pervenstvo.“ Ezav, ki ni hotel svoje želje ukrotiti, poterdil svojo obljubo s prisego, jé, in ne pomisli, da bi se utegnil svoje obljube sčasoma kesati.

Večkrat je bil med bratoma prepir, ker je Ezav s svojo togoto in svojim divjím vedenjem priložnost dajal. Pa popolnoma sovraštvo je še le med njima vstalo, ko je bila Rebeka mlajšemu Jakobu žegen pervenstva zadobila. Ko je bil namreč Izak v svoji starosti oslepel, in čutil, da se mu konec življenja bliža, je rekel Ezavu: „Pojdi moj sin na lov, in če kaj ujameš, mi jed napravi, kakoršno veš, da rad jem. Potem te bom žegnal preden umerjem.“

Ko Rebeka to sliši, pregovori Jakoba, da si ovije roke in goli vrat s kozličevino, se obleče v Ezavovo naj lepše oblačilo, nese po divje pripravljene kozliča očetu, in ga prosi za žegen pervenstva. Izak je jedel, žegnal Jakoba, ki ga je Ezava mislil, in rekel: „Bog ti daj roso z nebes in rodovitno deželo, žita in vina obilno. Narodi naj ti služijo, in tvoji bratje naj ti bodo pokorni. Gorje mu, kateri ti kaj hudega želi, in blagor mu, kateri ti dobro voši.“

Ko Ezav domu pride, in očeta za žegen prosi, je na dan prišlo, da je Jakob že žegen prejel. Ker Ezav, kar se je bilo zgodilo, ni mogel prenarediti, in je bil že tako svojemu bratu pravico pervenstva za lečni sok nepremišljeno prodal, bi bil moral vse to z voljo terpeti. Pa Ezav je bil zavaljo tega raztogoten, in je v togoti žugal, da bo svojega brata umoril.

Jakob gre na Mezopotamsko.

Od togote divjega brata je moral Jakob od doma pobegniti; šel je tedaj na Mezopotamsko. Na ti poti je moral pod milim nebom nočiti. Kamen je djal pod glavo, ter zaspi. V spanju se mu Bog prav prijaznega razodene. Vidil je gred ali lojtro, ktera je na zemlji stala, in z verhom do neba segala, in božji angeli hodijo po nji gor in dol. Verh nje je vidil Boga sedeti na sedežu, kateri mu reče: „Jaz sem Bog, ki me je tvoj ded Abraham molil, in me tudi tvoj oče Izak moli. Zemljo, na kateri spiš, bom tebi in tvojim mlajšim dal, in iz njih zaroda bo Mesija rojen. Spremil te bom v tujo deželo, iz ktere te bom spet zdravega nazaj pripeljal v hišo tvojega očeta, ako boš le vedno moje zapovedi spolnoval.“ Ko se Jakob iz spanja prebudi, reče poln veselja: „Gotovo, tukaj je tudi Bog pričujoč, tega nisem vedil, božja hiša je tu in vrata nebeške!“ Kamen, ki ga je pod glavo imel, postavi v spomin po koncu, ter ga z oljem oblije. S to nebeško prikaznijo ves pokrepčan Jakob terdno veruje, da ga bo Bog tudi na tujem varoval in žegnal, zakaj on je povsod pričujoč.

Vedno zaupajte v Boga, ravno tako kakor je Jakob zaupal. Bog vam bo vodnik in oče tudi na tujem, kjer vam ne bodo mogli vaši stariši ne s svetom ne z djanjem pomagati. Saj je Bog povsod pri nas, če smo tudi daleč od svojih starišev, ali zapušeni od svojih znancov in prijateljev; le zmiraj bodimo pobožni in bogaboječi, da bomo božje pomoči in božjega varstva vredni. Izroči Gospodu svoje pota, in upaj va-nj, on bo vse prav naredil.

Jakob je srečno na Mezopotamsko prišel, k svojemu ujcu Labanu, in je jegove čede pasel. Čez nekaj časa reče Laban Jakobu: „Nočem, da bi mi zastonj služil, povej, kakošno plačilo hočeš.“ Jakob mu odgovori: „Nočem plačila, daj mi svojo mlajšo hčer Rahelo za ženo, in sedem let ti bom drobnico pasel.“ Ko je sedem let preteklo, reče Laban: „Ni navada, da bi se mlajša hči pred kot starša možila. Še sedem let mi služi, če hočeš še Rahelo za ženo imeti.“ Jakob je še sedem let služil, in potlej se je hotel domu v svoj kraj vrniti. Ali Laban, kateri se je bil po Jakobovi pridni skerbi s čedami obogatil, ga ne misli od sebe pustiti: toraj mu reče: „Še dalje ostani pri meni, in plačilo si sam izgovori.“ Jakob ostane še šest let pri Labanu, in si je pridobil veliko čed, s kterimi se je potlej na Kanansko vernil.

Vidite, kaj si človek vse s pridnostjo in zvestobo pridobi! Privadite se že v prvi mladosti pridnosti in delavnosti. Pridnega roka bogati, pri lenuhu pa pomanjkanje in reva prebiva.

Jakob se spravi s svojim bratom Ezavom.

S strahom in trepetom je šel Jakob proti Jordanu, zakaj mislil si je, kolikanj da ga jegov brat Ezav sovraži. Pa Jakob stavi v Boga svoje zaupanje, in si misli: Bog, kateri me je doslej tako početovo vodil in mi toliko dobrega storil, me bo tudi pozneje obdaroval, in iz te nevarnosti rešil. Molil je: „Nisem vreden milosti in zvestobe, katero si, o Gospod, nad menoj, svojim hlapcom, skazal! Z golo palico v rokah sem šel pred dvajsetimi leti čez reko Jordan, zdaj pa grem z dvema čedama nazaj. Varuj me pa tudi zdaj serdite roke mojega brata, zakaj močno se ga bojim.“

Jakob je bil z nebeško prikaznijo v zaupanju

v Boga poterjen, in gre svojemu bratu naproti. Mislil ga je potolažiti z obilnimi darmi, odbranimi čedami, ki mu jih je po svojih hlapcih pred seboj poslal. Za njimi je šel sam s svojci, ter se je svojemu bratu Ezavu, ko ga je ugledal, sedemkrat globoko priklonil.

Ezav pa se je branil od Jakoba darov vzeti, in reče: „Le imej, kar imaš; jaz imam sam dovolj.“ Ker mu je pa Jakob le ponujal, je Ezav darove od njega vzel, da ga ni žalil, in da mu je pokazal, da nima nobenega sovražtva več v svojem sercu do njega.

Vsak človek, kateri premisli dobrote, ki jih vsak dan iz Očetove božje roke prejema, mora z Jakobom reči: „Gospod, nevreden sem tvoje milosti, ki jo meni, tvojemu hlapcu, skazuješ!“

Naša dolžnost je jezo in sovražtvo opuštati. Serdljivec ogrenuje sebi in drugim življenje, ker mu jeza in sovražtvo ne dasta nikoli mira in pokoja, temuč si mora vedno nasprotnega razžaljenja svest biti. In, ali se more nespravni togotnež v svojih molitvah z zaupanjem k Bogu obrniti, in od njega milosti in odpuščenja, blagoslova in pomoči pričakovati? Tega ne, ker Bogu le spravno serce dopade: „Bodite usmiljeni, kakor je vaš Oče v nebesih usmiljen.“

Jožefa bratje prodajo.

Jakob je imel dvanajst sinov. Naj mlajša med njimi, Jožef in Benjamin, sta imela mater Rahelo, ktera jima je zgodaj umerla. Jožef je bil očetu naj ljubši, ker je bil prav dober in pobožen, in se ni nikoli napčnosti in grehov svojih starših bra-

tov udeležil. Ravno zato so mu oče, da bi mu zavoljo jegovega lepega zaderžanja veselje storili, pisano suknjo omislili. Za tega voljo so ga jeli bratje sovražiti in čertiti. Ali pa smemo komu zavoljo lepšega oblačila nevošljivi biti in ga zato čertiti?

Bratje so jeli Jožefa še bolj sovražiti, ker je vsako krivico in napako, ki so jo storili, svojemu ocetu povedal. Ali pa ni Jožef prav imel? Ali ni prav, da otroci starišem povedó, kadar kaj napčnega ali hudega od bratov in sester ali od poslov vedó? To je jih dolžnost, samo da ne smejo iz kakega slabega namena, ne iz pike ali sovražtva do njih, ampak samo zato povedati, da se grešniki posvarijo in poboljšajo, stariši se pa škode obvarujejo. Ali so imeli bratje prav, da so Jožefa čertili?

Jožef je imel neko noč dvoje sanje, s katerim si je še hujše sovražtvo svojih bratov na glavo nakopal, tako da mu nikdar lepe besede ali lepega pogleda ne morejo več dati. „Zdelo se mi je,“ pripoveduje Jožef bratom, „da vežemo snopje na polju. Moji snopi so vstajali, in se po koncu postavljali; vaši snopi so se pa mojim priklanjali. Še drugikrat se mi je sanjalo, da se mi solnce, luna in enajst zvezd priklanja.“ Zavoljo teh sanj so ga bratje še bolj sovražili, ker so menili, da hoče Jožef jih gospod biti, in še sami oče mu pravijo: „Kaj bomo mar jaz, tvoja mati in tvoji bratje tvoji podložni?“

Bratje so le pripravne priložnosti pričakovali svojo piko do Jožefa v djanju pokazati. Ona se jim primeri, ko so oče Jožefa nekdanj do njegovih bratov, kateri so v daljnih krajih čede pasli, gledat poslali, kako se jim godi. Ko ga bratje od daleč zagledajo, se v njih sercih stara pika do njega zbudi. „Vidite,“ pravijo, „vidite ga, zdaj

gre sanjač sém; ubijmo ga, in verzimo ga v kako jamo, očetu pa porečemo, da ga je divja zver požerla. Bomo le vidili, čemu so mu sanje.“

Vidite, kam sovražstvo in maševanje človeka zapelje, ako se jima ne ustavlja! Kmaló bi bili brata umorili, ko jih ne bi bil Bog zadržal, kateri je bil Jožefa za posebne reči namenil. Ruben, naj starši brat, jih je iz lepa pogovarjal in od tega strašnega sklepa odvrčeval. „Oh,“ jim reče, „nikar vendar ne oskrunajte svojih rok s kervjo svojega brata; raji ga že verzite v tisti le prazni vodnjak!“ Sam s seboj je pa mislil: Če ga v vodnjak veržejo, pojdem, in ga bom izvlekel, in k očetu ga nazaj popeljem.

Neusmiljeni bratje storijo, kakor jim je Ruben svetoval, in potlej sedejo mirni k jedi, kakor da ne bi bili nič hudega storili. Ruben pa ne more med tako nečloveškimi brati jesti, jih popusti, gre in misli, kako bi Jožefa smerti otel.

Ko bratje še južinajo, pridejo Izmaelski kupci, ki so šli v Egipet in so z marsiktero rečjo, zlasti pa tudi s sužniki, kupčevali. Tedaj reče Juda svojim bratom: „Kaj nam pomaga, če naš brat lakote umerje? Prodajmo ga raji za sužnika tem memo gredočim kupcom; saj je vendar naš brat.“ Te besede so bratom všeč. Jožefa iz vodnjaka potegnejo, in prodajo tega mladenča, ki je bil še le šestnajst let star, kupcom za deset tolarjev. Jožef prosi, zdihuje, joka, ali vse nič ne pomaga, moral je iti sužnik v tujo deželo brez upanja še kdaj viditi svojega očeta.

Ali kaj hočejo grozovitni bratje ubogemu očetu sporočiti? Kozliča zakoljejo, Jožefovo pi-

sano suknjo v kerv pomočijo, jo pošljejo vso kervavo očetu, in oznanijo mu: „To suknjo le smo našli: pogledjte vendar, ko bi utegnila suknja vašega sina biti.“ Ubogi oče precej spozna suknjo svojega sina, in ves žalosten zažene na glas svoj jok: „Mojega sina suknja je! Divja zver je mojega Jožefa raztergala!“ Jakob razpara zgornje oblačilo po sebi, se obleče v rasovnik, in joka neprenehoma. Bratje, se ve, so se prestrašili nad žalostjo in jokom svojega očeta, prizadevali so si ga potolažiti, ali nič ni pomagalo. „Pustite me jokati,“ jim reče žalostni oče, „jokal bom, dokler ne pojdem za Jožefom pod zemljo.“

Ta prigodba je za nas prav podučna. Iz nje vidimo prav očitno, v kake strašne pregrehe sovražtvo in nevošljivost pripravi. Zatirajte tedaj vsak začetek sovražtva in nevošljivosti v svojem sercu; zakaj ž njima bi se pred Bogom silno pregrešili in ljubezni nasproti ravnali, katero smo vsakemu človeku dolžni.

Ostanite dobri, ko bi tudi vaši bratje in vaše sestre kaj hudega počinjali, in ne dajte se jim v noben greh zapeljati. Svarite jih raji z ljubeznijo in krotkostjo; ako se pa ne poboljšajo, starišem povejte; toda ne oznanite jim vsakega pregreška, tudi ne iz sovražtva ali maševanja, ampak iz gole ljubezni, da jih stariši posvarijo in poboljšajo.

Jožef v Putifarjevem domu in v ječi.

Izmaelci so Jožefa v Egipt pripeljali, in ga imenitnemu gospodu prodajo, kraljevemu dvorniku, Putifarju po imenu. Jožef je zvesto opravljal opravila, ki so mu bile dane, in si je v kratkem vso

ljubezen in vse zaupanje svojega gospoda pridobil, tako da mu vse gospodarstvo zroči. Srečno in zadovoljno je Jožef živel. Pa jegova sreča je le malo časa terpela. Putifarjeva žena je bila hudobna, in misli tudi Jožefa v hudobijo pahniti. Ali Jožef se ne da zapeljati, in ji reče: „Kako bi mogel storiti tako hudobijo vpričo Boga, kateri je povsod, in vse vidi, in grešiti soper njega!“ Žena se nad tem tako raztogoti, da nedolžnega Jožefa svojemu možu zatoži, da jo je hotel v greh zapeljati. Putifar je ženi verjel, in ukaže po-božnega, nedolžnega Jožefa v ječo djati.

Blagor mu, kdor ima čisto vest, in toraj Boga prijatelja; zakaj Bog ga bo o pravem času rešil, in mu pomagal! Jožef je imel dobro vest, in zato v ječi ni obupal. Tudi v ječi je kmalo toliko ljubezni pri ječarju našel, da mu da vse sojetnike pod oblast.

Med jetniki sta bila tudi kraljev veliki točaj in veliki pek. Oba sta imela neko noč čudne sanje, zavoljo katerih sta bila vsa klaverna. Jožef, ki je že sam veliko terpljenja in veliko britkosti skusil, in toraj s terpinci usmiljenje imel, jih ves mil vpraša: „Zakaj sta danes tako klaverna?“ Veliki točaj pripoveduje sanje, ki jih je imel, in pravi: „Sanjalo se mi je, da vidim vinsko tertó s tremi mladikami. Rastla je, že odgnala, ocvetla, in grozdje je na nji dozorelo. Jaz pa sem kraljev kozarec imel v rokah, vzamem grozd, ga ožmem v kozarec, in ga kralju podam.“

Na to odgovori Jožef: „Sanje prav izlagati je božja reč. Nihče jih ne more razložiti, če nima posebnega rasodetja božjega.“ In Jožef je imel res posebno razodetje božje, da je mogel sanje

prav razlagati. Rekel je velikemu točaju: „Čez tri dni te bo kralj spet v poprejšnjo službo vzel in mu boš spet kozarce podajal, kakor si popred delal. In kadar ti bo spet dobro,“ mu še Jožef reče, „spomni se tudi mene, in pomagaj mi iz ječe, v katero sem po nedolžnem pahnjen. Hebrej sem, in iz same nevošljivosti in sovraštva za sužnika na Egiptovsko prodan.“

Veliki pek vidi, da je Jožef točaju sanje dobro razložil, in začne tudi svoje sanje pripovedovati rekoč: „Meni se je pa sanjalo, da imam tri jerbase na glavi. V verhnjem jerbasu so bile za kralja mnoge jedi pekovskega dela. Pa ptice so mi jih znad glave iz jerbasa jedle.“ Jožef reče: „Čez tri dni se bo kralj tudi tebe spomnil: toda umoril te bo, in poreče tvoje truplo obesiti, in ptice bodo meso kavsale iz tebe.“

Tri dni po tem je bil kraljev god. Velike gostje je napravil kralj svojim služabnikom, in pri mizi mu točaj in pek v misel prideta. Ukazal je točaja v staro službo postaviti, peka pa umoriti, in njegovo truplo obesiti.

Ta zgodba nam daje veliko koristnih naukov. — Ali bi se bil pač Jožef v Putifarjevem domu tako hitro svojemu gospodu priljubil in zaupanje dobil, ko si ne bi bil že v mladosti marsiktere koristne učenosti pridobil, in pridnosti in dela ne bil privadil?

Kar nikdar se ne dajte drugim k hudobiji zapeljati! Mislite po Jožefovo prav po gostem na Boga, kateri je vsega pričejoč, in vse vidi, kateri vse hudo sovraži, in le dobro ljubi. Ali bi si upali vpričo starišev ali učnikov kaj hudega storiti? Koljko bolj se morate bati vpričo Boga kaj nespodobnega ali nepripušenega počinjati! Bojte se Boga, in varujte se hudega, Boga imejte vedno

pred očmi, in v svojem sercu, nikar v noben greh ne dovolite, in Bog vam bo vedno pomagal, vas ne bo tudi v stiskah in britkostih nikoli zapustil.

Jožef iz ječe rešen in povikšan.

Primerilo se je enkrat, da je kralj sam prav nepokojne sanje imel, katerih ni nobeden Egiptovskih modrijanov in sanjorazlagavcov mogel razložiti. Točaj, kateri se zdaj Jožefa spomni, reče kralju: „Israelski suženj je v ječi, kateri je meni in velikemu peku sanje, ki sva jih imela, razložil, in poizlagi se je vse na tanko zgodilo.“ Pri ti priči je bil Jožef iz ječe pripeljan, in pred kralja postavljen. Takrat je bil Jožef v tridesetem letu svoje starosti.

Kralj je Jožefa prijazno ogovoril, in mu reče: „Sanje sem imel, in slišim od tebe, da veš vse sanje gladko razlagati.“ Jožef mu pa odgovori: „Bog bo mojemu gospodu dobre reče oznanil.“ Faraon je začel: „Zdelo se mi je, da stojim pri Nilu reki. Kar pride sedem lepih rejenih krav iz vode, in se po bregu pasejo. Za njimi pa pride sedem gerdih suhih krav iz nje. Suhe krave pa so unih sedem debelih požerle, in niso bile nič debelejše. V tem sem se prebudil, in mislil, kaj bi te sanje pomenile; pa si jih nisem mogel razložiti. Na to sem spet zaspal, in spet se mi je sanjalo. Vidil sem sedem polnih klasov iz enega stebela poganjati. Za njimi jih priraste sedem drobnih snetjavih klasov. Drobni požrejo polne klase, in vendar niso bili polni.“

Jožef je odgovoril: „Oboje sanje so enakega pomena. Sedem debelih krav in sedem polnih klasov pomeni sedem rodovitnih let, ki jih bo Bog v Egipet poslal. Za njimi pa pride sedem nerodovitnih let, ko po vsem Egiptu nič ne poraste, in se bo vsa obilnost rodovitnih let pojedla. Svetujem ti

tedaj, kralj, da poišeš umnega moža, kateri bo obilnost bogatih let v žitnice spravljaj, da bo ob dragini kaj jesti.

Kakor izlaga sanj, ravno tako je bil tudi ta modri svet kralju toliko všeč, da je kar rekel: „Kje dobimo koga, da bi bil kakor ta od Boga razsvitljen?“ Djal je tedaj Jožefu: „Ker si toliko modrost od Boga prejel, boš od slej prvi za menoj v deželi, in tvojim ukazom in naredbam mora vse moje ljudstvo pokorno biti.“ Na to sname kralj svoj perstan, in ga Jožefu na perst natakne, ga v belo tančico obleče, kakoršno so pervaki dežele nosili, mu obesi zlato verižico okoli vrata, in ga reče v kraljevi kočiji po mestu peljati, in pred njim klicati: „To je deželni oče! Vsak mu skazuj pokoršino in čast, on je deželo rešil.“

Tako je bil Jožef počešen in povikšan; Bog je tako hotel! Pa veliko ljudi, ki jih Bog odobrotil in osreči, pozabi jega in prejete dobrote, se prevzamejo in napihnejo, in se dajo svojim hudim željam in strastim premagati. Tak ni bil Jožef. Zmiraj je pobožen in ponižen ostal, ni se v svoji sreči prevzel, in do vseh je bil ponižen in prijazen. Hodil je po deželi, je žito skupoval in ga v žitnice spravljaj.

Kako dobrotljivo je Jožef po svojih modrih naredbah za vso deželo skerbela, se je posebno v hudih letinah pokazalo. Ne le po Egiptovskem, ampak tudi po bližnjih deželah je velika lakota nastajala, pa v Egiptu se je lahko pomagalo, ker je bilo veliko žitnic polnih žita. Žitnice so zdaj odklenili, in ne le Egipčanom, ampak tudi drugim narodom žito prodajali.

Kdor je zmiraj pobožen in bogaboječ, mu bo gotovo na zadnje dobro. To se je nad Jožefom na tanko spolnilo. Jegovo terpljenje in jegove britkosti so ga k sreči in kraljevi časti pripeljale. Nadloge so ga priganjale Boga in pobožnost zmiraj bolj ljubiti, in tolikanj terdneje se je Boga deržal, ker je bil od bratov prodan, v ječo pahnjen, in od vseh ljudi zapušen. — Navadite se, vsako terpljenje, katero vas zadene, in vsako zlo, ki se vam primeri, s poterpežljivostjo in stanovitnostjo prenašati, po tem čedalje boljši in pobožnejši prihajati, v ljubezni, v zaupanju na Boga in v pokoršini do njegove svete volje čedalje bolj rasti. Bog vam gotovo vse nadloge le v vaš prid pošilja. Ali ni mogel tudi Jožef po ternjavi poti hoditi, da je rešil vso deželo, da je bil dobrotnik in ohranivec svojega očeta in svojih bratov?

Jožefovi bratje pridejo v Egipet.

Tudi po Kananskem, kjer so Jožefov oče in bratje živeli, je vstala velika dragina. Ko je Jakob zvedil, da je v Egiptu žita na prodaj, pošlje svojih deset starših sinovtje žita kupovat; le Benjamina, naj mlajšega sina, je pri sebi obderžal. So prišli v Egipet, in jim je, kakor vsem, kateri so po žito hodili, k Jožefu rečeno. Ko se mu bližajo, se mu po šegi jutranjih dežel do tal priklanjajo. Jožef spozna precej svoje brate; bratje pa jega ne spoznajo, in tudi on se dela, kakor da jih ne bi poznal. Po tolmaču je ž njimi govoril, in jih vpraša: „Kdo ste? od kod ste prišli?“ Mu odgovorijo: „Iz Kananskega smo, in smo prišli žita kupovat.“ Jožef reče: „Ni tako ne, ogleduhi ste, in ste prišli deželo ogledovat, da bi jo z vojsko vzeli!“ Vsi prestrašeni mu odgovorijo: „Gospod, tega ne! Mi tvoji hlapci ne mislimo nič hudega. Bratje

smo, sinovi enega očeta: dvanajst nas je bilo; naj mlajši brat je doma pri očetu, eden pa več ne živi.“ — Jožef jim na to reče: „Je prav, se hočem prepričati, ali govorite resnico. Eden zmed vas naj gre domu, in naj pripelje naj mlajšega brata, ki pravite da je doma pri očetu. Vi drugi ste pa ta čas moji jetniki.“ Po tem jih reče vse na tri dni v ječo peljati.

Tretji dan veli Jožef brate iz ječe pred-nj pripeljati, in jim reče: „Po milosti hočem z vami ravnati, in vas vse razun enega izpustiti. Ta ostane zapert, dokler mi svojega mlajšega brata ne pripeljete.“ Zdaj si bratje mislijo, kako so z Jožefom ravnali, in pravijo po Hebrejsko med seboj: „Po pravici terpimo vse to, ker smo se toliko nad svojim bratom pregrešili. Vidili smo britkost jegove duše, milo nas je prosil, pa ga nismo uslišali! Zato je prišla ta nadloga nad nas.“ In Ruben jim reče: „Ali vam nisem pravil, ne pregrešite se nad mladenčem! Zdaj le se nam jegova kri utepa!“ — Glejte, kako človeku huda vest tudi čez več let še pregreho očita! In kdor se krivega vé, si mora vsako nesrečo, ki ga zadene, božjo šibo misliti.

Ker jih je Jožef umel, dasiravno je po tolmaču ž njimi govoril, se mu serce od ljubezni topi, se oberne od njih, in joka. Pa se oberne spet proti njim, in reče Simeona vpričo vseh vkleniti. Svojim služabnikom pa ukaže, jim žakle (vreče) z žitom nasedati, in va-nje vsakemu jegov denar djati, ki so ga za žito s seboj prinesli. Potlej otovorijo svoje osle, in se domu vernejo. Ko so v bližnji gostivnici vreče odvezali, in svoj denar najdejo, se zlo prestrašijo in se bojé, da utegnejo misliti, da so tatje.

Gredó dalje, in pridejo srečno domu. Kadar k očetu pridejo, mu pravijo: „Oče, v Egiptu

kraljuje hud gospod: ogledahe nas je imenoval, in, ko smo mu pravili, da nas je dvanajst sinov enega očeta, da je naj mlajši še doma, eden pa je že umerl, nam je zapovedal, da mu tudi naj mlajšega brata pripeljimo. In da bi bil tega gotov, je Simeona zastavljenca prideržal.“ Nova britkost je bila to žalostnemu očetu. „Ob vse moje otroke me bote pripravili,“ žaluje stari oče. „Jožefa več ni, Simeon sedi v ptuji deželi zapert, in zdaj mi hočete še Benamina vzeti?“ Ruben bi rad očeta potolažil, in reče: „Meni zaupajte brata, in ako ga nazaj ne pripeljem, hočem dva svojih sinov za-nj zgubiti!“ Toda Jakob se ne more pripraviti, da bi naj mlajšega sina od sebe pustil, zakaj nesreča z Jožefom ga je oplašila.

Jakobovi sinovi gredó drugič v Egiptet.

Lakota je pritiskala, in žito, ktero so bli sinovi iz Egipta prinesli, začne pohajati, teda reče Jakob: „Pojdite dol v Egiptet, in kupite žita da lakote ne umerjemo.

„Brez Benamina,“ reče Juda, „ne smemo priti. Dajte toraj mladenča z nami; jaz sem za-nj porok, in mene za-nj primite.“ Jakob jim je dal svojega ljubega sina; pa s kolikošno britkostjo je svojega ljubčika od sebe dal, si lahko mislimo. Rekel je: „Da vam bo hudi gospod v Egiptu milostiv, vzemite s seboj, kar raste v naši deželi naj boljšega, in nesite mu v dar. Vzemite tudi denarje s seboj, ki ste jih pri verhu vreč najšli, morebiti da je zmota; in vzemite tudi še drugih denarjev s seboj, da dovolj žita kupite. Bog vam daj pri možu v Egiptu milost doseči.“

Oh, koliko britkosti napravijo poredni otroci svojim staršem! Kolikošna reva izvira velikokrat iz ene same hudobije! Vsa nesreča in žalost Jakobova je izvirala iz sovraštva in nevošljivosti bratov

do Jožefa! Da bi se pač vi vsakega grešnega nagujenja varovali, in vsakega sudega dela bali, zakaj jegovi nasledki so le nesreča in pogubljenje!

Jakobovi sinovi so šli zdaj z denarji in darmi v Egipt. Ko v Egipt pridejo, jih reče Jožef v svojo hišo peljati, in jim dober obed napraviti; hotel je namreč s temi možmi obedovati. Bratje, ki jim je huda vest še zmiraj krivico očitala, se tega močno prestrašijo, menili so, samo zato so v gospodovo hišo peljani, da jih bodo kot tatove strahovali, in v sužnost djali. Rekli so tedaj hišniku, da so s seboj denarje prinesli, ki so jih v svojih vrečah dobili, in niso vedili, kako so va-nje prišli. Hišnik jih tolaži rekoč: „Le brez skerbi zavoljo tega bodite; jaz sem vaše denarje že prejel: kar ste v vrečah dobili, vam je Bog poslal.“ Vode jim prinese, da si noge umijejo, in poklade njihovim oslom, in jim Simeona iz ječe pripelje. Zdaj so začeli serčnejši in veselejši prihajati.

Kadar Jožef v hišo stopi, padejo vsi po šegi tiste dežele pred-nj na kolena, in mu podajo vsak svoje dari. Jožef jih prijazno pozdravi, in vpraša: „So li zdravi vaš stari oče?“ Mu odgovorijo: „Zdravi so naš oče.“ Potlej pogleda svojega naj mlajšega brata, kateri je ž njim Rahelo mater imel, ter mu reče: „Bog te sprimi moj sin!“ Pri teh besedah se mu je nad bratom iz ljubezni do njega užalilo, in se zjoka. Ko si Jožef solze obriše, se k obedu usedejo. Jožef je sam pri eni mizi obedoval, pri drugi so obedovali jegovi služabniki, pri tretji pa jegovi bratje po svoji starosti. Pa Benjamín dobi v znamenje posebne ljubezni Jožefove vsega petkrat več, kot drugi bratje.

Jožefovi bratje se vernejo na Kanansko.

Jožef zapove svojemn hišniku: „Napolni možem vreče z žitom, kar ga gre va-nje. Deni pa verh žita vsakemu jegove denarje, v vrečo naj mlajšega pa še mojo sreberno kupo.“ Drugo jutro bratje zgodaj odrinejo, in si nič hudega ne mislijo. Komaj so mestne vrata zapustili, Jožef hišniku za njimi hiteti ukaže. Hišnik jih terdo prime, ter jim reče: „Zakaj ste tako nehvaležni, da ste sreberno kupo, ki moj gospod iz nje pije, ukradli?“

Blagor mu, kdor je dobre vesti, kadar je tožen! Bratje si niso imeli v ti reči nobene krivice očitati, toraj so djali: „Kaj, mi bi bili storili kaj takega, in tvojemu gospodu sreberno kupo ukradli? Umerje zmed nas naj tisti, pri katerem se kupa najde; pa še tvoji sužnji bodimo vsi drugi po verhu!“ „Tega ne,“ odgovori hišnik, „le tisti bo suženj mojega gospoda, pri katerem se kupa najde.“

Kar se jim je nemogoče zdelo, to se je v resnici skazalo: v Benjaminovi vreči je bila sreberna kupka. Od žalosti in britkosti so bratje svoje oblačila na sebi razparali, in se vsi z Benjaminom vred spet v mesto vernejo. Jožef jim reče: „Zakaj ste mi to naredili?“ Juda odgovori: „Gospod, kaj ti hočem odgovoriti? Bog je našel krivico nad nami; zato se nam tako godi. Glej, mi vsi smo tvoji sužnji!“ Jožef reče: „Tega me Bog varuj! Kdor je kupo ukradel, bo moj suženj; vi drugi pojdite k očetu v miru domu.“ Juda reče: „Gospod, jaz naj bom tvoj suženj namesto Benjamina; zakaj jaz sem staremu očetu porok za-nj. Če ga s seboj ne pripeljemo, bo britkost starega očeta pod zemljo spravila.“ Jožef se zdaj ne more nič več premagati. Egipčanom, ki so okoli njega, ukaže iz hiše iti, potlej pa jok na glas zažene, in po hebrejsko reče: „Jaz sem Jožef, vaš brat! Ali res še živijo moj oče?“

Bratje ostermijo od straha, in kar besedice pregovoriti ne morejo; Jožef pa jim je serce delal. „Ne bojte se“ jim pravi, „ne tolikanj vi, ampak Bog me je sem poslal, da ste vi lakote in smerti rešeni; zato me je kneza naredil po vsi Egiptovski deželi. Še pet let ne bo ne setve ne žetve. Hitite do mojega očeta, recite jim: Jožef, vaš sin, vam sporočuje: Bog me je gospoda vse Egiptovske dežele postavil, dol k meni pridite. Vi in vaši otroci bote blizo mene prebivali; jaz vas bom živil, vas, in kar vas je, vse.“ Jožef da še vsakemu, zlasti pa Benjaminu, darov, in tudi očetu jih pošlje, in verh tega še z blagom otovorjenih oslov in z živežem za po poti obloženih oslic, in po tem jih odpravi. In pri odhodu jim še reče: „Ne kregajte se mi po poti zavoljo nekdanjega, vse naj bo pozabljeno.“

Iz tega vidimo, da ni Jožef iz maševanja s svojimi brati od začetka tako terdo ravnal, ampak da bi zvedil, kakošni da so do Benjamina. Ko je pa jih poboljšanje in ljubezen do Benjamina spoznal, je pozabil vso krivico, ki so mu jo bili storili. Da bi pač tudi mi po Jožefovo krivico pozabili, ki nam je bila storjena, da bi pač tudi mi veselje imeli tistim dobro storiti, kateri so nas razžalili!

Jakob pride v Egipt. Jakobova in Jožefova smert.

Tudi kralj je zaslišal, da so prišli Jožefovi bratje v Egipt. Kralj je tega vesel, in ukaže Jožefu po starega očeta in jegovo družino poslati, in jim v Egiptu posebno deželo odkazati, kjer bodo za svoje čede dosti paše imeli.

Bratje pridejo domu, in povejo očetu: „Jožef, vaš sin, še živi, in je prvi za kraljem v Egiptu!“ Jakob jim ne verjame; ko mu pa vse od kraja po-

vejo, in vozove pokažejo, da se v Egiptet popelje, se je razveselil in poln veselja zavpije: „Dosti mi je, da moj sin Jožef še živi!“ — Dobri stariši nimajo večjega veselja na zemlji, kakor če svoje otroke srečne vidijo.

Rad je šel pobožni starček v Egiptet, da Jožefa še enkrat vidi, svojega priserčnega sina, preden umerje. Precej se je z vso svojo družino in z vsemi svojimi čedami na pot napravil. Na meji Kananske dežele je še Jakob Bogu dar opravil, in Bog mu je v prikazni govoril: „Pojdi v miru na Egiptovsko. Tudi ondi te bom varoval, in Jožef ti bo oči zatisnil. Iz tvojih otrok hočem v Egiptu velik narod storiti; nekdam jih bom spet iz Egipta izpeljal, in jim Kanansko deželo v last dal, kakor sem obljubil Abrahamu in Izaku, tvojima očakoma.“

Kadar se Jakob velikemu mestu Egiptovske dežele približuje, pošlje Judata, svojega sina, pred seboj, Jožefu jegov prihod napovedat. Jožef se svojemu očetu v kraljevem vozu naproti pelje, in ko očeta od daleč zagleda, plane iz voza, in sprejme svojega starega očeta z velikim spoštovanjem. Jakob hiti svojemu ljubemu sinu v naročje, ga objema in poljubljuje, in od veselja joka, ter pravi: „Zdaj pa rad umerjem, da te le vidim še enkrat!“

Jožef, dasiravno je bil gospodar Egiptovske dežele, se ni sramoval očeta, temuč pred kralja ga pelje s svojimi brati. Neumni in napuhnjeni otroci se sramujejo svojih starišev in rodbenikov nizkega stana. Le hudega in nepoštenega življenja se mora človek sramovati. Ali mu ni še le v čast, če se kdo s svojim ukom in lepim zaderžanjem iz nizkega stana do visokega povzdigne?

Jožef je po kraljevem povelju svojemu očetu in svojim bratom selo na Gesenskem odkazal, v naj lepšem kraju Egipta, kjer so za svoje čede dosti paše dobivali, in jih je obilno z vsem preskerboval, česar jim je bilo treba.

Jakob je po tem še sedemnajst let živel, in je umrl, ko je bil 147 let star. Kadar se je njegova smert približevala, pošlje po svojega sina Jožefa. Jožef pride in pripelje tudi svoja dva sinka, Efrajma in Manaseta, k staremu očetu. Ko Jakob sliši, da je jegov ljubi Jošef prišel, povzame vso svojo moč, se skloni na postelji, žegna njegova sinka, in jima še marsikaj naroči. „Bog mi je razodel,“ še reče, „da bo Kanansko deželo mojim mlajšim v last dal. Kadar tedaj spet van-jo pridete, razdelite jo med se. Ta dva Jožefova sina vzamem za svoja sina.“ Judatu je pa še posebej napovedal, da bodo iz njegovega roda knezi dežele in Mesija rojeni. Zdaj ga je moč zapustila, poravnal se je nazaj na posteljo, ter mirno v Gospodu zaspal, poln vere v božje obljube.

Vsi so jokali; Jožef je svojemu očetu oči zatisnil, in solze so se mu na očeta uderle. Zapovedal je zdravnikom Jakobovo truplo z naj dražjim mazilom pomazati, in povedal je kralju, da je svojemu očetu s prisego obljubil, pokopati ga na Kananskem na pokopališu jegovih prededov, in ga prosi privoljenja, to svojo obljubo spolniti. Kralj mu je to rad dovolil. Sedemdeset dni so po Jakobu v Egiptu žalovali.

Kako lepo in blago je ravnal Jožef, ko si je prizadeval svojemu staremu očetu življenje polajšati! Ali ni to vsakega otroka dolžnost? Ali niso otroci za vse dobro za Bogom le svojim staršem hvale dolžni? Naj bodo otroci tudi umni, bogati in imenitni, bi vendar taki ne bili, ko bi jih stariši ne bili redili in učili, jih ne ljubili in za-nje ne skerbeli. In božja zapoved na ravnost zapoveduje, starše spoštovati in ljubiti.

Po očetovi smerti so se bratje bali, da bi se Jožef zavoljo krivice, ki so mu jo storili, nad njimi ne maševal; toraj so ga še enkrat za odpušenje prosili, ker so menili, da jim je Jožef do zdaj le zavoljo jih očeta zanašal. Toda Jožef jim reče zavoljo nekdanjega brez vsega straha biti, in pravi: „Vi ste mi sicer hudo mislili, pa Bog je to v moj in vaš prid obernil. Vas in vaše otroke bom živil, kakor še o življenju rankega očeta.“ S to obljubo potolaženi in poveseljeni so se jegovi bratje na Gesensko vernili.

Jožef je res, kakor do zdaj, za svoje brate skerbel. Deželo je z veliko zvestobo in umetnostjo gospodoval, tako da je kraljevo prijaznost in ljubezen ljudstva do smerti užival. Po očetovi smerti je 54 let živel, in je v 110. letu svoje starosti umerl. Jožefovo truplo so po kraljevo umazilili in v Egiptu pokopali. Kralj in ljudstvo so ga obžalovali, in še dolgo časa po tem je bilo Jakobovim mlajšim v Egiptu prav dobro.

Nad Jožefovimi brati vidimo prav očitno, kolikošna je muka hude vesti. Huda vest je res ogenj, kateri nikoli ne ugasne, in červ, kateri nikoli ne pogine. Kadar vas tedaj mika in vleče kaj hudega storiti, mislite si: Kaj, zavoljo hude slasti, zavoljo časnega dobička bi pa bolečine hude vesti v svojem sercu čutil in terpel? Ali s tem bi si hotel veselje odvzeti, da ne bi mogel več z veselim sercom k Bogu, svojemu očetu, pogledovati, svojega terpljenja mu ne tožiti, in za prejete dobrote ga več ne po otročje hvaliti? Kako naglo je prešlo divje veselje bratov, da so se nad nedolžnim Jožefom maševali, in koliko časa jih je huda vest pekla!

Radi odpustite, če vas kdo razžali, in preženite sovraštvo in jezo in vso maševanje iz svojega

serca. Lepo je in Bogu prijetno, bližnjemu, kadar nas razžali, odpustiti. In kdor ne bi svojemu bližnjemu odpustil, ne bi tudi smel od Boga odpušnja svojih grehov upati.

Jožef je mirno in veselo umerl, in njegov spomin so dolgo ohranili v svojih srcih vsi, kateri so ga le poznali. V večno življenje je vzel s seboj veselje, da je tukaj svojemu bližnjemu v prid delal. Če tudi vi želite kdaj mirno in častito umreti, obračajte po Jožefovo svoje življenje bližnjemu v prid, in se že v mladosti prav veliko koristnega naučite, privadite se dela in pridnosti, in pridobite si serčno in resnično ljubezen do bližnjega. Le po tem bote veselo in srečno živeli in blazeno umerli, in ohranil se bo vaš spomin dolgo med ljudmi.

Jakobovi mlajši hudo zatirani v Egiptu.

Po Jožefovi smerti so bili se Izraelci (tako se imenujejo Jakobovi mlajši, ker se je Jakobu tudi Izrael reklo) v Egiptu tako pomnožili, da se je eden poznejših Egiptovskih kraljev jel bati, Izraelci bi se vtegnili kdaj s sovražniki Egipta združiti, in se celó polastiti vse dežele. Toraj je sklenil Izraelce zatirati. Po ceglovnicah in po polju so morali silno hudo tlako opravljati in pretežke dela delati. Oglednike je čez nje postavil, da so jih k delu priganjali, in dostikrat neusmiljeno mučili. Toda Izraelov narod se je po božji obljubi tudi pod hudim zatiranjem množil. Ker tedaj po tem takem ni mogel svojega namena doseči, je ukazal vse vnovič rojene Izraelske fantiče v vodo pometati. Pa Boga je treba bolj poslušati, kakor ljudi, sosebnó če kaj očitno napčnega in hudobnega zapovedujejo. Toraj se tudi ni povsod neusmiljeni in pregrešni kraljevi ukaz spolnoval.

Mojzes rojen in na kraljevem dvoru zrejen in podučen.

Nekaj časa po tem, ko je bil neusmiljeni kralj ukazal Izraelske fantiče v vodo pometati, je bil Mojzes rojen, katerega je bil Bog v to namenil, da bi zatirano ljudstvo iz sužnosti Egipčanov rešil. Jegova mati ga je cele tri mesce v svoji hiši skrivala. Pa zdaj ga nič več ne more Egipčanom prikrivati. Iz bičevja tedaj splete jerbašček, ga znotraj zasmoli, položi dete va-nj, in dene jerbašček pri kraju Nila v ločje. Otrokova sestra se je morala od daleč ustaviti, in gleda, kaj se bo z otrokom zgodilo.

Mojzesa je hotel Bog za velike reči prihraniti, ravno zato ga je smerti obvaroval. Kraljeva hči je k vodi prišla kopat se, kar zagleda jerbašček. Precej reče svojih dekel eni po-nj iti. Ko ga odpre, zagleda otroka v njem. In glej, dete je vekalo. Kraljevi hčeri se smili, in reče: „Oh, Izraelskih otrok ta bo kateri!“ Sklenila je to dete živo ohraniti, in zrediti ga. Otrokova sestra stopi zdaj k nji, in ji reče: „Naj grem naj, in kako Hebrejko pokličem, da bo dete dojila.“ Kraljeva hči ji reče iti, in deklica urno teče po svojo lastno mater. Mati je prišla, in kraljeva hči ji reče: „Vzemite tega otroka, in redite mi ga, da odraste.“ — Pač je bila mati vesela, da je bil jen otrok ne le živ ohranjen, ampak tudi celó od kraljeve hčere ji v rejo dan.

Bog ve vselej svoje misli in svoje sklepe izpeljati, če jih tudi ljudje ovreti skušajo. Kralj je bil ukazal vse vnovič rojene Izraelske fantiče v vodo pometati, pa pri vsem tem je bil Mojzes pri življenju ohranjen, ker je imel svoje zatirano ljudstvo rešiti. Prav mirno smemo tedaj pri vseh pri-

godbah svojega življenja v Boga zaupati, zakaj brez njegove volje nas ne more nobena nesreča zadeti, in on nas zna iz vsake nevarnosti rešiti.

S kakošno ljubeznijo in skerbjo želijo starši svoje otroke zrediti! Noben trud jim ni prevelik, da bi le svoje otroke pri življenju in zdravju ohranili, in jih časno in večno srečne storili. O, da bi si pač vsi otroci to k sercu vzeli, in svojim staršem za te dobrote ves čas svojega življenja hvaležnost skazovali! Kteri otrok svojim starišem ljubezen in skerb z nehvaležnostjo in britkostjo vračuje, si pač ne sme božjega dopadenja obetati, ker Bog zapoveduje: „Spoštuj očeta in mater,“ in je še s to zapovedjo posebne obljube sklenil.

Ko je bil Mojzes nekoliko odrasel, ga je kraljeva hči k sebi vzela, in ga da na kraljevem dvoru rediti, in mnogih nauk egipčanskih učiti. Do štiridesetega leta svoje starosti je Mojzes na kraljevem dvoru ostal. Enega dne gre Mojzes v tisti kraj, v katerem so jegovi deželani, Izraelci, prebivali. Mojzes vidi, da Egipčanski brič revnega Izraelca grozno neusmiljeno pretepa, in ga zato taka togota popade, da je Egipčana ubil. Drugi dan je šel spet k svojim rojakom, ter vidi, da se dva Izraelca prepirata. Se je potegnil za zatiranca, unemu je pa očital jegovo neusmiljenost. Ta pa je bil hud zavoljo Mojzesovega svarjenja, in reče: „Kdo te je sodnika čez naji postavil? Ali bi mar tudi mene rad ubil, kakor si včeraj Egipčana?“

Mojzes se tega prestraši, in bal se je, da bi se ta reč kralju ne povedala. Za-nj ni bilo več v Egiptu varno ostati; zbežal je toraj na Madjansko, ktero ni bilo več Egipčanskemu kralju pod oblastjo. Ondi se je Mojzes soznalil z Jetrom, duhovnom

in pastirskim knezom, kateri mu svoje čede v skerb zroči, in mu svojo hčer Zeforo v zakon da.

Dasiravno je Mojzes na kraljevem dvoru v obilnosti živel, vendar svojih stiskanih bratov ni pozabil. V sreči in obilnosti moramo vedno na potrebe svojih bratov misliti, on iz njih jim pomagati, ali pa vsaj jim jih pomanjševati.

Mojzes poklican Izraelce iz Egipta rešiti.

Mojzes je pač velikokrat na revo svojih rojakov na Egiptovskem mislil, in želel jih je rešiti. Ali od nikoder ni imel upanja, da bi se to kdaj moglo zgoditi. Pa kar je ljudem nemogoče, to je Bogu mogoče.

Enega dne je Mojzes na Horebski gori Jetrove ovce pasel, in Gospod se mu prikaže v gorečem germu, kateri pa ni zgorel. Mojzes gre bliže germa pogledat, kaj da bi to bilo; kar ga glas iz plamena ogovori: „Ne hodi bliže! Izuj pred svoje čevlje, zakaj ta kraj je svet.“ Glas še dalje govori: „Jaz sem Bog Abrahamov, Izakov in Jakobov, Bog tvojih očetov.“ Mojzes poln svetega straha si zakrije obraz. Glas božji še pravi: „Vidil sem revo svojega ljudstva v Egiptu in slišal jegovo zdihovanje. Izpeljati jih hočem iz Egipta v deželo, ktero sem jihovim očetom obljubil, in ti boš jih vojvoda!

Mojzes se je štel nevrednega in nepripravnega ta ukaz spolniti, in se je bal iti pred kralja v Egipet. Toda glas božji mu reče: „Ne boj se, jaz ti bom na strani stal.“ Mojzes vpraša: „Kaj hočem Izraelcem reči, kdo da je tisti, ki me je do njih poslal?“ Glas odgovori: „Jaz sem tisti, ki je zdaj, ki je zmiraj bil, in ki zmiraj bo; reci jim toraj: Večni me je do vas poslal.“ — Mojzes bi se bil rad znebil tega božjega povelja, in reče, da mu ne bo nihče verjel, da se mu je Gospod prikazal. Glas božji reče: „Kaj imaš tisto v roki?“ Mojzes odgovori:

„Palico.“ Glas reče: „Na tla jo verzi.“ Jo verže, in v kačo se je spremenila. Bog mu jo ukaže prijeti, in ko jo prime, se mu v roki spet v palico spremeni. Glas božji mu še dalje reče: „Deni roko pod suknjo.“ Mojzes jo dene, in ko jo spod suknje vzame, je polna gob. Mojzes jo je na božje povelje spet pod suknjo vtaknil, in ko jo spod suknje vzame, je bila vsa čista.

Mojzes se še dalje izgovarja, in pravi, da ni zgovoren, in da se mu jezik zavaljuje. Pa glas božji odgovori: „Kdo je dal usta človeku in besedo jegovemu jeziku? Kdo je stvaril mutca in govorca? Mar ne jaz? Pojdi le serčno: jaz ti bom v misel dajal, kaj da govori. Aron, tvoj brat, ti bo v Egiptu naproti prišel in te spremil; on bo govoril, ti pa čudeže delal: moč ti bom dal, veliko čudežev storiti. Kralj se bo sicer ustavljal, pa na zadnje bo ljudstvo vendar pustil peljati.“ — Mojzes se zdaj udá božjemu povelju, in gre v Egipet. Aron mu pride naproti, ker je bil tudi on od Boga povelje dobil pred kralja stopiti, in mu reči, da naj Izraelce izpusti.

Mojzes je spoznal velike težave svojega poklica, in je le malo v svojo moč zaupal. Ne smemo se sicer preveč na svojo moč zanašati, in nikoli ne misliti, da nam ne more nič spodleteti, temuč, da nam mora vsaka reč le po sreči izteči. Pa tudi premalo ne smemo v svojo moč zaupati, in ne preboječi biti. S preveliko nezaupljivostjo bi se veliko dobrega overlo, k čemur je treba serčnosti in poguma. Mojzes je bil pokoren božjemu povelju, in je zaupal v božjo pomoč, dasiravno je imel veliko težav. Tako moramo tudi mi pri svojih dobrih sklepih Boga pomoči prositi, se je s svestjo nadjati, in ž njo pridno in stanovitno delati. Z božjo pomočjo se vse, bodi si še tako težko, izpelje.

Mojzes in Aron stopita pred kralja. Deset stisk pride nad Egiptet.

Mojzes in Aron stopita po božjem povelju pred Faraona, in mu rečeta: „Tako pravi Gospod: Spusti moje ljudstvo iz svoje dežele, da mi gre god obhajati v pušavi.“ Kralj ves prevzeten odgovori: „Kdo je tisti Bog, ki ga Izraelci molijo, da bom jaz v strahu jegovi besedi? Ne poznam ga, in tudi ljudstva ne spustim.“ Od sehnal je kralj še huje ljudstvo stiskal, ker je menil, da še premalo ima opraviti, in si je toraj zmislilo Bogu god obhajati. Še bolj so zdaj Izraelci pod stiskami zdihovali in ječali. Toraj sta Mojzes in Aron spet pred kralja stopila, in ga vnovič prosita, da naj Izraelce izpusti. Mojzes dela čudeže kralja prepričati, da ima res od Boga povelje ljudstvo v pušavo izpeljati. Pa kralj se ne da omečiti.

Zdaj so prišle nad Egiptet mnoge šibe božje. Vsa voda v Egiptu se po božjem ukazu v kri premeni, ribe poginejo v nji, in nihče je ne more več piti. — Mnoge živali, žabe, krastavice, komarji in obadi nadlegovajo in mučijo ljudi in živino; po polju in hišah jih je bilo vse živo, in nihče se jim ni mogel ubraniti. — Strašna kuga se vname med živino, ter jo je hudo morila. — Černi mehurji in hudi metljaji so se po ljudeh izpahnili. — Pa vse te šibe niso kralja omajale, da bi bil Izraelce izpustil; toraj mu je Mojzes strašno točo napovedal, in ga opomnil, da naj nikar ne pusti drugi dan živine, ki mu jo je kuga pustila, na pašo gnati, sicer mu jo toča pobije. Drugi dan je res tako toča rožljala, da je vsa zelenjava po polju končana, in da so tudi ljudje in živina pod milim nebom pobiti.

Kralj pošlje po Mojzesa in Arona, in obljubi ljudstvo izpustiti, naj le toča neha. Toča je nehala, kakor je Mojzes obljubil; pa komaj se zvedri, kralj že spet ni hotel ljudstva izpustiti. — Na to

pride po božjem povelju brez števila kobilic, in pokrijejo vso deželo. Vse so pokončale, nikjer zelenega lista na drevju ne ostane, ne na tleh. — Po tem je vstala po vsem Egiptu taka tema, da še opoldne človek človeka ni vidil.

Te stiske bi bile pač morale kraljevo terdovratnost omečiti, in ga primorati Izraelce izpustiti, da bi svojo deželo toliko hudega obvaroval. Pa stiske so ga le toliko časa pretresale, dokler so terpele. Berž, ko je stiska odjenjala, se je skujal, in ni hotel ljudstva izpustiti. Le zadnja strašna stiska, ki je jemu samemu prav do živega prišla, ga je primorala ljudstvo izpustiti. Vsi pervorojeni, tudi kraljev starši sin, so po Egiptu eno noč pomerli. Pri Izraelcih pa ni kar eden umerl. Grozen jok je bil po vsem Egiptu.

Kadar kralj zve, da so starši sinovi eno noč po hišah pomerli, pošlje na nagloma do Mojzesa ukaz, da naj se precej z Izraelci iz dežele vzdigne. Izraelci so tudi odhoda že pričakovali, in so bili na Mojzesovo povelje vsi na pot pripravljeni. Brez pomude so pot nastopili, in šlo jih je iz Egipta 600,000 mož, žen in otrok ne štetih.

Mojzes je pred to strašno nočjo Izraelcom zapovedal: „Zakoljite jagnje, specite in pojejte ga do čistega. Z jagnjetovo kervjo zaznamovajte hišne podboje in naddure. To jagnje jejte stojé podrezani ali podpasani, palico v rokah, in čevlje na nogah. In vse prihodnje čase naj vam bo to velik god.“ Temu godu se je reklo velika noč, in Izraelci so ga vedno obhajali v spomin, da je Bog jih preddede čudodelno iz Egipta rešil, in jihove pervence ali pervorojene uno strašno noč žive ohranil.

Nobenega človeka prederznost nič ne premore zoper božjo moč. To se vidi nad Egipčevskim kraljem. Božja prizanašljivost je od začetka manjše, potlej pa zmiraj večje šibe poskušala, ker Bog grešniku ne želi smerti, ampak da bi se spreobrn timer in živel. Ako pa ljudje terdovratni v svojih grehih ostanejo, in se pri vsem božjem opominjevanju ne poboljšajo, je Bog dovolj mogočen tudi ves svet grešnikov strahovati. To smo vidili pri vesoljn timer potopu, to je Bog pokazal nad hudobnimi Sodomljani in Gomorjani, tega se učimo tudi iz te prigodbe.

Ob stiski je kralj obetal ljudstvo izpustiti; berž pa ko je stiska odlegla, se je skujal. Temu kralju je veliko ljudi enakih. Ob nadlogah in težavah delajo naj lepše sklepe, ter obetajo in obetajo poboljšanje; berž pa ko nadloge in težave odjenjajo, tudi že pozabijo, kaj so sklenili in obljubili. Nekteri ljudje, ki sicer le malokdaj v Boga mislijo, se ga pač v nadlogi spomnijo; pa berž ko nadloga neha, ga tudi že pozabijo. Taki ljudje se dajo le z večkratnimi nadlogami in s hudim terpljenjem zmodriti in poboljšati.

Izraelci so vsako leto praznik obhajali v hvaležen spomin svojega rešenja iz Egiptovske sužnosti. Tudi mi pomnimo sosebn timer tiste dni, ob kterih nam je Bog kako posebn timer dobroto dodelil. Spomnimo se hvaležno prejete dobrote, in uterujmo se s tem v zaupanju v Boga.

Mojzes pelje Izraelce skozi rudeče morje.
Izraelci so v pušavi čudodelno ohranjeni.

Mojzes pelje zdaj Izraelce na Kanansko, toda ne po bližnj timer potu, temuč kterega jim Bog kaže. Proti rudečemu morju jih pelje, ob kte-

rem so se Izraelci ustavili. Faraon to zve, ter misli, da so Izraelci zašli, in žal mu je, da je toliko delavcov iz svoje dežele izpustil. Sklene jih spet nazaj prignati, ker je mislil, da so med gorami zaperti, in mu toraj ne morejo uiti. Se vzdigne s svojo vojsko, dere za Izraelci, in v treh dneh jih tudi dojde.

Strah in trepet je zdaj Izraelce prevzel. Pred seboj imajo rudeče morje, po obeh straneh stermo pečovje, za seboj pa Egiptovsko vojsko. Začnejo se kregati z Mojzesom, in pravijo: „Ali si nas zato iz Egipta izpeljal, da nas naj tukaj v pušavi sovražnikov meč pomori?“ Mojzes pogovarja malo-serčno ljudstvo, ter pravi: „Zaupajte v Boga; on bo nad nami veliko čudo storil, zakaj Gospod se bo za vas vojskoval.“

Oblak, kateri je po dnevu pred Izraelci hodil, da jim je pot kazal, po noči se je pa ko ogenj svetil, se za Izraelci na tla spusti. Po strani Izraelcov razsvitluje noč, po strani Egipčanov je temen, tako, da od teme Egipčani ne morejo Izraelcov viditi. V ti stiski se Mojzes z molitevjo k Bogu oberne, in Bog mu ukaže palico nad morjem iztegniti. Jo iztegne, in voda se razgerne. Vzdigne se vroč veter, in dno je do suhega posušil. Mojzes gre z vsem ljudstvom po suhem skoz morje. Ko Faraon to zve, je po divjaško z vso svojo vojsko za Izraelci v morje planil. Ali ko so Egipčani na sredi morja, iztegne Mojzev spet svojo palico čez morje, in glejte, vse Egipčane povezne morje. To prečudno rešenje je Izraelce živo živo presunilo, in v zaupanju v božjo vsegamogočno brambo uterdilo. Mojzes je poln serčne hvale z Izraelci Bogu hvalno pesem pel, in v nji poviševal neskončno dobroto, katero je Bog nad njim in nad

Israelci pokazal. Hvalimo Gospoda,“ je rekel Mojzes na glas „prelepo se je jegova moč pokazala nad nami. Vergel je konja in jezdeca v morje!“

Faraon je mislil, da so Izraelci zašli, in da jih bo spet v svojo oblast dobil; pa ravno v tem je našel svoj grob. Ko hočemo drugim škodovati, si sami naj bolj škodujemo.

Izraelcov se je maloserčnost lotila, ko so bili ob rudečem morju od vseh strani zaperti. Kako se vendar kmalo v nadlogi človeka nezaupljivost loti, če mu je Bog tudi lih kar znamenje svoje moččnosti in dobrotljivosti dal! Le Mojzes ni bil maloserčen, temuč terdno je v Boga zaupal, in Bog je tudi čudežno pomagal. Ako smo lih v velikih nevarnostih in nadlogah, nikar ne zgubimo zaupanja v Boga, temuč z otročjim zaupanjem pričakujemo od njega pomoči in rešenja. Ako je Bog z nami, kdo bo zoper nas?

Mojzes pelje zdaj Izraelce naprej po pušavi. Čez nekoliko mescov bi bili lahko na Kananskem, toda preden smejo v obljubljeno deželo, so morali svojo divjačino, terdovratnost in nepokoršino opustiti, in se reda in pokoršine navaditi.

Od rudečega morja so Israelci že tri dni hodili, in vode ne najdejo; na zadnje pridejo v kraj, kjer je voda, toda grenka je bila, in piti je ne morejo. Precej začne ljudstvo godernjati. Bog pokaže Mojzesu les, s katerim je vodi grenkoto odvzel, da se da piti.

Ker niso v pušavi mesa imeli, kterege so se bili v Egiptu navadili, in ker jim je bil živež, kar so ga bili iz Egipta s seboj vzeli, že pošel, so Berilo za II. klas.

želeli še sužnji biti v Egiptu, da bi meso jedli. Nad Mojzesom so godernjali rekoč: „Da bi bili pač v Egiptu ostali!“ Mojzes reče: „Drevi boste mesa, in zjutraj kruha dobili. Ne godernjate nad meno, ampak nad Bogom.“

Kar je bil Mojzes napovedal, se je spopolnilo. Še tisti večer prileti velik vlak prepelice, ktere so po stanu (logarju) Izraelcov tako nizko ferfrale, da so jih vjeli, kolikor so hteli.

Drugi dan so našli zemljo okoli celega stana z malim okroglim zernjem natrošeno. Vprašali so se: „Manhu?“ To se pravi po našem jeziku: „Kaj je to?“ In Mojzes jim odgovori: „Glejte, kruh je to, ktereга vam Bog za živež pošlje. Dokler bote v pušavi, ga bote vsak dan, zvunaj sobote, na tleh dobivali. Naberite si ga vsak dan toliko, kolikor ga tisti dan potrebujete, in nič si ga za drugi dan ne prihranujte; pred soboto tisti dan pa si ga še enkrat toliko naberite, zakaj sobota je počitek Gospodov, in vam bodi svet dan.“ Ta jed, ki so jo Izraelci skozi štirideset let v pušavi uživali, se mana imenuje. Bilo je drobno, okroglo zernje, bele farbe, v ustih pa sladko, kakor medena povitica. Pekli so ga ali kuhali, ali kako drugači pripravljali.

Ko so Izraelci dalje šli, pridejo v stran Horebske gore, kjer se je bil Bog Mojzesu v gorečem germu prikazal. Ondi jim je spet vode zmanjkalo. Zoper Mojzesa godernjajo, in pravijo: „Daj nam piti!“ Bog reče Mojzesu: „S starešini ljudstva pojdi na Horebsko goro, in udari s palico na skalo.“ In studenec merzle vode priteče iz suhe skale, in vse si žejo ugasi.

Ti in še drugi spričljaji posebne previdnosti božje bi bili pač morali Izraelce v zaupanju v Boga uterditi; ali Izraelci so božje dobrote kmalo

spet pozabili; pri vsakem terpljenju, ki jih je zadelo, so bili nevoljni, so zoper Boga godernjali, in so bili nepokorni jegovim zapovedim. Bog jih je strahoval, da bi s tem terdovratnost in nepokornost od njih odpravil. Pa tudi prizanesljiv in dobrotljiv je bil, in dasiravno jih je strahoval, jim vendar ni vseh dobrot kratil, vedno jim je dajal, česar so za svoje življenje potrebovali.

Če ravno ni Bog nam še tako čudežno, kakor je bil takrat Izraelcom, življenja ohranil, skerbi Bog vendar za nas. Saj nam vsak dan daje, česar nam je treba, da živimo, in pa še več nam daje, kakor potrebujemo: jegova dobrotljivost je večna. Da bi mu bili pač prav hvaležni, in da bi tudi v nadlogi va-nj terdno zaupali! Toda kolikokrat smo Bogu ravno tako nehvaležni kakor nekdanj Izraelci! Kolikokrat pozabimo jegove dobrote, in zgubimo vse zaupanje v jegovo pomoč, kadar terpljenje in bridkosti nad nas priderejo!

Bog da Izraelcom zapovedi.

Tretji mesec po odhodu iz Egipta so prišli Izraelci v veliko pušavo do Sinajske gore, in tukaj jim je Bog hotel deset zapovedi častito oznaniti. Bog zapové Mojzesu: „Reci ljudstvu, da naj se danes in jutri očistijo, in si oblačila operejo: pojutrišnjem jim bom svoje zapovedi oznanil.“

Ko se tretji dan napoči, se nekaj strašnega zgodi. Sinajska gora se začne kaditi. Grom in blisk oznanujeta božjo pričejočnost, in temen oblak pokriva goro. Mojzes pelje ljudstvo iz šotorov, in jih ustavi ob gori; ljudstvo sliši razločno oznanovati deset božjih zapovedi. Bog govori:

„1. Jaz sem Gospod, tvoj Bog, ki sem te rešil iz Egiptovske sužnosti. Ne imej tujih bogov zravno mene. Ne narejaj si zrezane podobe, da bi jo molil,

ne iz tistega, kar je nad zemljo, ne iz tistega, kar je na zemlji ali pod zemljo.

2. Ne imenuj po nemarnem imena svojega Boga.

3. Ne pozabi sobote posvečevati. Šest dni delaj, sedmi dan pa je počitek Gospoda tvojega Boga. Ta dan ne delaj, ne ti, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina.

4. Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel, in da ti bo dobro v deželi, ktero ti bo Gospod, tvoj Bog, v last dal.

5. Ne ubijaj.

6. Ne prešestvuj.

7. Ne kradi.

8. Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega.

9. Ne želi svojega bližnjega žene.

10. Ne želi svojega bližnjega hiše, ne njive, ne hlapca, ne dekle, ne živinčeta, ne ničesa, kar je jegovega.“

Vse ljudstvo je slišalo glas božji, vse je vidilo goro se kaditi. V strahu in trepetu je stalo ob gori. Rekli so Mojzesu: „Ti nam govori, in poslušali te bomo, da Bog ne govori z nami, in da ne umerjemo.“ Mojzes reče ljudstvu. „Ne bojte se, Bog vas je hotel le s koristnim strahom navdati, da njegovih zapovedi ne bi prelomovali.“ Po tem gre Mojzes na goro v oblak, v katerem je bil Bog pričejoč.

Bog je dal Mojzesu še drugih zapovedi za Izraelsko ljudstvo, postavim: da naj ptujcu nikar krivice ne delajo, vdov in sirot ne zatirajo, slepcu spodtikljajev ne stavijo, da bi padel nad njimi; da naj sivi glavi vstanejo, in starčke častijo; da naj zgubljeno živino sovražniku nazaj peljejo; da naj s sužnji po človeško ravnajo, bližnjega vsake škode varujejo, in mu storjeno škodo spet popravijo.

Tudi je Bog Mojzesu zapovedal, da naj Izraelc vsako leto tri velike praznike obhajajo. Pervi praznik naj obhajajo v spomin rešenja iz Egiptovske sužnosti, in da je Bog jih pervorojenim prizanesel. In ta praznik se imenuje velika noč. Drugi praznik naj obhajajo petdeset dni po veliki noči. Ta dan naj Bogu pervino svojih pridelkov (to je, perve snope) v žahvalen dar prinesejo; zato se ta praznik žetven ali binkoštni praznik imenuje. Ta praznik naj tudi obhajajo v spomin, da jim je Bog na Sinajski gori zapovedi dal. Tretji praznik naj obhajajo, ko pospravijo vse poljske pridelke, da se za-nje zahvalijo. Ta god so morali obhajati pod šotori iz košatih vej v hvaležen spomin, da so bili jih prededje štirideset let v pušavi pod šotori prebivali, in od Boga čudodelno ohranjeni. Ta god je praznik šotorov ali podšotorna obletnica.

Ko je Mojzes z gore prišel, in zbranim starešinom ljudstva božjo zapoved oznanil, obljubi vse ljudstvo jih na tanko spolnovati, in reče: „Vse bomo storili, kar je Gospod rekel.“ Mojzes je pod goro oltar napravil, in rekel na njem Bogu darovati. Pokropil je bukve, v katerih so bile zapovedi božje zapisane, in ljudstvo s kervjo dara, in pravi: „To je kri zaveze, ktero je Gospod za vse te zapovedi z nami storil. Kakor vi zdaj častito obljubujete božje zapovedi na tanko spolnovati, ravno tako vam Bog obljubuje pomoč zoper vaše sovražnike, rodovitnost zemlje in srečo, če bote vedno po poti jegovih zapovedi hodili; če pa od jegovih zapovedi odstopite, bodo hude letine, dragina, vojska in druge nesreče nad vas priderle.“

Kako srečno ljudstvo bi bili pač lahko Izraelci, ko bi bili božje zapovedi na tanko spolnovali! In kako srečno bi tudi mi živeli, ko bi ne-
prenehoma po poti bozjih zapovedi hodili!

Bog je dal Izraelcom zapovedi ob gromu in blisku, ker so v Egiptovski sužnosti v divjačnosti zrastle, in jih je bilo treba, ko neukretne in terdovratne otroke, s strahovanjem od hudega odvrčevati, dokler se niso nekoliko olikali in za mehkejši poduk pripravili.

Ljudstvo malikuje.

Ko je bil Mojzes po božjem povelju še enkrat na goro šel, in se je štirideset dni na nji mudil, so Izraelci jeli godernjati, in rečejo Aronu: „Naredi nam bogov, da jih bomo pred sebo nosili, kdo vé, kaj se je možu prigodilo, kateri nas je iz Egipta pripeljal.“ Aron jim odjenja. Veliko mu jih prinese zlatih uhanov in drugega zlata, in Aron jim iz zlata tele naredi. Vse ljudstvo je zdaj zakričalo: „Glejte ga Boga, kateri nas je iz Egipta pripeljal!“ Malikovavsko ljudstvo je temu maliku v čast daritev napravilo, jedlo od darovanega mesa, pilo, in vesele pesmi prepevalo.

Ko je Mojzes deset zapovedi božjih prejel, ki so bile na dve kamnatni tabli zapisane, pride z gore. Zagledati ljudstvo malikovati, ga jeza zgrabi, ob tla je počil tabli, da se na kosce razdrobite, zakaj mislil si je: Tako ljudstvo ni vredno, da bi od Boga zapovedi prejelo, in vse je ukazal pomoriti, kateri so se z malikovanjem pregrešili zoper pravega Boga, ki so ga bili ravno obljubili častiti in moliti. — Treba jih je bilo kaštigati, ker so prelomili prise-go Bogu storjeno; treba jim je bilo strašnega izgleda, da so se bali božje zapovedi zaničevati. Kaj bi bilo pač iz ljudstva, ko se ne bi bilo s takim strašnim izgledom podučilo, kolika je pregreha božje zapovedi prelomiti, ki jih je ravno pred obljubilo na tanko spolnovati, — ko ne bi bilo skusilo, kolike kazni je vredna pregreha, pravega Boga zapustiti in k malikom se obrniti?

Aron je bil preslab, in je pregrešnim željam ljudstva odjenjal. Iz vse moči se ustavljajmo, kadar se kaj od nas hoče, kar je naravnost zoper božje zapovedi in zoper notranji glas naše vesti.

Kako nestanovitne in omahljive so se tukaj Izraelci pokazali! Pa preglejmo, če ni to tudi naša slabost. Kolikokrat delamo naj boljše sklepe, in obetamo Bogu poboljšanje; pa čez malo dni pozabimo spet, kar smo sklenili, in se v svoje poprešnje grehe povernemo. Čujmo tedaj vedno nad seboj, in Boga za pomoč prosimo, da na potu poboljšanja stanovitni ostanemo.

Naprava službe božje pri Izraelcih.

Mojzes gre v tretje na goro, in prejme od Boga razun dveh drugih kamnatih tabel, na katerih je bilo deset zapovedi zapisanih, tudi še veliko drugih postav, po katerih naj se pri Izraelcih služba božja napravi in opravlja. Ko Mojzes z gore pride, so Izraelci nad njim ostermeli, jegov obraz namreč se je svetil.

Mojzes oznani zdaj Izraelcom, da hoče sam Bog jihov kralj biti, in jih vladati: zato si bo tudi med njimi kraj izvolil, kateri bo za-nj prebivališče, za-nje pa očitno znamenje božje pričejočnosti. Ta kraj je bil velik šotor, ki se mu je snidnica reklo, in je tri predele imel. predvor, svetišče in presvetišče. Predvor je bil velik prostor na štiri vogle obdan okoli in okoli s pregrinjali, ki so na srebernih drogih visele. V njem je bil oltar za darove. V drugi predel, v svetišče, so smeli le duhovni hoditi, da so službo božjo opravljali. V njem je bil zlat svečnik s sedmimi svetili, zlata miza z dvanajst kruhi in oltar. V presvetišče je smel le veliki duhoven enkrat v letu iti ob dnevu sprave, in Mojzes je va-nj hodil, če je hotel

od Boga kake povelja dobiti. V njem je bila skrinja zaveze s tablamí božjih zapovedí.

Za opravljanje službe božje je Mojzes po božjem povelju izvolil velikega duhovna, duhovne in služabnike, ki so pri darovih pomagali, in v to je bil Levitov rod odločen, ker se je ta rod ob času češenja zlatega teleta malikovanju prav goreče ustavljal. Mojzes je po božjem povelju tudi sosebne oblačila odločil, ktere so duhovni imeli, kadar so službo božjo opravljali. Ko je bila snidnica vsa napravljena, se je nad njo oblak spustil, kateri je Izraelcom dosehmál pot kazal, in to je bilo Izraelcom znamenje božje pričejočnosti in pomoči. Kadar se je oblak znad snidnice nakviško vzdignil, so šotore pobrali in dalje šli; dokler je pa oblak nad snidnico plaval, je tudi ljudstvo v svojem stanu ostajalo.

Bog je po Mojzesu Izraelcom na tanko povedal, kako da hoče tudi po zvananje češen biti. To je bilo Izraelcom pač prav dobro, ker so bili pri tolikem nagnjenju do malikovanja v nevarnosti pravega Boga zapustiti, in se k malikom obrniti.

Pri Izraelcih je bila služba božja še tako napravljena, da jih je vse opominjalo, da Bog prebiva nad njimi, in je jih Gospod, odrešenik in kralj; da on jih varuje, in jim srečo daje, če njegove zapovedi dopolnujejo; pa tudi oostro strahuje prelomovavce njegove svete postave, in kadaj se bo Bogu prava in stanovitna daritev za grehe sveta opravljala.

Izraelci ostanejo 40 let i. Mojze
sova smert. Jozve, Izr ojevoda.

Ko so se Izraelci že celo leto po pušavi dalje pomikali, in že prvi velika

jali, so prišli zadnjič do gor, ki so mejile s Kanansko deželo. Mojzes pošlje dvanajst oglednikov, enega izmed naj imenitnejših vsakega roda, dežele ogledovat, kakošna da je, in kako bi se naj ložje v njo prišlo. Ogledniki se povernejo, hvalijo res lepoto in rodovitnost dežele, in v poterjenje svojega govorjenja prinesejo velik grozd na drogu; toda tudi oznanijo, da se zavaljo toliko velikih mest in zavaljo tolikih prebivavcov ne da v njo priti. To je Izraelce tako oplašilo, da so božjo pomoč popolnoma vnemar pustili, in se hočejo nazaj v Egipet verniti. Jozve in Kaleb sta sicer obupljivo ljudstvo k zaupanju v božjo pomoč opominjala, in mu pred oči postavljala, da jim bo Bog, ki jih je iz Egiptovske sužnosti rešil, tudi pomagal deželo pod svojo oblast dobiti. Pa vse ju opominjanje je zastonj; še le kamnjati so ju hteli.

Pri ti priči se je božje veličastvo v oblaku nad snidnico prikazalo, in Bog reče Mojzesu: „Štirideset dni so bili ogledniki v Kananski deželi: 40 let naj se tedaj tudi to terdovratno ljudstvo po pušavi potika, in vsi, kateri so bili pri izhodu iz Egipta čez 20 let stari, zvnaj Jozveta in Kaleba, bodo v pušavi pomerli.“

Izraelci so se morali še 38 let po pušavi potikati, preden so smeli v obljubljeni deželo iti. Ko ob svojih hojah niso vode imeli, so godernjali nad Mojzesom in Aronom. Mojzes in Aron gresta v snidnico, se na obraz veržeta, in prosita Boga za vodo, da bi godernjanje ljudstva potihnilo. In Gospod reče Mojzesu: „Zberi ljudstvo, udari s palico na skalo, in vode vam bo dala v obilnosti.“ Mojzes reče nezaupljiv: „Ali nam bodo pač te suhe skale mogle vode dati?“ Mojzes je dvakrat udaril, in veliko vode privre iz skale. Na to reče Bog Mojzesu in Aronu: „Ker nista mojim besedam verjela, in sta ljudstvu izgled nezaupljivosti dala, ne bosta vidva tega ljudstva v obljubljeni deželo peljala.“

Štirideset let so se Izraelci po pušavi potikali, in zdaj pridejo spet na mejo Kananske dežele. Mojzes pokliče Izraelce pred se, jih prijazno in milo opominja, da naj božje zapovedi spolnujejo, in jim vedno pomoč od Boga obeta, ako mu le zvesti ostanejo; nasproti pa jim žuga naj strašnejše šibe, ako se k malikom obernejo. Mojzes jim prepove z nevernimi ljudstvi pečati se, da jih v malikovanje ne zapeljejo. Še enkrat jim prav živo vse od Boga prejete dobrote pred oči postavi, in jih po tem k ljubezni in zvestobi do Boga spodbada. Po božjem povelju je Mojzes Jozveta Izraelskemu ljudstvu odločil; on je šel pa na visok hrib, s kterega je rodovitno Kanansko deželo pregledal, in je na njem umerl v 120 letu svoje starosti, in vse ljudstvo ga je obžalovalo, ker se je toliko za jih srečo trudil.

Prav po očetovo je Mojzes pred svojo smertjo Izraelcom lepe nauke dajal; mile so bile jegove zadnje besede. Nič ni toliko želel, kakor da bi Izraelci tudi po jegovi smerti vedno pravega Boga z vso častjo molili, in po zvestem dopolnjenju jegovih zapovedi časno in večno srečo dosegli. Če vas vaši stariši pred smertjo ljubeznjivo opominjajo, globoko si vtisnite jih zadnje besede v svoje serca, in jih na tanko spolnujte. Ti nauki so vam naj boljši del, in ohranijo vašo časno in večno srečo.

Mojzes je do zadnjega zdihljaja neutrudno delal za srečo in hlagost Izraelcov. Toraj je pa tudi mirno umreti zamogel. Če želimo srečno umreti, in brez bridkega straha pred božji sodni stol stopiti, obračajmo po Mojzesovo neutrudno vse svoje moči svojemu bližnjemu v prid, in spolnujmo na tanko dolžnosti svojega stana. Večkrat se vprašajmo: „Kako si bom na smertni postelji želel, da bi bil živel?“ Toraj lep nauk je, ki nam naročuje: „Živi vedno tako, kakor si boš na smertni postelji želel, da bi bil živel.“

Jozve pelje Izraelce v obljubljeno deželo

Jozve, Mojzesov nastopnik, je Boga zvesto častil, in terdo va-nj zaupal. Ljudstvo je imelo veliko zaupanje v Jozveta, ker je poznalo njegovo pobožnost in pravičnost. Gospod reče Jozvetu: „Ne boj se, pomagal ti bom, kakor sem Mojzesu pomagal, in velike čudeže po tebi delal: peljal vas bom v deželo, ki sem jo vašim očetom obljubil. Samo da s malikovavskimi narodi se nikar ne pečajte, in moje zapovedi stanovitno spolnajte.“

Čez tri dni se Jozve vzdigne, in pelje Izraelce do reke Jordana. Ko do Jordana pridejo, so morali duhovni s skrinjo zaveze spredaj iti, Jozve in Izraelci pa gredo za njimi. Komaj se duhovni vode dotaknejo, kar se Jordan razdeli, in duhovni in ljudstvo so šli s suho nogo vprek. Jozve postavi v sredi reke dvanajst kamnov, in iz drugih dvanajst kamnov napravi v prvem stanu oltar v večni spomin, da jih je Bog po suhem skozi Jordan prepeljal. Odsehal jim ni Bog nič več mane pošiljal, ker je na Kananskem niso nič več potrebovali.

Izraelci so bili zdaj sicer v obljubljeni deželi. Toda ta dežela je bila še vendar v rokah mnogih malikovavskih narodov, ki jih je bilo treba še le premagati. Prebivavci te dežele so bili gerdemu malikovanju udani, še ljudi so svojim malikom darovali, in strašne hudobije počinjali. Mera jih pregreh je bila polna, in Bog jih več noče imeti v deželi, ktero je bil Abrahamu in njegovim mlajšim obljubil, da bi tudi oni ne bili v malikovanje zapeljani, in da bi spoznanje in čiščenje pravega Boga popolnoma z zemlje ne zginilo. Bog je toraj Jozvetu ukazal dežele polastiti se.

Izraelci pridejo naj prej do Jerihe, ki je bilo z visokim zidovjem ograjeno mesto. Bog reče Jozvetu: „Šest dni nosite skrinjo zaveze okoli mesta; sedmi dan pojdite pa sedemkrat okoli jega, in zadnjikrat naj duhovni v trobente zatrobijo, in ljudstvo naj zažene vesel glas, in Jeriho vam bom v roke dal.“ In glej, duhovni zatrobijo, ljudstvo zažene vesel glas, in zidovi mesta Jerihe se sosujejo, Izraelci planejo v mesto, ga razvalijo in poderejo.

Strah in trepet se razlega po vsi deželi. Izraelci se zmiraj dalje pomikajo, in se še več drugih mest polasté. Pet knezov se sklene, in gredo Jozvetu s svojo vojsko naproti. Bog pa Jozvetu zapové, da naj se serčno v boj podá. Boj se začne ob mestu Gabaonu, in na uni strani je bila dolina Ajalon. Jozve je z božjo pomočjo sovražnike premagal. Sovražnik beži, in Jozve hiti za njim. In v begu pritisne sovražnika strašna toča, ktera jih več pomori, kakor jih je meč Izraelcov pomoril. Izraelci so derli za bežnim sovražnikom, in Jozve zavpije: „Solnce postoj nad Gabaonom, in luna ne hodi iz Ajalonske doline, dokler Izraelci popolnoma ne primagajo!“ Jozvetova prošnja jo uslišana, in zmaga dobljena.

Več let je preteklo, preden so vso deželo užugali, in vse Kananejce ukrotili. Ko so bili deželo v last dobili, jo je Jozve med dvanajst Izraelovih rodov razdelil. Levitov rod ni nobenega dela dežele dobil, ker so ljudje tega roda po mestih razkropljeni živeli, in so morali vero oznanovati in službo božjo opravljati. Zato je pa Jožefov rod dva dela dobil, ker je bil Jakob na smertni postelji Jožefova sina za svoja otroka vzel, in jima zagotovil, da bota ko jegovi otroci obljubljene dežele deležna. Snidnica se je v mesto Silo prenesla, ktero jo skoraj v sredi dežele bilo, in so se Judje lahko iz vseh krajev tje shajali.

Ko je Jozve previdil, da se mu smert približuje,

je pred se poklical poglavarje ljudstva, jih še opominja božjo postavo zvesto dopolnovati, in se z malikovavskimi narodi ne pečati. Opomni jih še vseh dobrot, ki so jih dozdej čudodelno od Boga prijemali, in obljubiti mu morajo, da bodo le pravemu Bogu služili, ga častili in molili. Jozve je umerl v 100 letu svoje starosti, in zakopali so ga v lastini, ki mu jo je bil Bog obljubil.

Kar Bog obljubi, se gotovo spolni. Božja beseda je gola resnica, in v vsem, kar Bog obljubi, je zvest. Obljubil je Abrahamu in jegovim mlajšim Kanansko deželo v last, in glejte, Bog jih je va-njo pripeljal.

Sodniki. Heli. Samvel v mladosti.

Po Jozvetovi smerti je šlo vse huje. Izraelci so se, dasiravno jim je bil Jozve prepovedal, vendar le ženili s hčerami Kananejcov, ki so bili še v deželi ostali, in od njih so bili v malikovanje in v mnoge hudobije zapeljani. Neverni narodi so se sčasoma spet pomnožili, in so močni, ter skušajo Izraelce z bojem premagati in ukrotiti. Če so Izraelci svojo hudobijo spoznali, in spet pravega Boga jeli častiti in moliti, jih je Bog rešil po hrabrih ali junaških možeh, kateri so Izraelce zoper sovražnika na vojsko peljali in ga otepli. Ti močni in serčni možje se sodniki imenujejo, ker so jim po zadobljenem miru večji del sodbo dali. Dva naj zadnja sodnika sta bila Heli in Samvel.

Heli je bil veliki duhoven, imel je dva sina, ki sta bila tudi duhovna. Prav nerodno in razuzdano sta živela, in ljudstvu slabe izgleda dajala. Ljudstvo je bilo tega žalostno, ter je božjo službo v nemar pušalo. Heli je vse zvedil, ni mu bilo všeč življenje svojih sinov, svaril ju je tudi zavoljo hudobnega življenja, in jima žuga z

božjo šibo, toda hujši strah jima dati je bil starček premehek. Zavoljo tega je Bog Helitu preroka poslal, da mu sporoči: „Tako govori Gospod: Izvolil sem tebe in za teboj tvoja sina velika duhovna. Zakaj tedaj svoja sina bolj ljubiš kakor mene? Vzel bom duhovstvo od tvoje hiše, in tvoja sina bota oba na en dan umerla, in drugega zvestega služabnika si bom izvolil, da bo moja voljo na tanko spolnoval“.

Samvela si je Bog izvolil, da je jegovo voljo na tanko spolnoval. Ana, jegova pobožna mati, si ga je od Boga sprosila, in ga je že pri jegovem rojstvu za službo božjo v tempeljnu odločila. Zlo je skerbela, da bi bil lepo zrejen, in ko je nekoliko odrastel, ga pelje k velikemu duhovnu Helitu, da bi bil vse žive dni Bogu posvečen, in bi mu pri snidnici stregel. Samvel je rastel v božjem spoznanju, v čednosti in pobožnosti, in se ni dal Helitovima hudobnima sinoma zapeljati, ker je vedno pri sercu imel lepe uke svoje matere. Prav zvesto je poslušal lepe opomine svojega rednika Helita, in ni nič maral za slabe pogovore in izglede jegovih sinov. Boga je imel vedno pred očmi; toraj je bil pa tudi Bogu in vsem dobrim ljudem prijeten.

Samvel, še fantič, je imel božjo prikazen. Samvel spi enkrat v snidnici, ki je skrinja zaveze v nji stala. Heli je precej zravno jega spal. Kar Bog Samvela zakliče: „Samvel, Samvel!“ Samvel je menil, da ga Heli kliče. Vstane, gre k Helitu, in reče: „Tukaj sem! Klicali ste me.“ Heli odgovori: „Nisem te klical ne. „Le idi. ter zaspi.“ Ravno tako se je drugič in tretjič zgodilo. Heli je spoznal, da ga Bog kliče; toraj Samvelu reče: „Če še enkrat slišiš klicati, reci: Gospod! govori, tvoj služabnik posluša.“ Samvel stori, kakor mu je Heli naročil. Kar glas božji Samvelu reče: „Storil bom eno na Izrael-skem, da jim bo po ušesih šumelo, kolikor jih

jo bo slišalo, in vse bom spolnil nad Helitom, kar sem mu napovedal. Jegova sina bota na en dan umerla, od njega in jegove hiše bo veliko duhovstvo vzeto, ker ni kaštigal hudobij svojih sinov. Heli je Samvela zarotil, da naj mu vse pové, kar mu je Bog razodel. Samvel mu pové. Na to reče Heli, kateri je do svojih sinov premehek bil, ves v voljo božjo udan: „On je Gospod; naj stori, kakor je volja jegova.“

Kdor hoče Boga prav častiti in res pobožno živeti, ta to tudi med hudobnimi lahko stori: to vidimo nad Samvelom. Ali večji del se godi, da imajo otroci nad napakami in slabimi izgledi drugih dopadenje, in jih posnemajo. Samvela si vzemite v izgled, po jegovo spolnajte nauke, in posnemajte izgleda svojih pobožnih starišev, in nikar se ne pečajte s hudobnimi in razujzdanimi otroci. Po tem bote Bogu in vsem dobrim ljudem prijetni.

Če vas stariši in učeniki strahujejo, spoznavajei iz tega jih ljubezen, ki jo imajo do vas, in jih dolžnost, ki jim jo je Bog naložil, zakaj odgovor bodo dajali za vas. Jih prevelika mehkoba bi vas le pohujšala, vaše starše pa Bogu zoperne in strahovanj vredne storila.

Samvel sodnik. Savel kralj izvoljen.

Samvel je zmiraj rastel v pobožnosti in pravičnosti. Bogu je prav dopadel in pri ljudeh veliko veljal.

Helitova sina se nista poboljšala, toraj ju je tudi božja šiba zadela. Vstala je vojska s Filiščani, na katero sta tudi Helitova sina šla, in skrinjo zaveze nosila. Israelci so tepeni, Helitova sina umorjena, skrinja zaveze pride Filiščanom v roke.

Komaj je Heli to zvedil, kar pade znak s stola, si ulomi zatilnik in umerje. Star je bil že 98 let, in jegove oči so bile že otemnele.

Samvel je bil že zdavno s svojo pobožnostjo in poštenostjo vse ljudstvo na svojo stran dobil, in vse ga je zvestega preroka Gospodovega imenovalo. Bil je tedaj sodnik ljudstva izvoljen, in ko je bil sodnik, si je Samvel prizadeval svoje ljudstvo osrečiti. Po deželi je hodil, tožbe razsojeval, in šole postavljaj, da se je mladost božje postave, svetih pesem in drugih koristnih reči učila. Take šole so se preroške šole imenoval.

Samvel je bil že star, in ni mogel že sam sodnik biti. Dali so mu jegova sina pomagavca. Pa ta nista bila tako dobra in pravična sodnika, kakor je bil oče. Podkupovati sta se dajala, in nista zmiraj po postavi in pravici sodila. To je ljudstvo v nevoljo pripravilo, in hoče od Samvela, da naj jim kralja da, kakor jih tudi drugi narodi imajo. Samvel jim v to ne privoli, temuč pové jim, da je sam Bog Izraelcom kralj, pové jim, kakošne dolžnosti da bodo do kralja imeli, in da mu bodo morali pokorni biti, če jih bo tudi terdo deržal. Ali ljudstvo ne odjenja, in Samvel jim tudi na božje povelje kralja obljubi; dan je tedaj odločil, ktere ga se bo kralj volil.

Samvel je po božjem povelju Savla iz Benjaminovega roda za kralja pomazilil, in mu reče: „Bog te kralja mazili čez svoje ljudstvo; po postavi in pravici ga vladaj, in zoper jegove sovražnike ga varuj.“

Kmaló po tem so kralja volili. Samvel reče vadjati ali losati, iz ktere ga da bo, in zadelo je Benjaminov rod; tudi iz ktere hiše, in tudi hišo je zadelo, iz ktere je bil Savel: zadnjič kdo da iz te hiše, in glej, Savla je zadelo! Samvel je pa še zmiraj, dasiravno imajo Izraelci kralja, pri njih veliko veljal; zakaj zmiraj je tako pošteno ravnal, da mu ni bilo kaj očitati. Zadnjič vendar

le pravi Samuel: „Postaral sem se že, in vi imate tudi kralja. Bodite jemu pokorni in zvesti Bogu. Ako bote božje zapovedi spolnovali, bote z kraljem vred srečni; če bote pa božje zapovedi prelomovali, ne bote nesreči odšli.“ Samuel umerje v sivi starosti, in vsi Izraelci so po njem žalovali.

Samuel je bil v možkih, kakor v mladenških letih pobožen in brez madeža. Zato so ga pa tudi sploh, in do zadnjega vsi spoštovali in ljubili. Če hočete tudi vi v svoji starosti spoštovani in ljubljani biti, se po Samuelovo že v prvi mladosti pobožnega življenja navadite. Strah božji je začetek vsega dobrega.

Vsa drugačna sta bila jegova sina. Dvojne kazni sta bila vredna, ker sta tako dobrega in pobožnega očeta imela. In kako živo je to dobrega očeta boleti moralo, da ima tako spridena sina! Tudi vi imate dobre in pobožne stariše; jih lepi izgled vam bodi vedno pred očmi, in vas od hudega odvracuj. Mislite si, v koliko britkost bi svoje ljube stariše pripravili, ko za njih svarjenje in lepe izgleda nič ne bi marali! Le dostikrat premislite, kar sveto pismo pravi: „Očetov žegen otrokom hiše uterjuje, materna kletev pak jih do tal podira.“

Savel kralj. David za kralja maziljen.

Savel se je s svojo telesno lepoto in velikostjo, kakor tudi s dušnimi darmi od vseh drugih ločil. Bil je dobrovoljen in pameten, in ljud

stvo ga je z velikim veseljem kralja sprejelo; le mala Izraelcov se je nad njegovim nizkim stanom spotikalo, ga čertilo in zaničevalo. Ali Pavel se ni nad njimi maševal, temuč bil je do njih, kakor da usega tega ne bi vedil. Skerbel je za srečo ljudstva, in veliko so od njega pričakovali. Tudi v vojski z mnogimi narodi je bil jak in srečen. Skerbel je, da bi se pa vsi deželi pravi Bog častil in molil, in podložni so ga čedalje raji imeli.

Da Pavla je sreča storila pre-
vretnega in napuhnjenega, in božjemu
povelju nepokornega. Pavel je hotel
Filisćane, kateri so Izraelce močno

satirali, popolnoma ponižati, in
je z njimi vojsko začel. Filiščani
so se s toliko močjo k vojski pri-
pravljali, da je Israelce velik strah
obhajal. Preden je Savel vojsko začel,
je hotel Bogu še darovati. Ker ni
bilo Samuela upričo, se je sam pre-
denzil, dasiravno ni bil Levitovega
roda, ne duhoven, Bogu dari-
ter opravljati. Kda to pride Samuel,
ter pravi: „Kaj si storil? Ker si
božjo postavo prelomil, ne bo kra-
ljstvo pri tvoji hiši ostalo, temuč
možu bo dano, ki bo zapovedi božje
na tanko spolnoval.“

Kda to zapove Bog Saulu se
Amalekanov z vojsko lotiti, ter so

Israelcom ob njih koji po pušavi
velika hudega storiti. Samuel je mo-
ral Pavlu božje povelje oznaniti,
da ne sme ne ljudem ne živini prixa-
nesti. Ali Pavel je Amulečanskega
kralja živeti pustil, in za se
naj boljšo živino prihranil, ter se
o tem izgovarjal, da je živino Bogu
v dar namenil. Samuel mu pa v
božjem imenu pove: „Bogu je po-
korsina prijetnejša od dara.“ Sa-
muel mu je tudi kazen napove-
dal, da bo jegovi hiši kraljeva
čast odzeta.

Naupak se sam tepe. Se ne-
mamo čemu nad drugeprevzretno po-
vrdigovati, če smo tudi še toliko da-

dobrega storili. Ali nam ne božja roka pomagala, da smo kaj dobrega storili? Poniznost je lepota našega življenja, in daje vsaki čednosti še le pravo vrednost.

Kemalo po tem je Bog Samuelu rekel: „Bojdi v Judov rod v Betlehem do moža, ki se mu Iraj pravi, in tistega jegovih sinov, ki ti ga bom pokazal, kralja pomazi.“ Samuel je šel v Betlehem, in je Davida naj mlajšega Irajevih sinov Izraelcom kralja pomazal. Ta prigodek pa ni bil nikomur po celi deželi znan; le Samuel, Iraj in David so to

vedili. Ka to je David živel kakor
pred; drabnico svojega očeta je pa-
sel, se je murike vadil, je na harpo
brenkal, in tudi veliko svetih pesem
v hvalo in česenje božje složil,
ki jih po alme imenujemo.

David na kraljevem dvoru.

Božji duh je zdaj kralja Saula
več popustil. Nepokojni duh se
ga je lotil. Kdor namreč prijaznost
in milost božjo zyubi, ne more več
vesel biti. David je zaradi svoje po-
selne umetnosti v muziki na kraljev
dvor poklican, da bi o petjem in
brenkanjem na harpo nepokojnega
Saula razveseljeval.

Dostikrat je David Pavlu kalne misli pregnal, in ostal je na kraljevem dvoru, dokler ni bil Pavel o Filiščani nove vojske začel. David se zdaj opet domu in k svoji čedi verne.

Med Filiščani je nekdo slovel, Golijat po imenu, pred čigar močjo in velikostjo se je vse treslo. Golijat je Israelskega Boga preklinjal, in prederzno govoril, da naj se gre z njim kateri Izraelec poskusit. Če ho on (Golijat namreč) premagan, bodo Filiščani Israelcom sužnji; če pa on premaga, bodo Israelci Filiščanom sužnji. Ali tudi naj serčnejši in naj boljši vojšaki izmed Iz-

Israelcov se ne upajo z Golijatom se
poskusiti. Savel obljubi tistemu, kte-
ri tega zasmehovavca pravega Boga
užuga, svojo hčer za ženo, in je-
govegu očeta hiši vse davke odpisati.

Ravno takrat pride David v stan
Israelcov, in prinese svojim bratom
zveža. Kadar zasliši, kako Go-
lijat pravega Izraelkega Boga zasmeh-
uje, pravi, da se hoče on s tem
možem skusiti, ter reče kralju:
„Gospod! nekda j sem na paši že med-
veda ali leva pobil, ki je bil prišel,
in ovoj popadel izmed čede. Mislim,
da se bo ravno taka temu Filiščanu

zgodila. Bog, ki mi je zoper te dirje
zveri pomagal, mi bo tudi zoper tega
zasmehovalca jegovega presvetega
imena pomagal." David je vzel
svojo palico, svojo pračo, in je
utaknil pet gladkih kamničkov v tor-
bico. Tako gre poln zaupanja v
božjo pomoč Golijatu naproti.
Ko Golijat Davida zagleda, ga zani-
čuje in zasramuje. David mu pa od-
govori: „Ti si prišel nad me s sulico,
z mečem in s škitom, jaz pa nad te
v imenu vsegamogočnega Boga, ki ga
ti zaničuješ.“ Golijat se vrdig-
ne nad Davida. David mu naproti
hiti, seže urno v torbico, vzame
iz nje kamen, ga dene v pračo, in

ga Golijatu na ravnost v čelo razene. Golijat se zverne na obraz, David k njemu skoči, mu meč izdere, in glavo odseka. Tako so Izraelci Filisčane popolnoma užugali. Davidu se je vse čudilo, in prepevali so mu: „Izbrano jih je Savel pobil, deset jerez pa David.“

Dasiravno je to petje Saulu grozno zagrenelo, je vendar le David spet na kraljev dvor prišel, kjer se je z Jonatom, Saulovim sinom, na tanko poprijateljil. Ko je David o žalostnih urah kralja z brenkanjem tolžil, se je dvakrat primerilo, da je kralj sulico po Davidu vergel.

Ali David se je srečno ognil, in sulica je v steni obličala. Ker je Savel Davida čedalje bolj čertil, in li ga bil rad umoril, ga postavi poglavarja čez jexero moč, in ga nad Filiščane pošlje, ker misli, da bo David v vojski posekan. Ali David spet Filiščane premaga. Savel je tedaj moral, kakor je bil obljubil, svojo hčer Davidu za ženo dati, ker je Golijata pobil, in Filiščane premagal. Todor v Boga zaupa, prav zaupa. Če je Bog z nami, kdo je zoper nas?

David preganjan.

Pri vsem tem Savel ni jenjal Davida sovražiti in čertiti, in mu res po življenju streže. Jonatu, svojemu sinu, je to razodel.

Ali dobri Jonata misli prav blago s svojim prijateljem. Gre tedaj, in to Davidu pové, svojemu prijatelju, ter mu svetuje, da naj se prikriva nekoliko časa zalezovanju jegovega očeta, očeta pa pogovarja in prosi, da naj ne stori Davidu nič žalega. Savel se je potolažil, in je prisegel, da Davidu ne bo več po življenju stregel. Ali ko je kmalo po tem David vnovič sovražnike v vojski premagal, in se ljudstvu prikupil, je to nevošljivega kralja tako zbadalo, da hoče Davida z lastno roko umoriti, in da mu zdaj svoje sovražstvo celo očitno pokaže. Z varhi ukaže Savel Davidovo hišo ostraziti, da bi ga gotovo v pest dobil. Ali jegova žena mu je življenje otela: skozi okno dol ga je po vervi spustila, da varhi niso vidili, in je pobegnil v Ramo.

Nekoliko časa po tem se je Savel z Davidom sicer spravljenega kazal, in Jonata sam je bil te misli. Ali Davidu se sprava ni resnična zdela, in Jonata je kmalo spoznal, da David prav ima. Ko je namreč Jonata nekđaj pri jedi od Davidove nedolžnosti govoril, se Savel tako razserdi, da sulico po Jonatu verže; k sreči ga ni zadela. Jonata je šel Davidu praviti od nevarnosti, ktera mu žuga, da bi se mogel še o pravem času rešiti. V pušavi se snideta, ter si prisežeta večno prijateljstvo in zvestobo, in David hvali z ganjenim sercom blagega Jonata, brez čigar pomoči bi ga bil kralj morebiti že zdavno umoril.

Zdaj je bil David od vseh zapušen, in beži, da bi se rešil. Le nekaj mlo zvestih mož se mu predruži, kateri so pripravljeni celó svoje življenje za-nj dati. Savel poskuša vse, da bi Davida v roke dobil; od kraja do kraja ga preganja. David pa beži zmiraj dalje v gore, ker se nikoli ni hotel s svojim gospodom in kraljem bojevati. Večkrat je bil pač v nevarnosti sovražnikom v roke priti, pa Bog ga je obvaroval. Kdor ima Boga prijatelja, mu ljudje ne morejo škodovati.

Jonata je lep izgled blagega prijatelja. Opominja Davida vsake nevarnosti, ga zagovarja pri svojem očetu nedolžnega, se za-nj poteguje, in postavlja tudi svoje življenje zavoljo jega v nevarnost. Ves ljubeznjiv in dober je Davidu dasiravno je ljudstvo Davida zlo ljubilo, in v časti imelo, in dasiravno je imel priti na kraljev sedež, katerega bi bil Jonata po svojem očetu lahko upal dobiti. — Ravno tako blago tudi mi vselej mislimo in delajmo, in ako smo tako srečni, da najdemo resničnega prijatelja, dopolnimo do njega zvesto dolžnost prijateljstva, in tudi v nadlogi in v nevarnostih ga nikar na zapustimo. Prizadevajmo si vredniti takega prijatelja. Svetopismo pravi: „Zvest prijatelj je boljši od zlata. On je dišeče olje življenja. Kdor se Boga boji

najde takega prijatelja. Le med bogabojecimi je resnično prijateljstvo.“

Davidova spravnost. Savlova smert.

Dasiravno je bil David od Savla po nedolžnem socražen in preganjan, se vendar ni hotel maševati nad njim, ako je lih enkrat priliki imel. Nekdaj je David s svojimi zvestimi možmi v globoko skalnato jamo ubežal. Savel prav sam pride va-njo, da bi se od preganjanja malo počil, in zaspi. Davidovi zvestniki ga spoznajo, in svetujejo svojemu gospodu, da naj se ga loti, David, ves blag in prizanesljiv, se noče z nevrednim maševanjem nad svojim kraljem, Gospodovim maziljencem, pregrešiti. Gre le k svojemu kralju, in mu odreže kosček plajsa. Ko je Savel jamo zapustil, gre David za njim, in mu pokaže odrezani kosček, ter ga prepriča s tem, da mu nič hudega ne želi. To lepo in ljubeznjivo djanje je Savla do solz omečilo, in je rekel: „Ti si pravičnejši od mene; ti mi dobro skazuješ, jaz pa te sovražim in preganjam.“ Se spravi z Davidom, in gre v miru domu.

Pa ni bilo dolgo, in v Savlu se obudi staro sovražtvo do Davida. S tremi jezeri vojakov ga gre lovit v pušavo, in se ustavi blizo jega. Po noči gre David z Abizajem, svojim zvestim tovaršem, v kraljev stan, in ko je vse spalo, pride v

Savlov šotor, da ga nihče ne vidi. Lahko bi ga bil zdaj umoril. Pa David se neče maševati, sulico in kupo le mu vzame. Potem se David na bližnjo višavo spravi, pokaže sulico in kupo kralju, in ga vnovič prepriča svojega dobrega in spravnega serca. Savel spozna Davidovo žlahtno serce, in obljubi, da mu nikoli več ne bo žalega delal.

Zadnjič pride Savel še v vojsko s Filiščani. Bil je poprej serčen in pogumen; zdaj mu pa serce upade, ter hoče obupati. Pa kako tudi je mogel upati božje pomoči, ker se je ljubezni in prijazni božje vsega nevrednega storil? Hud boj se vname med Izraelci in Filiščani. Trije Savlovi sinovi so padli, med njimi je bil tudi Jonata; tudi sam Savel je bil smertno ranjen. In ko se je vidil od svojih vojakov zapušene-ga, od sovražnikov pa še preganjanega, je spoznal, da jim ne more ubežati, in reče svo-jemu oprodu (služabniku), da naj ga umori. Ko se oproda brani kaj takega storiti, se Savel sam na svoj meč nasadi. Oproda se tega tako prestraši, da se tudi on na svoj meč natakne in s svojim kraljem umerje.

Filiščani so Izraelce popolnoma pre-magali. Ko so med pobitimi Savla kralja našli, mu glavo odsekajo, in jo dajo po deželi prenašati. Nekoliko pogumnih Izrael-cov je truplo svojega kralja dobilo iz rok Filiščanov, in ga pokopljejo ter žalujejo po njem.

Kako lepo in blago je sovražniku odpustiti in mu dobro storiti! To ga primora s ovržitvo opustiti.

Ko bi se bil David sovražtvu in maševanju udal, bi se bil lahko nad svojim gospodom in kraljem pregrešil. Pa jegovo pobožno in spravno serce je vsako maševanje sovražilo. Jezu ne stori nikoli, kar je prav in Bogu prijetno. Varujte se jeze in maševanja, in prizadevajte si biti krotki in spravi.

Kako strašna je pregreha samomorstva! Tako daleč zajde človek, kateri spomnivši se svojih grehov zaupanje v Boga zgubi, in si v hudih prigodbah življenja, ves obupljiv, ne ve svetovati in pomagati. Tako si človek z grehom nakoplje pogubljenje. Varujmo se skerbno vsakega greha: pripravi nas ob pokoj serca, pripravi nas ob otročje zaupanje v Boga, in brez zaupanja v Boga ni mira v duši, ne zadovoljnosti.

David kralj.

Ko je David zvedil smert kralja Savla in jegovih sinov, je bil grozno žalosten; posebno pa obžaluje zgubo svojega blagega prijatelja Jonata. Ko ga je bila prva žalost minula, je šel v Hebron, mesto v Judovem rodu, in tukaj ga je ta rod kralja izvolil. Drugi rodovi so bili Savlovega sina, kateri je bil še živ, kralja izbrali. Ko

so pa tega nezvesti ljudje umorili, je David od vseh rodov kralj oklican.

David, takrat 37 let star, je bil prav dober kralj. Jzgled je bil pobožnosti in boga-boječnosti, in Bog je bil z njim v vseh rečeh. Kraljeval je na Izraelskem 40 let z modrostjo in častjo. David si je izbral v Jeruzalemu svoj sedež, je povzdignil čast službe božje, in je sklenil namesto dozdanjega šotora, ki je bila skrinja zaveze v njem, sozidati lep tempelj, kterega je pa Bog še le jegovemu nasledniku rekel postaviti. David se je srečno vojskoval s pomočjo svojega nepremaganega vojvoda Joaba, in si je več bližnjih kraljestev podvergel. On je srečo Izraelskega naroda zlo povikšal. Pa še bolj si je prizadeval s pravo vero in pobožnostjo ljudstvo navdati; iz njega samega je svetil božji strah, in popisal je svete misli in občutljaje svojega serca v veliko lepih pesmih, ki jih psalme imenujemo.

Res, David zasluži, da ga imenujemo pobožnega kralja. Ali tudi naj boljši človek pade, če ne kroti vedno svojega hudobnega nagnjenja. David je poželel žene svojega služabnika Urija, in te hude želje so ga tako zmotile, da je dal vojvodu svoje vojske povelje Urija, svojega zvestega služabnika, pri oblegi nekega mesta postaviti na naj nevarnejši kraj, kjer bo boj naj hujši, in ga brez pomoči pustiti.

Pa kako zlo se je David kesal te hudobije! Ta hudobija mu je bila zmiraj pred

očmi. Vse svoje dni je pokoro delal, in si prizadeval to pregreho poravnati. Ustavljajmo se tedaj vsaki hudi strasti stanovitno; potegnili bi nas v hudobno delo, in bi nam bila vir našega pogubljenja. Grešno veselje je kratko, in premeni se v bridko terpljenje.

Absalon se vzdigne nad svojega očeta.

Nič ni dobrim starišem bridkejšega, kakor če imajo hudobne otroke. Prav hudoben sin je bil Davidu Absalon. Bil je lepe postave, pa hudobno je bilo jegovo serce. Ze mnogih grehov se je krivega storil, in zdaj mu je celó v mislih, svojemu očetu kraljestvo odvzeti. S hinavskimi besedami se ljudstvu prikuplja, da vsakemu v vseh rečeh prav, objame vsakega, kateri se mu je hotel prikloniti, toži zoper krivice v vladanju, in s takim hlinjenjem in prilizovanjem pripravlja kralja, svojega očeta, pri ljudstvu ob ljubezen, tako da čez štiri leta res punt zoper kralja vstane.

David, kateri je svoje ljudstvo in jegovo srečo ljubil, beži iz Jeruzalema, da ne bi bilo mesto razdjano. Vse ljudstvo objokuje jegov odhod, jih veliko bi ga rado spremilo, pa on ne pripusti. Absalon nabere veliko vojsko, in v nekem togu se boj prične. David je vsem svojim vojvodom in stotnikom zapoved dal, da naj mu puntarskega sina

živega ohranijo, ako ga v pest dobijo. Dasiravno je bil hudobnež, je bil vendar jegov sin, in jegovo očelovo serce se je še zmiraj nadjalo, da bo svoj greh spoznal in se poboljšal.

Absalonova vojska je otepena; on sam, ko je hotel v begu na mezgu udirjati, obvisi za lase na veji košatega drevesa. Joab, Davidov vojvoda, Absalona doteče, in s sulico nezvestega sina prebode. Tako je končal Absalon svoje življenje. Vsa nesreča, katero je očetu nakopaval, je spri- denega sina zadela. Hudobni naklepi se na zadnje vselej skazijo.

Gorje otroku, ki svojega očeta zasramuje, in svojo mater zaničuje! Ne more se mu dobro goditi na zemlji. In česa se mu je tamkaj bati? Kaj ga še le tamkaj čaka?

Salomon kralj.

David je imel sina, Salomona po imenu, kateri je že mlad velik um razodeval. Tega je dal preroku Natanu v poduk. David je doživel sedem in sedemdeseto leto. Pred svojo smertjo še je dal Salomona, svojega osemnajstletnega sina, kralja čez Izrael pomaziliti, in ga je lepo učil, kako da naj svoje ljudstvo dobro in srečno vlada, in s pobožnostjo in krepostjo se vselej božje

prijaznosti vrednega dela. David je umrl, in Salomon stopi na sedež svojega očeta,

Ko je Salomon kraljevati pričel, je pred vsem Boga pomoči prosil, in mu daritev opravil. Po daritvi semu je Bog v spanja prikazal, in mu reče: „Prosi, kar hočeš, dal ti bom.“ Salomon odgovori: „Gospod, prosim te modrosti in umnosti, da bom veliko ljudstvo, čez katero si me postavil, mogel po tvoji volji vladati.“ Bog mu reče: „Ker me ne prosiš ne dolgega življenja, ne bogastva in zakladov, ne moči zoper svoje sovražnike, ampak modrosti, ti bom dal modrost, kakoršne pred teboj še noben kralj ni imel. Pa dal ti bom tudi, česar nisi prosil, dolgo življenje, bogastvo in moč, če boš po očetovo pobožno živel, in po poti mojih zapovedi hodil.“ Salomon je zahvalil Boga, in terdno sklenil, da se bo te posebne milosti vrednega storil.

ilaz nomole2

Salomon je imel precej v začetku svojega kraljevanja priložnost pokazati svojo modrost v razsodbi zvitih pravn. Dve materi ste v eni hiši stanovale, in ena zaduši v spanju svoje dete. Mati, zbudivši se, to čuti, vzame uni živo dete, in ji podtakne svoje mrtvo dete. Ko se je mati živega deteta zbudila, in spoznala, da ji je jenó dete vzeto, in tuje podtaknjeno, vstane prepir: vsaka hoče živo dete imeti, in vsaka

terdi: „Moje je.“ To je bilo kralju razsoditi. Ta je rekel enemu izmed svojih hlapcov meč prinesiti, da bi živo dete na dvoje presekalo, in ga vsaki polovico dal. Pri ti priči zavpije prava mati: „Oh, moj gospod in kralj, ne umorite deteta, raji uni živo dajte!“ Una mati pa reče: „Naj se zgodi, kar so kralj rekli!“ po tem je Salomon spoznal, daje prava mati živega deteta, in ga je ji dal.

Zavoljo te zgodbe in več drugih modrih naredeb je Salomona vse častilo po vsem kraljestvu, in tudi v naj dalnejši deželi se je slišal glas jegove modrosti. Jegove pisma, postavim: pregovori, bukve modrosti, pridigar, so prav veliko pripomogle mnoge dobre uke med ljudstvom razširjati, in ga po njih k pobožnosti in kreposti napeljavati. Kupčija, kmetija, rokodelstvo in umetnosti so pod njim oživele, in Izraelcom moč in čast dajale.

Solomonov tempelj.

V četertem letu svojega kraljevanja je začel Salomon na Morejski gori, kjer je hotel oče Abraham Izaka darovati, drag tempelj zidati, da bi v njem Boga očitno molili. David že ga je mislil postaviti, in je za to vse potrebne reči in velike zaklade pripravil; pa zavoljo vednih bojev, ki jih je imel David, je Bog hotel, da naj mu jegov

naslednik tempelj sozida. Salomon je ta predragi in častiti tempelj v sedmih letih dodelal.

Kadar je bil tempelj dodelan, ga da Salomon v pričo vsega ljudstva z veliko častjo posvetiti ali žegnati. Starešini iz vsega kraljestva in knezi vseh rodov morajo priti, in obhajajo praznik posvečenja sedem dni. Pervi dan nesejo duhovni skrinjo zaveze v novi tempelj; kralj in starešini kraljestva jih spremljajo z godci in s hvalnim petjem, in brez števila živali so Bogu darovali. Bog je z dopadenjem na dare pogledal, pri ti priči je namreč oblak svetišče napolnil. Duhovni odstopijo s svetim strahom, in Salomon moli klečč: „Gospod, Izraelski Bog! vem sicer, da te ta hiša ne more obseči; zakaj če te še celó nebesa ne obsežejo, koliko manj te bo ta hiša, ki sem ti jo postavil? Pa te zato tudisemjo sozidal, da milostivo uslišuješ molitev svojega ljudstva, katero ti tukaj opravljamo, in da te združeni na tem kraju moremo moliti, in ti svoje prošnje, hvalne in spravne daritve opravljati. Če tedaj boj vstane, in tvoje Izraelsko ljudstvo k tebi moli, usliši našo prošnjo, in pomagaj nam zoper naše sovražnike. Če se nebo zapre, in zavoljo pomanjkanja dežja sahnemo naše polja, pa sem pridemo, in k tebi molimo, usliši našo molitev, in pošlji našim poljam toplega dežja in rodovitnost. Če nas bolezen ali druge nadloge stiskajo, pa sem pritečemo, in

k tebi molimo, milostivo usliši našo molitev, in dodeli nam zdravje in svoj žegen.

Ko je Salomon tako molil, šine ogenj iz neba, povžije žgavni dar, ki so ga duhovni na oltar položili. In po noči se Bog Salomonu prikaže, ter mu reče: „Vesel bom te hiše, in vašo molitev bom usliševal, dokler bote dopolnovali moje zapovedi. Če pa s pota mojih zapovedi stopite, bom razdjal to hišo, in naj bo v oponašanje vašim sovražnikom.“ Od sekmal se je služba božja le v Jeruzalemskem tempelju opravljal, in ljudstvo je moralo o velikih praznikih v Jeruzalem prihajati.

Pa kakor koli je bil Salomon od začetka moder in bogaboječ kralj, se je vendar svoje poslednje leta v marsiktere pregrehe dal zapeljati. Dovolil je svojim tujim ženam, da so tempeljne in oltarje svojim malikom stavile; sam tudi je šel, in svoje kolena malikom pripogoval, in je s tem ljudstvo grozno pohujšal. To Salomonovo djanje je Boga zlo razserdilo, in v prikazni mu je napovedal: „Ker si tipot mojih zapovedi zapustil, bom tudi jaz tvoje kraljestvo razdelil: vendar zavoljo Davida, tvojega pobožnega očeta, bom še le po tvoji smerti to storil; tudi bom zavoljo Davida tvojemu sinu en del kraljestva pustil.“ Salomon je 40 let kraljeval, in umerje v osem in petdesetem letu svojega življenja.

Prerok Natan je Salomona z mladega k modrosti in strahu božjemu napeljeval. Velika sreča je imeti dobre učenike, zakaj dobri učeniki vodijo mladost k spoznanju in božjemu češenju, in vložé temelj kreposti in tepega življenja, časne in večne sreče. Spoštujte tedaj svoje stariše in učenike, poslušajte jih opominjevanje, ljubite jih, in varujte se z nepokoršino ali samoglavnostjo jih žaliti; povračujte jim skerb in trud z zvestim dopolnovanjem jih volje in z lepim vedenjem. Zaslужijo si gotovo, da jih serčno ljubite, da jih velikokrat zahvalite, in jim vedno veselje delate.

Ko je Salomon začel kraljevati, je Boga modrosti in umnosti prosil, da bi težke dolžnosti kralja mogel zvesto spolnovati. Tudi mi prosimo pred vsakim velikim opraviлом Boga pomoči, potlej nam pojde lepo od rok vsako pobožno delo, in žegen Božji bo nad nami.

Salomon je s postavljenjem tempeljna in z napravo čistiljive službe božje svojo veliko čast do Boga pokazal, pa tudi vse ljudstvo je spodbudil Boga častiti in moliti. Ali ni to tudi naša dolžnost? Skazujmo pri vsaki priložnosti sami svojo čast do Boga, in napeljujmo z ljubeznivim opominjevanjem in z lepimi izgledi tudi bližnjega k božjemu češenju in moljenju. To se bo posebno zgodilo, če smo ob nedeljah in praznikih s spodobno pobožnostjo pri očitni službi božji, in če bomo pogosto in radi v svojo in svojega bliž-

*njega posvečevanje v hišo Gospodovo
hodili.*

Razdelitev kraljestva v Izraelsko in Judovsko. Od Izraelskega kraljestva.

Po Salomonovi smerti je Roboam, jegov sin, kraljeval. Ljudstvo, katero je že pod kraljem Salomonom godernjalo, je pod Roboamom še bolj, ker on ni poslušal starih modrih svetovavcov, temuč je ravnal le po neumnih svetih mladenčev, svojih verstnikov.

Za tega voljo je desetrodov od Roboama odstopilo, in so si Jeroboama kralja izvolili; le dva rodova, Judov in Benjaminov, sta Roboamu zvesta ostala. Tako je bilo zdaj dvoje kraljestvo: Judovsko in Izraelsko. Kralji Izraelskega kraljestva so od konca v Sihemu, potlej v Samariji prebivali.

Izraelski kralji so bili vsi od kraja hudobni in pregrešni in malikovanju udani. Pervi Izraelski kralj je bil Jeroboam. Ta je rekel dve zlate teleti narediti, in ju v Danu in Beteljnu postaviti, da bi ju molili. S tem je hotel ubraniti, da ne bi jegovi podložni hodili v Jeruzalem k velikemu duhovnu, ker se je bal, da bi se s podložnimi Judovskega kraljestva preveč ne poprijaznili, in mu spet ne odstopili.

Amri, eden izmed jegovih naslednikov, je še bolj k malikovanju pripomogel. Postavil je

mesto Samarijo, in je v njem svoj sedež imel. Ahab, jegov sin, kateri je 21 let kraljeval, je malikoval čez vse. Malikovavko, Jezabelo po imenu, je za ženo vzel, in ta ga je v naj gerje malikovanje in v naj strašnejše hudobije zapeljala. Maliku Balu v čast je tempeljne in oltarje napravljaj, in veliko malikovavskih popov ali duhovnov postavil. Vse češenje in moljenje pravega Boga je bilo zaterto, in jegovi duhovni so se morali skrivati, ali so jih pa umorili.

Elija prerok.

Bog je od časa do časa pošiljal pobožne može, kateri so po božjem razodetju prihodne reči oznanovali ali prerokovali, da bi ljudstvo učili, boljšali in k češenju nevidnega Boga spodbadali. Spričati, da so od Boga poslani, jim je dal Bog dar prerokovanja in moč čudeže delati. Tem možem pravimo preroki.

Naj večji med preroki ob času Ahaba kralja je bil Elija. Zlo pobožen, skerben in pogumen je bil. Šel je k Ahabu kralju, in reče mu: „Kakor resnično živi Gospod, pravi Izraelski Bog, ne bo ne rose ne dežja te leta, ker ljudstvo malikuje.“ Po tem se je Elija v pušavo odtegnil.

Kar je Elija prerokoval, se zgodi. Tri leta in šest mescov ni nikar kaplje ne dežja ne rose kanilo na zemljo. Studenci in vodnjaki vsahnejo, polje je enako pušavi. Strašna

reva se prične v deželi. Elijata v pušavi je Bog preskerbel; po krokarju mu pošilja vsak dan kruha in mesa, in potok mu daje potrebno pijačo. Pozneje je šel po božjem povelju v Sarepto k neki vdovi, kateri je pešico moke in mervico olja s čudežem tako pomnožil, da ji ni zmanjkalo živeža, dokler Gospod ni dal spet dežja in rodovitnosti. In ko je bil po tem ti vdovi sin zbolel in umerl, ga je Elija z božjo močjo spet obudil v življenje.

Ahab kralj je mislil, da je Elija lakote kriv, in ga ukaže povsod iskati, da bi ga umoril, pa ga ni dobil. Ko je tri leta in šest mescov preteklo, gre Elija sam pred kralja. Ahab mu reče: „Sili tedaj ti, ki moje ljudstvo z lakoto moriš?“ Elija odgovori: „Ne jaz, ampak ti si kriv nadloge in reve ljudstva, ti, ki ga v malikovanje zapeljuješ; zato ga Bog, on neskončno sveti, tepe.“

„Da se pa ti z vsem ljudstvom prepričaš, da Bal ni Bog, pridi z ljudstvom in Balovimi duhovni na Karmelsko goro.“ Ahab kralj je dovolil v to, in pride z ljudstvom in s 450 Balovimi popi k preroku. Zdaj se Elija k ljudstvu oberne, in reče: „Zakaj omahujete v dve plati, in molite zdaj nevidnega Boga, zdaj Bala? Če je Gospod pravi nevidni Bog, primite se jega, če je pa Bal pravi Bog, deržite se jega. Vidilo se bo, kateri je pravi Bog. Dva junca nam dajte, darovali ju bomo; enega naj si izberejo Balovi preroki, naj ga zakoljejo, in denejo na germado, pa ognja

ne pod njo. Potlej naj kličejo v Bala, jaz pa bom klical v nevidnega Boga. Kteri Bog molitev usliši in z ognjem dar povžije, tistega bomo vsi spoznali pravega Boga in molili.“ Vse ljudstvo se vda z veseljem v to.

Preroki

Balovi preroki vzamejo junca, ga zakoljejo, in denejo na germado. Zdaj kličejo ves dan v svojega malika, in se ranijo z nožmi, da kri po njih curi. Vendar le ni ognja iz neba, da bi dar zažgal. Proti poldnevu reče Elija Balovim prerokom: „Glasneje kličite! morebiti ni Boga doma, morebiti spi, da vašega glasa ne sliši.“ Pa ni ga ognja, dasiravno so do večera na vse gerlo vpili. Na to postavi Elija oltar, položi na-nj svoj dar, in ga reče z vodo dobro politi, da sta dar in germada premočena. Po tem pa Elija moli: „Gospod, Bog Abrahamov, Izakov in Jakobov, pokaži zdaj, da si ti sam pravi Bog, in da brez tebe ni nobenega; da sem jaz od tebe poslan, in da sem po tvojem povelju vse to storil.“ Še ni Elija odmolil, glej, že ogenj z neba pade, in dar povžije. Gorelo je tako močno, da požge ne le dar, ampak tudi kamenje, in celó z vodo napolnjena jama okoli oltarja se posuši. Ljudstvo ostermi, in popada na obraz, spozna svoje zmotnjave, ter vpije: „Res, Gospod, Bog Abrahamov, Izakov in Jakobov, je pravi Bog.“ Balovi preroki pa, da ne bi ljudstva

spet v malikovanje zapeljali, so bili pomorjeni.

Po tem reče Elija Ahabu: „Hiti domu, velik dež slišim šumeti.“ Elija je šel na goro, in je molil. Tedaj je Bog dal veliko dežja, in vse je spet rastlo in rodilo, in konec je bilo lakote.

Elija od zemlje vzet. Elizej.

Bog je Elija, ki je bil izgled pobožnosti in straha božjega, prečudno iz tega sveta vzel. Elija je imel učenca, Elizeja po imenu. Temu je Bog razodel, da ne bo več dolgo svojega učenika vidil na zemlji. Od zdaj se Elizej ni več ganil od svojega učenika. Ko nekdam skupaj gresta in se pogovarjata, glej, je Elija ob viharju na ognjenem vozu od zemlje vzet. Elijev duh je bil nad Elizejem. Tudi on je velike in čudežne reči delal.

Ko je nekdam Elizej šel v Betel, v mestice, ki je bilo na hribu, so mu nepridni otroci na-proti prišli. Elizeja ugledajo, kateri je malo lasi imel na glavi, ga oponašajo, in vpijejo na-nj: „Plešec, pojdi gori, pojdi!“ — Ali niso bili ti otroci grozno hudobni, ker so se, še tako majhini, prederznili preroka božjega zasramovati? Kakošni ljudje bi bili pač iz teh otrok! Elizej, zavoljo hudobije teh otrok v sercu žalosten, jim je napovedal, da jih bo Bog hudo udaril. In res božja kazen jim je za petami. Medveda pride-

reta iz gojzda, in raztergata in pokončata 42 teh hudobnih otrok.

Kako gerdo je, če otroci stare ljudi zasramujejo, ali če se zavoljo telesnih nadlog drugim smejejo! Kako zoperno je to Bogu, vidimo nad temi hudobnimi otroci, ki so zasramovali Elizeja preroka, pa so bili zavoljo tega tudi strašno kaznjeni.

Jona prerok.

Ob tem času so prebivavci Ninivskega mesta na Asirskem hudobno in pregrešno živeli. Bog, on neskončno usmiljeni, ki noče smerti grešnika, temuč da bi se poboljšal in večno živel, je Jona, preroka poslal, da bi oznanil prebivavcom: „Tako govori Gospod: Še 40 dni, in Ninive bo konec!“ Jona se hoče odtegniti temu božjemu povelju, ker je vedil, da je Bog milostiv in usmiljen, ves poterpežljiv in dobrotljiv. V barko tedaj stopi, ktera se je v drugi kraj peljala, da bi se tako božjemu povelju umaknil.

Pa kdo se more božji naredbi ustaviti? Ali ni Bog po vseh krajih pri nas, ali nas ne derži povsod jegova roka? Tudi Jona ni mogel ubežati Gospodovi moči. Ko je bila barka, ki je bil Jona v nji, na globokem morju, se vzdigne strašen vihar, in barka je v nevarnosti iti na kosce. Mornarji mečejo že v morje orodje in blago, kar ga je uterpeti, da bi barko polajšali, in si vsaj življenje rešili.

Pa vihar ne utihne, in nevarnost prihaja še le večja. Utegnil bi, so si mornarji mislili, med nami kdo biti, zavoljo ktereга nas taka nesreča tepe, in zvediti, kateri da je kriv, vadjajo ali lozajo. Zadelo je Jona. Jona spozna svojo nepokoršino, jo obžaluje in zavpije: „Res, zavoljo mene je vstal ta vihar, verzite me v morje, da vas vseh z menoj vred ne bo konec.“ Mornarji niso hteli tega storiti; pa ko le vihar ni jenjal, ga veržejo v morje, in vihar utihne.

Bog je hotel s tem Jona podučiti, da bi bil moral jegovemu ukazu pokoren biti; pa ker je spoznal svojo nepokoršino, in jo obžaloval, mu tudi v valovih morja ni vzel življenja. Poslal je v ta kraj veliko ribo, ktera je Jona požerla. Tri dni ga je imela v svojem trebuhu, in se mu ni nič zgodilo; tretji dan ga je dala iz sebe na suho.

Zdaj je Jona v Ninivo šel, da dopolni povelje božje. Oznanoval je prebivavcom: „Le še 40 dni, in mesta Ninive bo konec!“ Ninivljani so spoznali svoje grehe, so se jih kesali, in so se hudo pokorili. Bogu je dopadlo jih poboljšanje, in ko je 40 dni minilo, jih ni pokončal.

Jona je šel pred mesto, in si naredi proti solnčnemu vzhodu šotor, da ga solnce ne bi peklo. Ob njem je rastla kloševina ali divja buča, zeliše z velikim perjem, ter mu je senco delala. Tukaj je hotel pričakati, kako bo z mestom. Ko je vidil, da se mu nič ne zgodi, se je bal, da ga ne bi imeli

lažnjivega preroka, in začne to Bogu tožiti. Nekaj časa po tem je kloševino, ktera mu je senco delala, červ podjedel, in se vsuši. Ko je godernjal, da je končana, mu Bog reče: „Ti se jeziš, da je kloševina usahnila, ki je nisi ne sadil ne redil; kako te more jeziti, da sem se jaz Ninivljanov, ki sem jih stvaril, usmilil, ker so se spokorili?“

Jona je spoznal svojo krivico, in je prevdil, da Bog s pokornimi grešniki milostljivo ravna, in noče da bi se pogubili, ampak se spokorili in živeli.

Ker je Bog do nas grešnikov tako milostljiv in usmiljen, ali nismo tudi mi dolžni tistim iz serca odpustiti, kateri so nas razžalili? Bog prizanese gresniku, kateri se spokori, ali nas ne bo ta prizanesljivost in ljubezen ganila in spodbudila, da za svoje grehe resnično pokoro delamo, in da se k Bogu, svojemu predobremu Očetu, z vsem sercom povernimo?

Konec Izraelskega kraljestva. Samarijani.

Bog je Abrahamovim mlajšim, ktere si je bil izvolil, da bi se po njih spoznanje in češenje pravega Boga na zemlji ohranilo, po Mojzesu in vseh prihodnih prerokih oznanoval, da jim bo vselej pomagal, jim mir, žegen in rodovitnost dajal, če bodo jegove zapovedi zvesto dopolnovali; da jih bo pa tudi s hudo letino, dragino, vojsko in sužnostjo krotil, če bodo pota jegovih zapovedi zapustili, in izmišljene

bogove molili. Vse zgodbe Izraelskega ljudstva nam kažejo resnico tega prerokovanja. Dokler je ljudstvo pravega Boga molilo, je bilo v miru, in varno pred tujimi sovražniki, res srečno je živelo. Ko je pa zapustilo božje pote, in tujim bogovom služilo, je Bog mnoge nadloge poslal nezvestemu ljudstvu, dal ga je sovražnikom v oblast, in na zadnje odpeljati v sužnost.

Posebno po kraljestvu deseterih rodov je bilo malikovanje zelo razširjeno. Bog je sicer veliko prerokov poslal, da so ljudstvo k pokori in poboljšanju opominjali, pa ves jih trud je bil zastonj; Bog je nezvesto ljudstvo z dragino, s slabo letino in z drugimi nadlogami tepel. Toda tudi ta očetova šiba ni pomagala. Zadnjič je dal malikovavske Izraelce tujim sovražnikom v roke, in je dopustil jih sužnje peljati v deželo nevernikov. Asirski kralj je bil tisti, po katerem je Bog svoje nezvesto ljudstvo krotil.

Že pod predzadnjim Izraelskim kraljem je prišel Asirski kralj z vojsko nad Izraelce, jim je vzel veliko mest, in pet rodov odpeljal v sužnost na Asirsko. Ko po tem Ozej, zadnji kralj na Izraelskem, dolžnega davka na Asirsko ni hotel opravljati, pride kralj Salmanasar, se bojuje tri leta z Izraelskim kraljem, ga na zadnje užuga, vzame veliko mesto Samarijo v posest, verže Ozeja v ječo, in žene še unih pet

rodov v sužnost s seboj na Asirsko. Zdaj je bilo razdajano vse Izraelsko kraljestvo.

Ta kazen je imela dobre nasledke za Izraelsko ljudstvo in tudi za Asirce. Tepeni Izraelci spoznajo zdaj svojo krivico, se odpovedó malikovanju in se poboljšajo. Asirci so se od Izraelcov naučili pravega Boga moliti, so spoznali neumnost malikovanja, in so bili sčasoma k spoznanju in češenju pravega Boga pripe-
ljani. — Tako ve Bog hudo v dobro obrniti, in nadloge, s kterimi Bog ljudi obiskuje, so grešnikom v poboljšanje, ali vsaj drugim v izgled in svaritev.

Izraelsko kraljestvo je bilo zdaj prazno, vsi jegovi prebivavci v sužnost odpeljani; pa Salmanasar ga ne terpi popolnoma zapuščenega. Poslal je tedaj va-nj ljudi mnogih narodov, kteri so bili vsi malikovanju udani. Ker se prebivavci niso Boga bali, so levi nad nje hodili, in so jih veliko pomorili. Asirski kralj, ki to zve, jim pošlje Izraelskega duhovna, da bi jih božjih zakonov učil. Ta duhoven jih je bil sicer pod-
učil v spoznanju pravega Boga; pa ko so jeli moliti nevidnega Boga, niso zaverгли svojih ma-
liških podob, in tako je bila jih vera zmešana iz judovstva in neverstva. Tem prebivavcom Samarije se je reklo Samarijani.

Judje so Samarijane grozno sovražili, ker so deželo posedli, ktera je bila jim v last

obljubljena, in ker so zravno pravega Boga tudi izmišljene bogove molili.

Zgodba pobožnega Tobija.

Med Izraelci je živel prav pobožen mož Tobija po imenu. Zvesto je spolnoval božje zapovedi, ne molil zlatih telet, temuč v Jeruzalem je hodil ob velikih praznikih Boga molit, in zapovedane daritve opravljat. Imel je edinega sina, ki mu je bilo tudi Tobija ime, z mladega ga je božjega straha in pobožnosti učil.

Tobija je bil s svojimi rojaki v sužnost na Asirsko odpeljan. Pa tudi na Asirskem je Tobija pobožno živel, in zvesto spolnoval božje zapovedi. Ker je bil pravičen, je kmalo milost našel pri kralju Salmanasarju, da mu je dopustil prostemu hoditi po deželi. To mu je Izraelce tolažiti priložnost dajalo, ki so razkropljeni živeli, jih uterjevati v veri v pravega Boga, in opominjati k zvestemu spolnovanju božjih zapovedi. Tobija je imel veliko premoženje, pa prav dobrotljivo ga je obračal. Lačne je živil, uboge oblačil, tuje prenočeval, bolnim potrebno postrežbo preskerboval, in tudi daljnim Izraelcom je denarje posojeval, da bi si mogli v svojem rokodelstvu in v svojih opravilih pomagati; le dolžna pisma so mu morali dajati.

Po Salmanasarjevi smerti je začel Senaherib kraljevati; pa grozno terdo je z Izraelci ravnal. Veliko jih je dal pomoriti, in jih

trupla pokopati je prepovedal. Tobija je ponoči iz spanja vstajal, in jih pokopaval. Ko je enega dne ves truden domu prišel, in pred vratmi svoje bajte počival, mu lastavičino smetje v oči pade, ter oslepi. Tobija je tudi to nesrečo poterpežljivo in v božjo voljo udan terpel.

Ko se je bil Tobija že postaral, in je menil, da je smert že blizo, je svojega sina pred se poklical, in mu naročil: „Pojdi po denarje, ki sem jih ubogemu Izraelcu na Medjanskem posodil, in prinesi mi jih, ker sem ubožal.“ Pa preden je svojega sina pustil iti, mu je dal nekoliko prav lepih naukov rekoč: „Moj sin! spoštuj svojo mater po moji smerti. Dajaj ubogajme po svojem premoženju; če imaš veliko, dajaj veliko; če imaš malo, podeluj jim tudi, kolikor uterpiš, z dobrim sercem. Varuj se vpričo Boga kaj hudega storiti. V vseh imenitnih rečeh vprašaj modrejše za svet. Prosi večkrat Boga, da naj ti k vsemu dobremu pomaga, in naj te vlada in varuje. Naj večje bogastvo je se Boga bati, greha se varovati in dobrostoren biti. Cesar nočeš, da bi kdo tebi storil, tudi ti nikomur ne stori. Ne dajaj prostora napuhu, ne v svojem sercu, ne v svojih besedah; on je začetek vsega pogubljenja. Ne pozabi Boga vsak dan hvaliti za dobrote, ki ti jih daje.“ — Sin je obljubil vse te nauke zvesto spolnovati, in si jih globoko vtisniti v svoje serce.

Ker mladi Tobija ni vedil, kod je pot na Medjansko, se neki mladenec ponudi, ga tje spremiti, in zaterdi, da pozna dobro moža, kteremu je Tobija denarje posodil in da mu je tudi pot tje znan. Obljubil je skerbni starišem sina spet zdravega pripeljati. Ti mladenec je bil angel božji.

Na potu sta prišla do reke, v katero si gre Tobija nog umivat. Ali na enkrat se velika riba spusti proti Tobiju. Angel reče Tobiju: „Potegni ribo na suho, in shrani serce, jetra in žolč, ker so dobre zdravila.“ Ribino meso pa sta jedla po potu.

Zdaj prideta k Izraelcu, ki mu je bilo Raguel ime, in je bil ravno iz tistega roda, kakor Tobija. Edino hčer je imel, in Tobija jo snubi za ženo.

Angel je šel na Medjansko po denarje, Tobija pa je pri Raguelu ostal. Ko je angel iz Medjanskega nazaj prišel, se odpravita na pot proti domu; stariši so ju željno pričakovali. Tudi Tobijeva žena, veliko hlapcov in dekel gre ž njima. Angel in Tobija sta nekoliko pred njimi hodila, da bi le kmalo k dobrim starišem prišla. Ko so se bili veseli pozdravili, je vzel Tobija ribin žolč, ter pomaže ž njim oči svojemu staremu očetu. Pri ti priči se odlupi bela mrena od njegovih oči, in pobožni sivček spet spregleda. „Hvala tebi, o Bog,“ je Tobija

vesel zavpil; „spet vidim svojega sina!“ Nekaj dni po tem je prišla tudi mladega Tobija žena s hlapci, deklami in čedami, in vse v hiši je bilo polno veselja in hvale do Boga.

Zdaj hočejo tudi Tobijevega tovarša zahvaliti, in mu polovico vsega ponudijo, kar je bil iz Medjanskega prinesel; on jim pa odgovori: „Hvalite Boga, in dajajte jemu samemu hvalo. Spoznajte zdaj, da moliti, postiti se in dobrostoren biti je Bogu prijetno, in tudi človeka srečnega stori; kdor pa greh dela, je sam svoj sovražnik. Kadar si,“ je rekel tujec Tobiju, „merliče pokopaval, svojim bratom dobrote skazoval, in molil, sem jaz nosil pred Boga tvojo molitev in tvoje dobre dela. Jaz sem Rafael, angel, eden sedmerih, ki vedno pred sedežem božjim stojimo. Hvalite Boga, in razglasujte čuda, ktere je storil nad vami.“ Angel zgine. Vsi molijo, in hvalijo Boga. Stari Tobija je še dva in štirideset let živel. Vsi so ostali pobožni, in so bili Bogu prijetni.

Glejte, ljubi otroci, kako tiste Bog osrečuje in varuje, kateri ga ljubijo, in jegove zapovedi spolnujejo! Kako močno ljubi Bog ljudi! Castimo svete angele, in nikar jih z grehom ne žalimo.

Judovsko kraljestvo. Konec jegov.

Med kralji Judovskega kraljestva jih je bilo sicer nekoliko, ki so malikovali, in hudobno živeli; pa bilo jih je tudi več prav dobrih,

kteri so si na vso moč prizadevali, da bi malikovanje zaterli, ter češenje pravega Boga ustanovili in povsod razširili.

Roboam, Salomonov sin, je poslednje leta svojega kraljevanja v malikovanje zabredel. Za pokoro ga je Bog Egiptovskemu kralju podvergel, in moral mu je davek dajati. Jegovi trije nasledniki, zlasti Jozafat, so se z vsem serdom poganjali za češenje pravega Boga, in so razdajali vse oltarje in loge, kateri so bili malikom v službo.

Po mnogih spremembah in žalostnih prigodbah je prišel Joakim na kraljev sedež, katerega je Nabuhodonozor, Babilonski kralj, premogel in vjetega odpeljal. Ravno taka je tudi Zedekija, jegovega sina in naslednika, po kratkem kraljevanju zadela. Ko namreč davka, znamenja podložnosti, več ni hotel opravljati, je mogočni Nebuhodonozor Jeruzalem s strašno vojsko oblegel, užugal in kralja vjel; vse jegove otroke je rekel v pričo jega umoriti, jemu pa oči iztekniti, in ga vklenjenega v Babilon gnati. Mesto Jeruzalem in prelepi tempelj sta bila razdjana, draga posoda za daritve, vsa zlatina in srebernina je bila iz tempeljna v Babilon prinesena, vsi premožni in imenitni Judje so bili v sužnost gnani, in le, kar je bilo prav ubogih prebivavcov, so v deželi ostali. Temu preselovanju se pravi Babilonska sužnost, ki je sedemdeset let terpela.

Preroki v Judovskem kraljestvu.

Tudi v Judovskem kraljestvu je Bog več prerokov obudil, da bi skerbili, da česenje pravega Boga popolnoma ne zgine, in da bi se hudobiji ustavljali. Toraj se bere v svetih zgodbah, da je ravno ob tistih časih naj več prerokov nastopilo, ko je bilo pravo česenje božje v naj večji nevarnosti.

Med vsemi Judovskimi kralji je bil Ahaz naj hudobnejši. Nobeden še ni tako zlo malikoval, nobeden še ni tako grozovitno branil pravega Boga moliti, ko Ahaz. Ukazal je na vseh hribih staviti malikom oltarje, in jim je sam na njih daroval; dovolil je tudi jim ljudi darovati, in še sam je enega zmed svojih sinov v dar dal: rekel ga je v razbeljene malikove roke djati in neusmiljeno sožgati. Zadnjič je celó zapovedal tempelj pravega Boga zapreti. Bog je tega kralja z veliko nadlogami krotil, pa se vendar ni poboljšal.

Bog je poslal Izaija preroka, kateri si je z vso močjo prizadeval, ljudstvo od malikovanja odverniti in ga k česenju pravega Boga nagniti. Živo je ljudstvu sleparijo in traparijo malikovanja pred oči postavjal. Dokazoval jim je, da take narejene podobe ne vidijo, ne slišijo, ne govorijo, in tudi nič pomagati ne morejo, da je tedaj neumno moliti jih in od njih pomoči pričakovati.

Izaija je tudi od prihodnega Mesija toliko okoljšin jegovega življenja prerokoval, kakor da bi bil sam ob času tega obljubljenega odrešenika živel. Prerokoval je, da bo Mesija

devica rodila; da bo on ljudi popolnoma podučil, kakošen da je Bog, in kaj da hoče od nas imeti; da bo veliko čudežev storil, in ž njimi poterdil, da je od Boga poslan, in da mu gre božja cast; da bo pobožen mož pred njim na svet prišel, ki bo učil ljudi v pušavi, jih k pokori nagibal, in za prihod Mesijev pripravljaj; da bo od veliko Judov sovražen in preganjan, nedolžen in radovoljen ko jagnje v mesnico peljan; da bo med hudodelniki umerl, častitljiv bo jegov grob; da bo kraljestvo jegovega uka med vsemi narodi na zemlji razširjeno, in terpelo bo do konca sveta.

Pri vsem svojem trudu je Izaija vendar le malo opravil, in Ahaz je ostal do svoje smerti hudoben in velik malikovavec.

Kako strašna pregreha je spremišljeno v nespokornosti ostati! Tako daleč pride človek, če precej v začetku ne premaguje in ne kroti hudega nagnjenja, če ne posluša opominjevanja svojih starišev in učnikov, če se pusti hudobnim izgledom drugih v greh zapeljati.

Pod Jozijem, zadnjim pobožnim kraljem na Judovskem, je jel Jeremija prerok učiti. Hudo se je tudi on malikovanju ustavljal, popolnoma ga je hotel zatreti. Dokler je Jozija živel, je Jeremija preroka z vso močjo podpiral. Pa po smerti tega boga-

boječega kralja so bili štirje kralji zaporedoma vsi hudobni. Zaganje božje, da bota mesto in tempelj razdjana, in da bodo prebivavci sužnji v tujo deželo gnani, se je tedaj spolnilo. Nabuhodonozor je prišel v Jeruzalem, ter je razdjal mesto in tempelj, gnal vse premožne prebivavce s seboj v Babilon, in je storil konec Judovskemu kraljestvu.

Jeremija, kateri je smel z ubožci v Jeruzalemu ostati, je sedel zdaj na podertiji svojega preljubega mesta, in s solzami v očeh prepeval žalostne pesmi, ki jih imamo v svetem pismu. Ko so se prebivavci, kateri so bili doma ostali, malikovanju udali, in celó luno moliti začeli, jih je Jeremija serdno svaril.

Kako nesrečen je človek, kateri stopi s pota božjih zapovedi, in se hudobiji udá: Ne bo šibi božji ušel. Ona pride večkrat počasi, pa pride gotovo.

Jeremija nam daje lep izgled ljubezni do domače dežele. Opominjal in svaril je oslepljeno ljudstvo in odvráčeval od malikovanja, da ga ne bi žugana kaznen zadela, in da ne bi bila dežela v pušo. Pri naj ubožnejših prebivavcih v svoji domači deželi je ostal, in je vse storil, da bi jo otel in ohranil. Tako tudi mi ljubimo svojo domovino, vse jene zadeve v sercu ž njo občutimo, in radi storimo, kar povikša jenó srečo, vsako nesrečo od nje odvráčujmo, in večkrat Boga za-njo prosimo.

Babilonska sužnost.

Dasiravno je Bog nepokorne Jude z Babilonsko sužnostjo koril, je hotel po nji le vendar modre in dobre namene doseči. Treba se je bilo Judom učiti, kako nezvesti so bili, da so Boga zapustili, in lažnjivim bogovom služili. Treba jim je bilo spoznavati, da je Bog, neskončno sveti, ki vse dobro ljubi, in vse hudo sovraži, poterpežljiv in usmiljen; da pa tudi prelomovavce svojih zapovedi hudo pokori, po pravici in po pravičnosti sodi, in da nič hudega brez kazni ne ostane. Nezvesti Judje naj bi spet pravega Boga molili, malikovanju in mališki službi se za vselej odpovedali; naj bi tudi neverne narode, med katerimi so bili raztreseni, učili pravega Boga spoznati in častiti, in jih soznanili z obljubljenim Odrešenikom, in tako naj bi začel sčasoma ves človeški rod pravega Boga moliti, in naj bi se pripravljali na Mesijev prihod. Resnično, milostiv je Bog, zgo! dobrota ga je! Tudi, kadar tepe, ostane naš Oče; le poboljšati nas želi, in našo dušo večno zveličati.

Ali je pa Bog z Babilonsko sužnostjo svoje neskončno modre in dobrotljive namene pri Judih tudi dosegel? Dasiravno poprejšni tepeži pri terdovratnih Judih večkrat niso nič zdali, je vendar kazen odgnanja iz domače dežele za-nje naj boljše nasledke imela. Nesreča sužnosti jim je bila k poboljšanju. Živo

so zdaj spoznali, kako bedasto je malikovati, in kakošne kazni so malikovavci vredni; zdaj v sredi malikovavskega naroda le naj manjšega nagnjenja k malikovanju niso več kazali, kteremu so bili vendar še v svoji domovini, blizo tempeljna in pri vsi praznični službi božji udani. Nič jim ni zdaj bolj blago in drago, kakor pravega Boga moliti; tudi naj večje terpljenje in preganjanje jih ni več moglo k malikovanju napeljati.

Bog je svojemu izvoljenemu ljudstvu tudi v tem zaverženem stanu pošiljal prerokov, kateri so si prizadevali ga v pravi veri uterediti. Ti preroki so oznanovali ljudstvu tolažno obljubo, da ga bo Bog kadaj iz sužnosti rešil, in spet peljal v njegovo ljubo domovino.

Daniel pri Nabuhodonozorju kralju.

Bog je Judovskemu ljudstvu sužnost polajševal, ker je vidil, da se s skesanim in poboljšanim sercom k njemu povračuje, da storjene pregrehe zaveržuje, in zdaj stanovitno po potu jegovih zapovedi hodi. V to je bil prerok Daniel od Boga namenjen.

Daniel je bil izmed četverih imenitnih Judovskih mladenčev, ki si jih je bil Nabuhodonozor odbral, ter jih je rekel v svojem gradu rediti, in vseh umetnosti učiti. Hotel je kralj, da bi se Danielu in jegovim trem prijateljem naj boljše jedi kraljeve mize dajale. Ko po svoji postavi, ki jim jo je bil Mojzes v božjem

imenu oznanil, nekterih jedi niso smeli jesti, so prosili kraljevega hišnika, da jim je slabejših jedi, le opresnine in vode dajal. Ob ti slabi in zmerni jedi so bili še lepši in zdravejši na truplu, in so tudi prav umni prihajali. Zlasti Daniel je v modrosti in umnosti vse Babilonske modrijane prekosil. Toraj mu je kralj imenitne opravila v skerb zročil, ktere je Daniel tudi z vso zvestobo in s posebno modrostjo pod več jegovimi nasledniki opravljal.

Nekdaj se Nabuhodonozor sanj, ki jih je imel, ni mogel domisliti, in je sklical vse izlagavce, katerih je bilo veliko v deželi, da bi ga opomnili pozabljenih sanj, in mu jih razložili. Pa vsi so na zadnje rekli, da tega ne morejo storiti. To je kralja tako razjezilo, da bi bil skoraj vse modrijane v Babilonu pomoriti dal.

Daniel, ki to zve, prosi kralja, da bi zažugano kazen odložil. Potlej je goreče k Bogu molil rekoč: „Daj mi modrost in umnost, da bom mogel kralju sanje povedati in razložiti!“ Bog je Danielovo molitev uslišal. Tisto noč je Bog Danielu sanje razodel, in mu tudi modrost dal jih razložiti. Drugi dan je šel Daniel pred kralja, mu sanje pove, ktere je imel, in mu jih tudi razloži. S tem se je Daniel kralju tako prikupil, da ga postavi pervega za seboj, in z začudenjem zavpije: „Bog, ktereга ti moliš, je Bog nad vse bogove, Gospod nad vse kralje!“ Tudi une tri

Judovske mladenče je kralj z imenitnimi službami obdaril.

Učimo se iz izgleda teh Judovskih mladenčev, da postave in zapovedi svoje svete vere zvesto dopolnujemo. Za tega voljo so bili Bogu prijetni, in jim je bil v vseh nevarnostih pomočnik. Učimo se pa tudi iz tega, da bomo zmerni v živežu, in da ne jejmo in ne pijmo več, kakor kolikor nam je treba za ohranjenje svojega življenja in svoje moči. Zmernost ohranjuje zdravje; nezmernost pa napravlja mnogotere bolezni in večkrat naglo smert.

Ti mladenči nam tudi dajejo posnemanja vreden izgled pridnosti v učenju koristnih umetnosti. Tako so se storili pripravne za imenitne opravila, ktere jim je kralj zročil. Poprimimo se tudi mi vsake prilike se veliko koristnega naučiti, da bomo mogli kadaj bližnjemu prav veliko dobrega storiti.

Trije mladenči v peči v plamenu.

Dasiravno je bil Nabuhodonozor edinega pravega Boga, ktere ga so Judje molili, Boga nad vse bogove in Gospoda nad kralje spoznal, je vendar menil, da sme še druge bogove moliti. Tudi ga je bil zgoli napuh, in je hotel, da bi ga še živečega jegovi podložni po božje častili. Rekel si je tedaj zlato podobo

postaviti. O stavi te podobe je obhajal velik praznik, je vse služabnike in veljake svojega kraljestva na-nj povabil, ter je dal oklicati zapoved: „Kadar trobentni glas zaslišite, popadajte vsi na obraz, in molite zlato podobo; kdor tega ne stori, bo pri ti priči v peč veržen v plamen.“

Trije Danielovi prijatelji so bili pričujoči, ker so bili imenitni deželski služabniki: tudi oni bi bili morali pred podobo pasti, ter jo moliti. Pa tega niso storili, in zato so bili kralju zatoženi. Kralj jim reče: „Le berž mi molite to podobo, če ne, kar v peč vas rečem v plamen vreči, in kateri Bog vas bo rešil iz njega?“ Mladenči, polni zaupanja v božjo pomoč, rečejo: „Bog, ki ga molimo, je dosti močan oteti nas iz ognjene peči in iz tvojih rok. Pa če tudi tega ne stori, vedi, o kralj, tvojih malikov vendar ne bomo častili, ne molili tvoje podobe!“ Kralja jeza zlomi, še sedemkrat huja reče peč razbeliti, vsem trem Danielovim tovaršem roke in noge zvezati in jih vreči v peč. Pa nič se jim ni zgodilo v nji. Vidili so jih proste v plamenu hoditi, in slišali Bogu hvalo prepevati. Vidili so tudi pri njih še enega četertega mladenča.

Temu se je kralj začudil, in je rekel trem mladenčem priti iz ognjene peči. Pri-dejo, in celó nič niso poškodovani; vezila, s katerimi so bili zvezani za roke in za noge, je ogenj požgal, jih lasje pa in jih oblačila niso kar nič osmojene. Pravili so, da jim je Bog angela poslal, kateri je plamen od njih

razplal. Kralj je ostermel nad močjo tega Boga, ter zavpije: „Češen bodi Bog, kterega vi molite!“ In pri ti priči je dal po vsem kraljestvu povelje, da bode umorjen, kdorkoli bi Boga, ki ga Judje molijo, preklinjal.

Kako čudno otme Bog včasi svoje zveste služabnike iz naj večje nevarnosti! Nikoli ne zapustite pota jegovih zapovedi, temuč deržite se stanovitno dobrega; po tem vas tudi Bog ne bo zapustil, in on vam bo v naj večjih nadlogah tolažnik, odrešenik in varih.

Tukaj vidimo spet očitno, kako se je spoznanje in češenje pravega Boga sčasoma tudi med neverniki razširilo. Kako smo pač srečni, da nam je Bog dal rojenim biti v deželi, kjer je luč vere povsod razširjena, da nam je dal dobre stariše, kateri nas z mladega pobožnosti in straha božjega učijo! Ali smo pa tudi Bogu prav hvaležni za to? Ali radi poslušamo pridne nauke in opominjevanje svojih starišev? Ali si prizadevamo rasti v pobožnosti in bogaboječnosti?

Daniel v levnjaku.

Nekaj let po tem je Nabuhodonozor umerl. Za njim je bilo več kraljev, med kterimi je Darij v misel vzeti. Daniel je pri tem veliko veljal. Jako rad ga je imel kralj. Drugi kraljevi služabniki so mu bili toliko nevoš-

ljivi, ker je bil iz roda premaganega Judovskega ljudstva. Zmišljevali so si tedaj, kako da bi ga spodrinili. Kralja so pregovorili, da je dal ukaz: „Trideset dni ne sme nihče ne Boga, ne človeka kakega dara ali milosti prositi, kakor le kralja. Kdor bo ta ukaz prelomil, bo veržen v levnjak.“

Danielovi sovražniki so že popred vedili, da on, tako pobožen in bogaboječ, tega kraljevega povelja ne bo spolnil. Res moli Daniel vsak dan trikrat klečé pravega Boga, kakor je bila zmiraj jegova navada. Danielovi sovražniki so šli precej kralju povedat, da je Daniel ukaz prelomil, in rekó: „Za tega voljo mora kaštigan biti.“ Kralj je čislal Daniela, in celó ljubil ga je, ker je bil pravičen in umen. Nerač je dovolil, da naj veržejo tega zvestega služabnika v levnjak; ločil se je tedaj od njega s temi besedami: „Pomagaj ti Bog, kteremu neprenehoma služiš!“ Sam je zapečatil kamen na durih v levnjak, da ne bi Daniela nihče mogel umoriti, ko mu ne bi levi nič žalega storili.

Kralja je grozno bolelo, da se je ž njegovim modrim in zvestim služabnikom taka zgodila; od žalosti ni mogel jesti zvečer, in vso noč ne spati. Očitala mu je vest, da je dal tako dobrega služabnika umoriti. Precej zjutraj je kralj hitel k levnjaku, in je zagnal glas: „Daniel, služabnik živega Boga, ali te je tvoj Bog tudi moči levov otel?“ Zdaj se je zaslišal Danielov glas iz levnjaka: „Moj kralj, dodeli ti Bog dolgo življenje! Moj Bog me je

otel moči levov, ker se nisem zoper jega pregrešil, in ker sem tudi tebe, o kralj, vedno zvesto služil!,,

Tega se je kralj močno razveselil; precej je rekel Daniela iz jame vzeti, in jegove hudobne sovražnike v njo pometati, in ko bi trenil, so jih levi raztergali. Zdaj je Darij po vsem kraljestvu dal oznaniti: „Od zdaj naj vsak časti in moli Boga, kterega Daniel moli; ker on je pravi in živi Bog, jegovo kraljestvo in jegova moč je vekomaj.“

Ne bodite nikomu nevošljivi, in nikoga ne obrekujte. Kako žalostna se je prigodila Danielovim sovražnikom, kateri so mu kraljevo ljubezen zavidali, ga za to obrekovali, in od kralja ga spodriniti želeli! Nevošljivost in obrekovanje vodite v sovraštvo, kažete nepriljudno serce, v katerem ne pribiva ljubezen, ampak golo sovraštvo do svojega bližnjega, po katerem si človek večji del sam naj več škoduje. Tukaj prav očitno vidimo: „Kdor drugim jamo koplje, sam v njo pade.“

Malik Bal.

V Babilonu je bila podoba malika, ki so mu Bal rekli, kterega so po božje častili. Vsak dan so pred njo pokladali jedi, ktere so bile drugi dan snedene. Tedaj je kralj Danielu

rekel: „Glej, mi ne molimo mertve podobe, ampak živega Boga; vsak dan pojé jedi pred njega postavljene.“ Daniel se zasmee. Kralj, kateri je menil, da je Bal res bog, pokliče vse Balove pope, in jim reče: „Povejte mi, kdo pojedá jedi v tempeljnu. Ako jih Bal zavžíva, mora Daniel umreti, ker je boga, kterega mi molimo, preklinjal; ako jih pa Bal ne vžíva, vas bom dal zavoljo vaše golufije pomoriti.“

Popi so rekli: „Kralj, sam postavi, kakor je navada, pred Bala jedi, in sam zakleni in zapečati duri v tempelj; vidilo drugi dan se bo, kdo pravico govori!“ To se je zgodilo; jedi postavijo na mizo, in kralj ostane z Danielom sam v tempeljnu. Kadar iz tempeljna gresta, je Daniel po tleh čistega pepela natrosil, in duri v tempelj sta zapečatila.

Drugi dan, ko v tempelj prideta, je bilo vse snedeno. Zavpije kralj: „Velik je Bal, on je živ Bog!“ Pa Daniel poderži kralja, mu pokaže stopinje po tempeljnu, in najde skrivne durice v tempelj, skozi ktere so popi vsako noč prilezli, da so pojedli Balove jedi. Na to so bili popi pomorjeni, kakor jim je bil kralj zažugal; Balova podoba je bila zdrobljena, in jegov tempelj ves razdjan.

V Babilonu so tudi nekako kačo pa božje častili. Kralj Danielu reče: „Pa ta, glej, je vendar živ bog! Moli ga!“ Daniel reče kralju: „Samo pripusti mi, in brez meča ti umorim

tega boga.“ Daniel vzame smole, sala in las, napravi svalkov, in jih kači da, od katerih je morala poginiti. In Daniel reče: „Zdaj pogledajte, koga da molite!“

Ljudstvo se je nad tem grozno razserdilo; htelo je od kralja, da naj Daniela k smerti obsodi. Kralj je moral razkačenemu ljudstvu prijenjati, in Daniel je v levnjak veržen. Toda levi se ga niso dotaknili, dasiravno sobili izstradani. Kralja je silno veselilo, da je Daniel brez škode živ ostal, in je zapovedal, da naj se vsi jegovi podložniki bojé Boga, ktereга Daniel moli, ker on je odrešenik, in dela čudeže na zemlji, on je Daniela iz levnjaka otel.

Kakošen namen je le Bog imel pri vseh teh čudežih, ki nam jih sveto pismo pripoveduje? Imel je misel ljudi k spoznanju in češenju pravega Boga pripeljati, jih dobre in pobožne storiti in večno zveličati. In zares Boga prav spoznati, mu služiti in jegove zapovedi na tanko spolnovati, to nam pridobiva ljubezen in dopadenje božje, nas tolaži v terpljenju, nas dela zadovoljne in mirne v vsaki okoljšini našega življenja, in nam odgerne veselo večnost.

Judje se vernejo v svojo domovino.

Dozdaj so bili večji del vsi kralji Judom sicer dobri, dovolili so jim kmetovati in kupčevati; pri vsem tem pa so vendar ljudje po svoji

domovini hrepeneli, in Bog usliši jih želje, ker so se poboljšali in spokorili.

Daniel, prerok, je svojemu ljudstvu v tolažbo po božjem razodetju napovedal, da jim bo, kadar mine sedemdeset let jih sužnosti, dovoljeno verniti se na Kanansko in spet postaviti tempelj in zidovje Jeruzalemskega mesta.

Od Daniela napovedani čas, v katerem so se Judje imeli v svojo domovino verniti, je prišel s kraljem Cirom.

Kar je bil kralj Nabuhodonozor Jude v sužnost na Babilonsko odpeljal, je bilo že 70 let preteklo. Zdaj je Cir, Perzanski kralj, ki je tudi na Asirskem in Babilonskem gospodoval, Judom dovolil verniti se na Kanansko in v Jeruzalemu spet tempelj postaviti. Po tem dovoljenju se je več kot 40,000 Judov s Corobabelom, svojim vladnikom, v svojo domovino vernilo. Kralj Cir jim je dal vso sveto posodo, katero je bil Nabuhodonozor iz tempeljna poropal, in tudi sam jim je k stavi močno pomagal.

Po Cirovi smerti je bilo zidanje tempeljna sicer nekoliko let zadržano; Samarijani namreč, ki niso smeli z Judi vred zidati, so jih iz sovraštva pri naslednjem kralju v sum ali glas nezvestobe pripravili. Pa novi kralj, Darij, jim je dovolil začeto zidanje tempeljna dokončati, in je rekel jim tudi še iz njegovih prihodkov veliko denarjev v to dati. Tako sta po času Jeruzalemsko mesto in tempelj spet stala.

Se vé, da ta ni bil kakor nekdanji prelepi tempelj; pa prerok tolaži zavoljo tega ljudstvo rekoč: „Ta novi tempelj bo vendar veliko bolj častitljiv od Salomonovega, ker bo va-nj kedaj Sveti vseh svetih, obljubljeni Mesija, prišel.“

Drugi kralj, Artakserks, je Judom, kateri so bili še na Asirskem in Babilonskem ostali, vnovič dovolil domu se podati, in je poslal pobožnega in učenega duhovna, Ezdra po imenu, vladnika ž njimi v Jeruzalem. Kralj mu je dovolil zlato in srebro, kar so ga na Asirskem in Babilonskem prebivajoči Judje radovoljno v stavo tempeljna hteli podariti, s seboj vzeti, tudi sam iz svojega kraljevega zaklada je dal toliko zlata in srebra, kolikor ga je bilo v napravo častitljive službe božje v Jeruzalemu še treba. Davke, ki so jih morali Judje do zdaj vsako leto plačevati, jim je pustil, in ukazal jim je, si iz svojega naroda spet starašine in poglavarje voliti. Ezdra je spet red duhovnov in levitov postavil, je vse napravil, česar je bilo še treba, službo božjo častitljivo obhajati, in poiskal je prepise svetih bukev, kar jih je bilo še ostalo.

Artakserks, kralj, je zadnjič pobožnega Nehemija, ki je bil kraljev točaj pri njem, poglavarja poslal na Judovsko s poveljem, terd-njavo v Jeruzalemu spet sozidati, in kar je bilo še potrebnega, napraviti. Razkačeni Samarijani so zidanje Jeruzalemskega mesta

in mestnega ozidja celó z orožjem v roki ustavljali; pa Nehemija je vse zaderžke premagal. Obzidje Jeruzalemskega mesta je bilo pod njim postavljeno, in častitljiva služba božja se je v svoji prvi čistosti in lepoti pričela. Samarijani, ker z Judi vred v Jeruzalemu niso smeli tempelj nazidati, so si pozneje na gori Garicim svoj tempelj postavili, in od tega časa je bilo toliko sovražstvo med Judi in Samarijani, da še jedi in pijače eden od drugega niso hteli jemati.

Judje niso sreče svoje vere čislali, dokler so se smeli prosto in brez zapreke po nji ravnati. Ko jim je bilo pa v neverskih deželah težje po nji živeti, so se učili jeno vrednost še le prav spoznavati. Kolikokrat smo z Judi v enaki zadevi! Zdravje človek še le po bolezni prav čisla; dobroto kruha še le takrat prav čuti, kadar potreba in dragina nastopite. Tako nam mora Bog večkrat kakošen dar kaj časa utegovati, da se ga učimo prav čislati in rabiti.

Koliko tolažbe, koliko pomoči je Bog Judom v njih revšini pošiljal! Ali ne dela ljubi Bog tudi nam tega, če nas tudi s kako nadlogo obiše? Tudi ko nas tepe in kroti, je naš Oče. Da bi se le vselej te dobrote in ljubezni božje spomnili, in jo spoznali! tudi v nadlogah in težavah bi Boga častili, in hvalili za toliko dobrot, ki nam jih tudi še

takrat podeljuje, kadar se nam zdi, da nas hoče zapustiti.

Poznejše prigodbe z Judi.

Pozneje užuga veliko Perzansko kraljestvo Aleksander, sloveči Macedonski kralj. Pa berž po smerti tega zmagovavca se je jegovo neizmerno kraljestvo v več kraljestev ali držav razdrobilo. O teh spremembah je bila Palestina (Judovska dežela) s pervega pod oblastjo Egiptovskih, potlej pod oblastjo Sirskih kraljev. Med temi je bil Antioh Epifan grozno neusmiljen in lakomen knez; ni maral ne za vero, ne za pobožnost in čednost. Pobožnemu Oniju je veliko duhovstvo vzel, in to čast in službo prodal jegovemu hudobnemu bratu, kateri mu je veliko denarjev za-njo obljubil. Začel je Jude zavoljo jih vere in postave celó preganjati. Prepovedal jim je soboto posvečevati in zapovedane daritve v tempeljnu opravljati. Sam je šel v Jeruzalemski tempelj, in je vse, kar je bilo v njem svetega in dragega, iz njega pobral, ter ukazal mališke podobe va-nj postaviti. Dal je povelje prepise svetih bukev po hišah poiskati in jih sožgati. Jude je silil malikovati, in jih strašno mučil, da bi jih od prave vere odvernili. Nekoliko Judov se mu je zapeljati dalo; veliko pa jih je bilo, ki so raji naj grozovitnejše bolečine in celó smert terpeli, kakor kaj storili, kar jim je bilo po božji postavi storiti prepovedano.

Veliko lepih izgledov stanovitnosti v veri in pobožnosti se najde v tem času preganjanja. — Eleazar, 90 let star sivček, eden izmed prvih mož, je bil siljen, da bi soper božjo zapoved jedel svinjsko meso, katero je bilo Judom prepovedano jesti. Vse so poskusili, zvijačo in silo, močno si prizadevali ga v to pregovoriti. Pa Eleazar hoče raji umreti, kakor božjo postavo prelomiti, in z nepokoršino božjo jezo in šibo si nakopati. Toraj so ga zgrabili in neusmiljeno umorili.

Neka mati s sedem sinevi je bila zatožena, da ni pokorna kraljevemu povelju, in da se ustavlja jesti jedi, ki so bile po postavi prepovedane. Pred kralja je poklicana, in siljena, da naj se podverže kraljevemu povelju. Sin za sinom je neusmiljeno mučen, ker so vsi z enim glasom zavpili: „Raji hočemo umreti, kakor božjo postavo prelomiti!“ Zdaj je tudi mati na versti. Serčno gre smerti naproti, in vesela da svoje življenje v dar za to, kar je človeku naj svetejšega, za vero v pravega Boga.

V ti revi in stiski je Bog obudil junaško rodovino, ktera si je prizadevala, Judovsko ljudstvo soper sovražnike braniti, in ga jihovega zatiranja in preganjanja rešiti. Makabeji se je reklo bratom iz te rodovine, ali tudi Asamoneji, ker je bilo očetu jih naroda Asamon ime. Iz te rodovine je vstajal vitez za vitezom. Naj boljši

junak med njimi je bil Juda Makabej, kateri je majhino vojsko ali armado izmed Judovskega ljudstva nabral, in ž njo veliko večje armade Sircov, Samarijanov in drugih sovražnikov otepel. Ako je bil kateri teh vitezov v boju umorjen, je prec drugi nastopil, in vojšake nad sovražnike peljal. Ti vitezi so se z mogočnimi Rimljani poprijateljili, in so bili sami svoji in knezi spet svobodnega Judovskega ljudstva. Ščasoma pa so se Rimljani pooblastili Judovske države, in so namesto Makabejskih knezov Idumejca, Antipatra po imenu, Judeji oblastnika postavili. Za njim je nastopil Herod, jegov sin, katerega so pozneje Rimljani za kralja v Judeji povzdignili; on je, da bi se Judom prikupil, Jeruzalemski tempelj razširil, olepšal in prav prijetnega napravil. Ob njegovem času je bil obljubljeni Odrešenik rojen, ko je bilo od stvarjenja naše zemlje 4000 let preteklo.

J o b.

V svetem pismu beremo prav lepo povest od pobožnega moža, Joba po imenu. Ta povest nas uči prav očitno, da se v nadlogi terdno Boga držimo; kaže nam tudi, da je Bog ravno tako dobrotljiv kakor mogočen, da nesrečnim in nadložnim pomaga.

Job je prebival v deželi Uc; sedem sinov je imel in tri hčere in veliko čedo živine. V pobožnosti in božjem strahu je redil svoje

otroke, učil jih je edinosti in mirnosti. Ko so bili odrastli, ni jenjal po očetovo za nje skrbeti, velikokrat je za nje molil, da bi jim Bog pomagal greha se varovati. Tudi ko je bil srečen, in se mu je dobro godilo, je bil Job zmiraj pobožen in kreposten.

Bog je htel svojega zvestega služabnika s terpljenjem skusiti, in tudi v naj večjih nadlogah in sopernostih je ostal Job pobožen in bogaboječ.

Enega dne je dobil Job štiri žalostne poročila. En poročnik pride, in reče: „Bližnji tollovaji so na čede tvojih volov in oslic planili, pastirje pobili in čede odpeljali.“ Drugi pride, in reče: „Ogenj je padel iz neba, in je pokončal tvoje ovce s pastirji vred.“ Tretji pride, in reče: „Tollovaji so tvoje kamele odgnali, in pastirje pomorili.“ Zadnjič pride še četerti, in reče: „Tvoji otroci so se zbrali pri naj staršem bratu; strašen vihar je vstal, hiša je na kup padla, in vse tvoje otroke poterla.“

To slišati je bil Job zelo žalosten; vendar se je kmalo spet zavedil, ter reče ves udan v voljo božjo: „Gospod mi je dal, Gospod mi bo spet vzel; hvaljeno bodi Gospodovo ime!“

Bog je htel Joba še huje skusiti, in mu je poslal tudi še telesno terpljenje in bolečine. Strašne gobe so se ga prijele. Job je terpel neizrečene bolečine, in od ljudi odločen je

mogel živeti. V ti nadlogi mu jegova žena pravi, ktera bi ga bila morala tolažiti: „Ali se boš še držal svoje pobožnosti? Je li te ta rešila tvojega terpljenja? Tvoje zaupanje v Boga je prazno, umreti moraš.“ Pa Job ji je odgovoril: „Neumno govoriš. Ako smo tolikanj dobrega od Boga prejeli, zakaj ne bi tudi nadlog in sopernosti z voljo terpeli?“

Job v vseh nadlogah in bolečinah svojega zaupanja v Boga ni popolnoma zgubil; vendar pa so ga tako težile in lomile, da je zavpil: „Veliko, silno veliko je moje terpljenje! Oh, da ne bi bil rojen!“

Nekoliko prijateljev, ki so slišali od njegove velike nesreče, ga pride tolažit. V toliki revi ga najdejo, da se zjokajo nad njim, in zavoljo prevelike žalosti svojega serca dolgo ne morejo govoriti. Zadržijo si prizadevajo potolažiti ga, pa ni je dobil tolažbe v njih govorih.

Trije prijatelji so bili te misli, da Bog le grešnikom težave in terpljenje pošilja, rekli so tedaj: „Job se je moral soper Boga zlo pregrešiti, ker ga s takim terplenjem obiskuje; naj se le prav iz serca k Bogu preoberne, potlej bo tudi rešen svojega terpljenja, in v poprejšnji srečni stan postavljen.“

V tem tedaj Job nobene tolažbe ne najde; on pa le terdi, da Bog na tem svetu ne obiskuje samo grešnikov, ampak tudi pravične s

terpljenjem. Job sicer pravi, da pred Bogom nihče ni pravičen; vendar stanovitno terdi, da ni takih grehov storil, kakoršne mu jegovi prijatelji očitajo, in kateri zaslužijo tako terpljenje, kakoršno je jegovo. Tako zlo je čutil svojo nesrečo, da ja menil, da mu tukaj nobenega rešenja ni več upati.

Pa zdaj je Bog sam Jobu govoril, in ga podučil, da terpljenje vsakemu človeku po svojih modrih namenih pošilja, da ni zmiraj znamenje jeze božje, da je treba v naj večjih sopernostih božje pomoči upati, čas in pot te pomoči pa jegovi modrosti prepustiti. — Job je spoznal, da ni zmiraj pametno od Boga govoril; kesal se je svojega greha, da je jel v svojem zaupanju v Boga omahovati, in da je zavoljo prevelikih bolečin želel, da ne bi bil rojen.

Bog je Jobu poterpežljivost povernil. Spet je ozdravel; Bog ga je oblagodaryl z veliko čedami, mu je dal spet veliko otrok, in še sto in štirideset let srečno in dovoljno živeti.

Job je bil v sreči in premoženju ponižen in bogaboječ; pa tudi v terpljenju in nadlogah ni zgubil svojega zaupanja v Boga, ves udan je bil v voljo božjo. — Job nam je tedaj posnemanja vreden izgled poterpežljivosti in zaupanja v Boga.

Kako ljubi in dragi so starišem otroci, vidimo nad Jobom. Kaj je otrokom storiti, da se te priserčne ljubezni svojih starišev vredne storijo?

Dobra vest je res mimo vsega drag dar, kateri se nam ne more vzeti, kateri nas celo v smerti še tolaži, in v zaupanju v Boga krepča. Prizadevajmo si vedno dobro vest ohraniti; ona in Bog sta naj boljša prijatelja v nadlogi.

Pričakovanje odrešenika.

Bog je bil Izraelski narod izmed vseh drugih narodov na zemlji izvolil, da bi ga v svet in srečen narod zredil. Toraj je poklical Abrahama, moža naj svetejšega, ki je tistikrat na zemlji živel, in ga temu narodu očeta postavil. „Tebe,“ mu je Bog rekel, „tebe postavim očeta velikemu narodu.“ Pa tudi narodu je Bog rekel tam na Sinajski gori: „Če bote moj glas poslušali, mi bote izmed vseh narodov lastina, ljudstvo, meni posvečeno.“

Pa izvolil si je Bog ta narod, ne kakor da bi bil imel ravno kako posebno ljubezen do njega, ne kakor da ne bi bil drugim narodom na zemlji ravno tako ljubeznjiv in po očetovo dober; temuč htel je pravo božje spoznanje, pobožnost in blagost po tem narodu med vse druge narode po zemlji razširiti. „Po tebi,“ je djal Abrahamu, „bodo oblagodarjeni vsi narodi na zemlji.“ Kar ima biti duhoven božji ljudstvu, ktero mu je izročeno, to je imel biti Izraelski narod vsem narodom na zemlji. Temu narodu so bile izročene razodetja, postave in obljube božje. Ta narod je imel lep

poklic, pravo spoznanje in češenje božje, pobožnost in blagost razširjati po zemlji.

Kakor koli pa je bil terdovraten ta narod, kolikorkrat je tudi v malikovanje, greh in revo zabredel, je Bog po njem vendar le svojo milostivo in ljubeznjivo misel uresničil. Ne le stari prebivavci Kananske dežele in jeni mejaši, Madjančani in Moabitani, Filisteji in Sirci, Tireji in Sidončani, ampak tudi naj večje in terdnejše kraljestva nekdanjega sveta so se po Izraelcih naučile Boga spoznati.

Že lega Kananske dežele v sredi sveta, ravno poleg Tira in Sidona, velikih teržnih mest nekdanjega sveta, je bila vsa taka, da se je iz nje lahko po vsi zemlji božje razodetje razširjalo. In da je res na široko in dolgo do zakrajnih narodov prislovelo, se prav očitno vidi, postavim nad Sabsko kraljico, ktera je zavoljo Gospodovega imena v Jeruzalem prišla. Kako je pa Bog verh tega Izraelski narod ob času jegovega potovanja že z Egipčani, z Asirci in z Babilončani združil, kako je svoje ime po Jožefu in Mojzesu v Egiptu, po Jonu in Tobiju v Ninivi, po Danielu in jegovih tovarših v Babilonu razoznanil in poveličal, vemo iz svetih zgodeb. Tudi z naj bolj slovečimi narodi na svetu, z Gerki in Rimljani, so Izraelci v družbo prihajali, in povsod so pravo spoznanje in češenje božje razširjali.

Tako se še zdaj kaže, da Bog po svojem modrem in dobrotnem sklepu ves svet vlada, vse zgodbe obrača, vseh narodov stan odločuje; da je on Bog ne le Izraelcov, ampak vseh narodov, in da vse ljudi s svojo ljubeznijo obaega, kakor široko plavo nebo vso zemljo obdaje. V vladanju Izraelskega ljudstva serazodeva božja naredba vse narode po zemlji razsvetliti, poboljšati in zveličati.

Pa Izraelski narod je imel še lepše obete.

Bog je rekel kači, ktera je naše perve stariše v greh zapeljala: „Ženinih mlajših eden ti bo

glavo sterl, ti pa ga boš piknila v peto.“ Satan, ali hudi duh, je bil tisti, kateri je iz kače govoril. Bog je tedaj rekel: „Bo prišel nekdo, kateri bo moč tega hudobnega in sovražnega duha razdjal, pa bo tudi sam veliko terpel.“

Abrahamu je Bog rekel: „Bom pomnožil kakor zvezde na nebu tvoje otroke, — in po nekem tvojih mlajših bodo osrečeni vsi narodi na izmed izmed zemlji.“

To obljubo je Bog Jakobu še bolj očitno ponovil, in po imenu mu je tistega jegovih dvanajsterih sinov imenoval, iz katerega se bo odrešenik rodil; in tudi čas povedal, ob katerem bo na svet prišel. „Kraljeva palica ne bo prešla od Juda,“ je Jakob umiraje prerokoval, „ne vojvodstvo od njegovih mlajših, dokler ne bo tistega, kateri ima poslan biti, in va-nj bodo narodi upali.“

To obljubo je Bog po Mojzesu vsemu Izraelskemu narodu ponovil. „Preroka, kakor mene,“ je djal Mojzes, „vam bo Gospod, vaš Bog, izmed vaših bratov obudil. Poslušajte vse, kar koli vam poreče. Kdor pa ga ne bo poslušal, naj bo izmed ljudstva izveržen.“

Še lepše je Bog to obljubo kralju Davidu razkazal. David si je bil svest nekôga izmed svojih mlajših, kateri bo jegov sin, pa vendar večni kralj. Ves zamaknjen in s toliko častjo govori od njega, da ga imenuje svojega gospoda, katerega kraljestvo bo večno.

Od tega obljubljenega odrešenika govore zadnjič vsi preroki. Ze veliko vekov pred so ga popisovali in ga čudodelnika imenovali, Bog močeni, Bog z nami, Sin velikega Boga, Izvoljenec božji, nad katerim ima Bog svoje dopadenje, Gospod nam dani v pravico. Sveti svetih, Maziljenec božji, Osrečenik in Odrešenik človeškega roda, Knez mira, ki bo ljudem večni mir prinesel, veliki Kralj, ki se bo iz Davidovega roda rodil, ki se bo jegovo kraljestvo po vsem svetu razširilo, in

terpelo bo vekomaj, ki se mu bodo še vsi narodi podvergli, ki bodo vsi pozemeljski kralji pred njega poklekovali.

Prerokovali so vse spomina vrednejše, tudi še tako majhine okolšine jegovega življenja. Tako postavim, je prerok Mihej, da kak izgled damo, celó kraj jegovega rojstva napovedal rekoč: „Ti Betlehem na Judovskem, nisi naj manjše izmed Judovih mest; zakaj iz tebe izhaja vladnik, kateri bo moje ljudstvo vladal, katerega izhod je od začetka in od večnih dni.“ Izaija je okolšine jegovega terpljenja, in Daniel čas jegove smerti na tanko napovedal.

Čas, ko je imel Odrešenik človeškega roda priti, se je približal. Kraljeva palica je bila vzeta Judovskemu narodu, ki je kopernel pod tujo oblastjo. Ne le Izraelci, ampak ves svet je zdaj Odrešenika potreboval. Vsi narodi, kateri so se z božjimi obeti soznanili, so po njem hrepeneli.

Ti toliki božji obeti, ti toliki upi Izraelskega naroda so tudi za nas kaj silno velikega.

Kolikošen in kolikega zaupanja vreden nam mora tisti biti, katerega je Bog od stvarjenja sveta tolikokrat s tolikim slovesom svetu osrečevavca obetal, tisti, katerega so vsi toliki in tako sveti možje Izraelskega naroda: Abraham, Mojzes, David in preroki, Zveličarja vesolnega sveta pričakovali, tisti, katerega so v sebi imele vse božje obljube in naredbe, kateri je bil dobrih in pobožnih duš naj lepše upanje.

Kaj lepo, milo in ljubeznjivo nam je Bog dozdej v svetopisemskih zgodbah svojo svetost in ljubezen razodeval, vse to je vendar še le pohlevne zarje prvi blesk. V njem, zvesto Obljubljenem, željno Pričakovanem, se nam je božja Očetova ljubezen do vseh ljudi po vsi svoji svitlobi, velika, častitljiva in dobrotna prikazala.

In temu, ki ga vse moli—s sveto častjo izrecimo jegovo ime — pravimo Jezus Kristus.

Nekaj znanosti od zemlje, na kteri živimo.

Bog, stvarnik nebes in zemlje, nas je stvaril, da bi ga spoznali, častili, ljubili, mu služili, in da bi bili večno zveličani. Zato nam je dal Bog telo s peterimi občutki, in neumerjočo dušo s pametjo in svobodno voljo; zato je od začetka sam ljudi učil, kako naj bodo dobri in pobožni, in poznej jim je pošiljal preroke, kateri so ljudi v naukih vere podučevali, in jih na zvesto spolnovanje božjih zapovedi napeljevali.

Za to življenje nam je ljubi Bog zemljo v prebivališče odkazal, in nam stvarjene reči na nji zročil, da jih za ohranjenje svojega življenja, za svoj prid in za svojo srečo trezno in hvaležno uživajmo in nucajmo. Treba je tedaj, da se učimo zemljo in reči na nji bolj spoznati, da jih bomo mogli po božjem namenu rabiti.

Zemlja, na kateri smo, je terdo, neprevidljivo oblo (to je, okroglo kakor kugla) in veliko telo, ktereга poveršnina je voda in suha zemlja. Zemlja ne stoji na nobenem drugem telesu, ampak sama plava v zraku ali luftu, in se v enem letu okoli solнца prisuče.

Da ima zemlja oblo podobo, vidimo iz tega, ker se gre lahko okoli je, in se tam nazaj pride, od koder se je šlo; in ker se zdi, da se reči pred nami, hribje, turni in mesta počasi iz neke globočine pomikajo in se kažejo, da se jim le bližamo.

Voda pokriva naj večji del poveršnine naše zemlje. Po navadi se vzame, da so tri četerti naše

zemlje pod vodo, in da je le četerti del suha zemlja. Razun neskončnega morja je še veliko rek, potokov in virov. Koliko dobrega nam je voda! Brez nje ne bi mogli svoje žeje gasiti, ne jedi pripravljati, ne svojega života čediti. Brez vode živali ne bi mogle živeti, žito na polju, trava po travnikih, drevje po vertih bi posahnilo; sad ne bi mogel rasti. In vendar velikokrat to dobroto tako malo čislamo, ker nam je ljubi Bog obilno vode pripravil. Takrat se še le učimo to dobroto prav spoznati in spoštovati, kadar so oblaki dolgo zaperti, in dež naše zemlje ne pomoči in ne poživi, kadar dolga suša naše njive in travnike žge, in ljudje in živina od vročine omagajo. Tako nam mora ljubi Bog velikokrat nekaj časa svoje dobrote pritergati, nas sprebuditi, nas spomniti, da naj ga večkrat za-nje prosimo, se mu za-nje zahvalimo, in da ne uživajmo dobrot tega sveta, kakor neumna živina, da v stvarnika ne bi mislili, od kterega vsak dober dar pride.

Zemlja se razdeluje v pet velikih delov. Pervi je Evropa, v katerem mi prebivamo; drugemu se pravi Azija, v katerem nam je bil Zveličar rojen, in je v njem živel; tretji se imenuje Afrika, kjer je naj hujša vročina, kjer so ljudje večji del černi, in jim pravimo zamorci; četerti del zemlje je Amerika, ki ga je še le v letu 1492 Krištof Kolumb najšel, ki se je tako daleč po morju peljal, da je do suhe zemlje prišel: ta dežela nam je ravno nasproti, in je grozno velika; peti del zemlje je Avstralija, je iz veliko otokov, in ni dolgo tega, kar je bila od nekih barkarjev najdena. Evropa, kjer mi živimo, je sicer naj manjši, pa naj lepši in naj bolj obdelani del zemlje, in keršanska vera je tukaj prva in naj bolj razširjena. Zahvalimo dobrotljivega Boga, da nam je dal tukaj od tako dobrih staršev rojenim biti, kjer smo naj ložej umni, dobri in pobožni in Bogu prijetni.

Če se po zemlji ozremo, vidimo, da nismo mi edine žive stvari na nji. Veliko drugih stvari najdemo, ki tudi živijo, ki imajo tudi telo in občutke, ki jim pa uma in svobodne volje manjka, ki dobrega ne razločijo od hudega, ki Boga svojega stvarnika, ne morejo spoznati, hvaliti in ljubiti, ne častiti in moliti; ktere so toraj od nas ljudi razločene, in od kterih smo mi veliko imenitnejši. Te stvari imenujemo živali. Vse živali skupaj so *živalstvo*.

Če se po naši zemlji ogledujemo, zagledamo mnoge sadeže in zeli, gervovje in drevje. Vse te rastline imajo znotraj cevčice, po kterih se oživlji sok, kiga iz zemlje in iz zraka pijejo, semtertje preteka. Rastejo in cvetejo, in nektore imajo tečno sadje. Toda brez občutka so, brez svobodnega gibanja in brez življenja. Vse te rastline skupaj se imenujejo *sadežstvo*.

Na zemlji najdemo tudi takih teles ali stvari, kterih deli so terdo sprijeti, in prav za prav ne rastejo, ampak se le z nabiranjem enakih delov po zunanjem vekšajo, in se najdejo večji del v zemlji. Sem gredó mnoge rude, kamni, soli, metali. Vse te stvari se imenujejo *rudstvo*.

Kdo zmed nas ne želi teh raznih reči, ki jih je ljubi Bog nam v prid stvaril, bolj spoznati? Ali ne bomo iz njih toliko bolj spoznali, kako mogočen, dobrotljiv in moder mora tisti biti, kteri je vse to iz nič, le z svojo voljo stvaril? Kolikor bolj pa Boga in njegovo vsegamogočnost, modrost in dobroto spoznamo, toliko bolj ga bomo častili, molili, ljubili, mu pokorni in hvaležni prihajali, in ničesa se ne smemo tako bati, kakor z grehom njegovo ljubezen in njegovo dopadenje zgubiti.

Od živali.

Živalsko telo je od človeškega v veliko rečeh razločeno. Človeško telo je po koncu, človeški

vid je proti nebu obrnjen; v njegovem obličju beremo jegove notranje misli in občutljaje, in že po zunanji podobi človeka sklenemo, da mora pameten duh v njem prebivati, kateri je po božji podobi stvarjen, za nebesa namenjen in zato na svet postavljen, da bi se s pomočjo božje milosti s krepostjo in pobožnostjo vrednega storil ljubezni božje in večnega zveličanja.

Dasiravno živali nimajo pameti, imajo vendar od stvarnika svoje umetnosti, ki se jim moramo velikokrat čuditi, in ktere živalim v to služijo, da vedó svoj živež najti, si stanovanje napraviti, mnogih nevarnosti se ogibati, sovražnikom se braniti, svoje mlade ohraniti in škode se obvarovati. To prirojeno moč, ktera jih napeljuje, vse to opraviti, imenujemo vrojeni nagib.

Množina živali je velika, pa veliko jih je še, ki jih ne poznamo. Veliko živali je tako majhnih, da jih z golim očesom ni moč viditi. V kapljici vode živi velikokrat veliko živalic, in večkrat je eno drevo nekterim živalicam cel svet.

Živali se razdeljujejo po enakosti podobe in lastnosti v mnoge raspole: živali so doživke, ptice, zemljovodnice (ali amfibije), ribe, mergolinci in červi. — Med doživke, ki imajo rudečo, toplo kri, se šteje naša naj koristnejša domača živina, postavim: konj, vol, krava, ovca, koza, prasič i. t. d. Med ptice štejemo tiste živali, ki imajo rudečo, gorko kri, in jajca nesejo; kakor kokoši, gosi, race in mnogi razpoli ptic pevalic i. t. d. Med zemljovodnice štejemo živali z rudečo, merzlo kervjo, ki s pljučmi sopejo, postavim žabe, krastavice ali krote, martinci, žabe, čepinke ali želve i. t. d. Med ribe štejemo živali z rudečo, merzlo kervjo, ki skozi ušesa sopejo, postavim karp, šuka, posterv, zlatenika, klen i. t. d. Med mergolince štejemo živali, ki imajo namesto kervi belo merzlo sokrevico, s tipavnicami in členkastimi nogami, postavim pčela,

pajek, molj, židni červ, muha, komar, obad i. t. d. Med červe ne spadajo vse živali, ktere tako imenujemo, ampak le tiste, ki imajo belo merzlo sokrovico in čutivnice, pa ne peroti in nog in nič členkastih premikavnic ali nog, postavim polž, ostriga, mušel, polip, koralda i. t. d.

Kako obilno je božja dobrotà človeka preskerbela! Kako modro je Bog vsako žival ravno tje postavil, kjer si paše najde, in jo je ravno tako naredil, da more v tistem elementu živeti, za katerega je namenjena! Kako umetno je sestavljeno živalsko telo! kako primerjeno prebivališu! kako pripravna je odeja!

Ker vse živali ne potrebujejo ravno tistega živeža, jih toliko več lahko na zemlji živi. Nekatere živali jedó meso, druge le sadež in korenine rastlin, še druge jedó oboje, in nekatere jedó gnjilad, ki škodljiv sopar dela, in lahko sapo ali luft spridi. Lesni červ je les, molj volno, veliko mergolincov je blato: nekteri ptiči mergolince, lori merhovino. Nekterim živalim je celó strup zdrava jed.

Tiste živali, ktere si morejo živeža iskati in loviti, imajo čudežno urnost za to. Pajek sam iz sebe svojo mrežo prede, in muhe in mušice v njo lovi. Drevesna ali listna žaba more skoraj en vatel visoko skakati, da si mergolince lovi.

Živali, ki ne najdejo živeža ob vsakem času leta, zaloge napravljajo, in poletu ali jesen jed za zimo nanašajo. Pčele si po letu meda naberejo; mravlje nosijo svojo hrano v velike kupe, da se po zimi ž njo živijo.

Veliko majhnih živali, ktere po zimi živeža ne bi dobile, prespi lakoto in mraz, in so vso zimo brez jedi; postavim nekatere mravlje, muhe, polži, žabe in nekatere miši. Nekatere teh izmed živali,

kadar zima pride, se globoko v zemljo zarijejo, in skerbno zadelajo pot v svoje spavnike. Nekteri ptiči spijo na kupu v votlem drevju ali v duplah ali v skalnih razpokah, in tukaj spomladi čakajo. Če se po zimi iz dupel vzamejo, in na topel kraj denejo, ne živijo dolgo, v spomladi pa vesele pridejo iz svojih lukenj.

Druge živali, katerim bi bilo tukaj po zimi premerzlo, hodijo iz naših krajev, in si iščejo v toplejših deželah prebivanja in živeža; kadar pa spomlad pride, se spet v perve kraje vernejo. To vidimo nad škerjanci, prepelicami, lastavicami in nad veliko ribami.

Vsaka žival si zna stanovanje ali gnezdo narediti ali kako drugo prebivanje si napraviti. Mlada lisica in jazbec si umeta jamo iskopati, dasiravno je še pred nista vidila; vsaka ptica si zna gnezdo narediti, ki je velikokrat prav umetno napravljen.

Posebno imenitno je pčelno življenje. V vsakem panju je pčel kraljica (matica), ki je večja od drugih, in le jajca nese; po tem so trotje brez žela, ki po letu jajca ležejo; in zadnjič delavke, ki so naj manjše, juje in prečudne piskerce na šest voglov iz voska delajo, in z medom napolnijo, ki ga iz cvetja serkajo. Vse ima v panju svoje delo. Kdor ne dela, ga izveržejo ali pa umorijo. Pčele svoj panj lepo snažijo. Kadar je kak panj prepoln, izleti roj s svojo matico, in si drugej stanovanje napravi. V panju, ki da po 2 do 4 funtov voska in okoli 20 do 40 funtov meda, je po 30,000 do 70,000 pčel. — Ta mala živalica nas uči reda in snage, pridnosti in delavnosti, šparavnosti in skerbi za dni potrebe in pomanjkanja.

Ravno tako imenitno je mravljiše, kakoršnih se v hostil lahko veliko vidi. Kakor majhino mesto je skoraj, suho, terdno in prav varno postavljeno. V njem so trojni prebivavci: ki jajca nesejo, ki jih ležejo, in delavke. Te poslednje nimajo peroti. Silno delavne in pridne so, da si živeža za zimo

naberejo, in daleč po-nj hodijo. — Mravlje so lepa podoba delavnosti, in že Salomon je rekel: „Lenuh, pojdi k mravlji, in delati se uči.“

Kako primerjena je obleka, ki jo je Bog vsaki živali dal! Živali po vročih krajih imajo večji del tanko dlako, postavim slon; živali po merzlih krajih imajo kožuh, postavim medved. Ovca s svojo volno po mnogih krajih živi: iz volne si sukno za obleko delamo. Perje ptičem, dlaka konjem, volom in kravam na zimo gosteje raste, da jih bolj mraza varuje.

Ribe imajo gladke in terde luskine, ki so s polzko žlezo prevlečene, da v vodi toliko hitreje plavajo in se gibljejo, in se po kamenju in germovju v vodah tako lahko ne ranijo.

Te živalske odeje so tudi nam v veliko korist. Kožuh živali tudi nas po zimi greje: ptičje in gosje perje daje toplo posteljo; iz ovčje volne se delajo mnogotere tkanja in sukna. Kako modro in dobrotljivo je pač stvarnik vse napravil!

Tudi živalske trupla so mnogotere. Truplo vsake živali je tako stvarjeno, da svoje dela naj pripravnejše opravlja. Ropni ptiči imajo terdne kremplje, da svoj rop terdno deržijo; povodni ptiči, kakor race in gosi, imajo široke noge s kožicami, da plavajo in veslajo; ropne ribe, kakor šuke, imajo ojstre zobe; močvirski ptiči, kakor štokle in kljunači, imajo visoke noge in dolge kljune, da si morejo po močvirjih živeža iskati.

Nektere živali imajo prav ojstre občutke, ki jih k svojemu posebnemu življenju potrebujejo. Ravno tako imajo tudi živali lastno prirojeno umetnost vse storiti, kar jim je potrebnega hraniti se. Tega jim ni treba še si le z učenjem pridobiti. Mlada rasa zna precej plavati, mladi pajek svojo umetno tkanje narediti, mlada lastavica svoje gujezdo napraviti, dasiravno se niso učili.

Vse živali imajo nekak nagib nevarnostim, ktere jih življenju žugajo, ali uiti ali s svojim

orožjem se braniti. Jastreb je preganjavec kuretine. Nad njo v zraku tako visoko leta, da ga človeško oko komaj zagleda. Da le kurje oestro oko sovražnika zagleda, mu hiti ujeti ali rešiti se. Piške še ne poznajo nevarnosti, ki jim žuga, pa slišijo svarljiv glas skerbne koklje, in se ji precej zberejo pod peroti v varnem kraju.

Opice (merkvice), žerjavi in druge živali postavljajo stražo, ktera jim z vpitjem vsako nevarnost na znanje daje. Černilna riba, kadar je preganjana, izpuša črn sok od sebe, kateri ji je to ime dal; s tem vodo skali in ubeži svojemu sovražniku. Vol se brani s svojimi rogi, svinje z zobmi; pes, volk, lisica si pomagajo z grizenjem. Povodni ptiči se naglo pod vodo skrijejo, in se na drugem kraju spet prikažejo. Želve, polži, ostrige in mušeljni se v svoje ohišje potegujejo; jež se zavija v svoje ježice; pčela in ose pikajo. Druge živali, ktere se ne morejo braniti, uhajajo nevarnostim naglo, kakor zajci, serne, jeleni.

Dasiravno so živali močne in umetne, jih vendar človek s svojim umom premaga in ujame, in jih v svoj prid oberne in zuči. Ljubi Bog je nam živali dal v oblast. V svoje potrebe in zljajšave jih smemo rabiti in v svoj živež. Pri delu, ki ga nam opravljajo, jim moramo potrebni počitek doveliti in potrebno klajo dati. Tudi živali je Bog stvaril, in hoče, da naj se svojega življenja veselijo. Jih mučiti razodeva hudobno serce, ktero rado kmalo tudi z ljudmi neusmiljeno ravna.

Od koristi živali.

Večji del živali je človeku v živež. Jih meso je različne slasti in terdnosti. Mi Evropejci ne jemo sicer mesa marsiktere živali,

s katerim se ljudje po drugih deželah sveta živijo. V jutrovskih deželah jedó kobilice, ktere so pa večje od naših. Tataři in nektare druge ljudstva jedó konjsko meso; Kalmuki jedo jazbece.

Koliko neizrečeno množino živali je Bog v ohranjenje ljudi pripravil! Vsako leto se brez številá rib polovi, in jih zaloga se ne pomanjša. Slanice (arinke) lovi samo v Holandiji čez sto jezer ljudi. Kolika je zaloga terdih ali polenastih rib, ki jih vsako leto ob krajih morja lovijo in pod imenom čoki (štokfiš) daleč razpošiljajo!

Koliko koristi daje človeku le morski som, grozna morska riba, ki je 30 do 40 vatlov dolga. Iz njegovega boha se dobiva ribja mast, s katero usnjarji usnje mažejo: od ene same ribe se dobi po 80 do 90 kadi ribje masti. Iz somovih reber se dela ribja kost.

Skoraj od vseh živali nam je koristno vse, tudi naj manjša reč. Iz kože se usnje za čevlje nareja, ali se oblačila delajo; meso nam daje močen živež; iz kosti in rogov se glavniki, gumbi ali knofi in drugo orodje dela. Iz odpadkov kože se lim kuha. Gnoj se na polje vozi, kateri rodovitnost množi.

Posebno nam dajejo tiste živali mnogoteri prid, ktere privadimo, in v svoje opravila in dela obračamo. Vol nam orje; konj nas nosi na svojem herbtu v dalne kraje, ali nam vozi potrebni živež. Koliko nam kokoš k živežu pripomore! Koliko mleka, masla in sira nam dajejo krave in ovce! Pes varuje naše stanovanje, mačka ga snaži škodljivih miši.

Pa čemu nam je, mislijo nekteri ljudje, toliko sto in sto muh, merčesov in červov? Če tudi koristi veliko živali še ne poznamo, ki nam jo prinašajo, je vendar gotovo, da ni stvari na svetu, da ne bi dajala svojega prida, da ne bi bila k ohranjenju vseh drugih. Glistice vertajo zemljo in jo rahljati pomagajo; nektare muhe in

kebri so ptičem v živež; z mnogimi povodnimi živalimi se ribe živijo, ktere spet nam zivež dajejo. Druge živali nam použijejo take reči, ktere bi s svojo soparno gnjilobo zrak oskrunile, in nam tako škodljive bile; spet druge vlečejo iz zemlje in zraka strup na se, in nam pomagajo si tako življenje ohraniti. V modrem stvarjenju božjem ni ničesa zastonj; vse ima svoj namen; vse je koristno k ohranjenju vseh; in če nam tudi nekatere živali škodo delajo, je vendar veliko večja korist, ktero nam od druge strani storijo.

Od sadežev.

Sadeži so tiste s tankimi cevkami navdane telesa, ki od znotraj rastejo, pa so brez občutka in se svojevoljno ne gibljejo. Jih posebni razpoli so: drevje, germovje, zeliša, mah in gobe.

Število sadežev je zelo veliko. Več kot 30,000 razpolov jih je znanih. Vsak ima svojo posebno podobo in farbo in svojo posebno lastnost.

Poglavitni deli sadeža so: korenine, seme, listje, cvet, sad. Korenina je tisti del sadeža, kateri v zemljo rije, in se prime, da sadež zoper moč vetra pakviško derži. Korenina ima tanke nitke in cevke, po kateri živni sok iz zemlje v se vleče. Ta je iz delov vode, persti, soli, masti ali olja. Deblo je tisti del sadeža, ki iz korenine vstaja, in iz njih živ sok v se vleče, kateri se po tem v veje in perje deli. List je prav veljaven del sadeža. Po listih izhlapijo preobilni deli soka, po njih se navlečejo novi živni deli iz zraka, dežja in rose. Toraj se zgodi, da se drevesu rast ustanovi, če se mu na gornjih vejah listje obere.

Cvetje je naj lepši del sadeža, in mu daje zalo, veselo podobo. Ono je mnogotere podobe in farbe. Marsiktero daje svoj prijeten duh, in nam oči razveseljuje s svojo lepoto. Sadje sadežev je

mnogotero. Nekaj sadja je mesnatega in sočnega, kakor korenje in repa, hruške, jabolka, dinje; nekaj je suhega in s kožo obdanega, kakor pšenica, rež, ječmen; nekaj je s terdo lupino obdanega, kakor orehi in mandelni.

Tudi sadeži imajo svoje bolezni, namreč: izrastke, gerče, prisad, skazo listja, če dobijo pege, ali se zvijejo, ali če mergolinci ali merčesi svoje jajca v nje zaplodijo. Pa celó te bolezni imajo svoj prid. Tako daje goba dobro netilo, da se iskre v njo vjamejo. Osa zaplodi svoje jajca v hrastove liste, iz tega se naredijo šiške, iz katerih se črnilo ali tinta napravlja.

Vsak sadež, vsako drevo zadnjič v starosti spet razpade. Žilice oterpnejo, sok ne teče več, ampak se začinja sterjevati, deblo in korenine strohnijo, in dajo špet zemlji moč druge rastline živiti. Tako vé neskončno modri stvarnik vse v prid obrniti, kar se nam nepotrebno ali zgubljeno zdi.

Prid sadežev.

Velik, velik je prid, ki nam ga sadeži (drevje i. t. d.) delajo. Dajejo nam jedi in pijače, obleke, toplote in stanovanje, marsikterega orodja in zdravil, in nam delajo mnogotere veselje.

Večji del živali se živi s sadeži. Naj koristnejša domača živina, kakor konj, vol, krava ovca in koza je po zimi suh sadež, to je seno ali mervo.

Noben sadež ni na sebi nekoristen, noben ni samo škodljiv. Če tudi prida tistih, ki se nam nepotrebni zdijo, ali ki nam kako škodo delajo, zdaj še ne poznamo, vendar zamoremo še v prihodnje jih prid iznajti. Nekaj naj strupenejših sadežev je za zdravilo v veliko boleznih ali za živež nekterim živalim. Sadeži nam delajo

tudi s tem prav velik prid, da zrak čistijo, ker ob solncu naj boljši in naj zdravejši zrak k dihanju, živni zrak, izdihajo. Od tod se tudi razume, zakaj je prebivanje na kmetih, ki je od vseh strani s toliko sto in sto sadeži in drevesi obdano, posebno po letu našemu zdravju tako dobrotljivo.

Vsi deli sadežev in dreves so za rabo: seme, sad, listje, koža, sterž ali mozeg, deblo, korenje. Dajejo nam ali dobre jedi ali zdravila, ali nam služijo v mnogoterih drugih potrebah.

Hočemo se tedaj učiti posamezne razpole sadežev spoznavati, in jih lastnosti in prid bolj premisliti.

Od drevja.

Drevje razdeljujejo v hostno in vertno drevje. Hostne drevesa večji del samo po hostah sadijo; vertne drevesa se morajo po vertih saditi in oskerbovati.

Hostne ali gojzdne drevesa razdeljujejo v iglasto in listno drevje. Uno ima ozke, bodeče igle ali bucike, to pa listje ali široke liste. Naj koristnejše iglaste drevesa so pri nas jelka, smreka, borovec, mecesen, brinje. Cedra raste v toplejših deželah, in se da pri nas le z umetnostjo rediti. Med listnim drevjem so posebno: hrast, bukev, breza, jelša, berst, lipa, jesen, javor, topol, verba.

Vertnih ali sadnih dreves imamo mnogotere razpole, kakor: jabolka, hruške, slive ali češplje, češnje, breskve, marelice, kostanj, orehe, murve in drugih sadnih dreves, ktere nam dobro sadje dajejo, in katerih deblo več let terpi. Gotovo tedaj zaslužijo, da si prizadevamo saditi, zboljšati in množiti jih, ker nam naš trud s svojim sadjem in lesom obilno plačujejo. Naši predniki so nam veliko drevja posadili in lepe verte naredili,

ki nam veselje delajo. Tudi mi smo tedaj dolžni svojim mlajšim drevje saditi, da bodo tudi oni kdaj pod njegovo senco počivali in jegovo sadje uživali.

Od germovja.

Germovje, germe, gošave imenujemo tiste sadeže, kateri imajo drevesnato, pa nizko deblo, katero več let terpi, in se precej nad koreninami v več cepov in vej razdeli. Tako je: laško grozdíče ali ribezel, bodeče grozdíče, bezeg, leska. Posebnega prida je čajev, poprov in volnin germ.

Čajev germ je v Kini in v Japani, jutrovski Aziji, doma. Jegovo listje (z imenom te) je podolgovato, iglasto in kot žaga zobasto; mesca sušca, malega in velikega travna ga obirajo, na železnih plošah sušijo; imajo ga za prijetni in dobri čaj, ki ga Holandski ali Rusovski te imanovanega kupujemo.

Poprov germ raste obilno v jutrovski Indiji; na kviško gre kot hmel. Na njem raste klasje, ki je z okroglimi jagodicami navdano, ktere se na solncu sušijo, in k nam, črni poper imenovane, pri-
našajo.

Volnin germ raste v gorkih deželah okoli štiri čevlje visoko, rodi tak sad, kakor laški orehi, kateri se, kadar dozori, razpoči, in belo volno izuje, ki jo imenujemo drevesno vovno ali pavolo, ktera je dražja kot naša ovčja vovna.

Od zelišč.

Zeliša so zeli ali rastline, katerih deblo ali steblo vsako leto zima zamori. Če korenina teh zeli precej s stebлом vred usahne, jih imenujemo poletne zeliša; če prvo leto izhajajo, drugo cvetejo in sad rodijo, so dvojletne zeliša; če pa korenina

več let ostane, in vsako leto nove stebila požene, se imenujejo večletne ali čezzimne zeliša.

Brez števila veliko je razpolov zeliš, ki so ljudem in živalim zelo koristne. Za živinsko kermo ali klajo so mnogotere trave, med katerimi je detela posebno imenitna, ktera več let terpi, in če se pokosi, spet nove stebila požene. Detela se seje za živinsko klajo, in se pravi zato klajno zeliše. Detele posebni razpoli so: travnična ali rudeča detela, sladka in Nemška detela.

Kuhinske zeliša so mnogoteri razpoli: koreninastih, klobkastih, čebulastih in vehastih zeliš, kakor: korenje, repa, pesa, koleraba, retkev, peteržil, zelena, podzemljice ali krompir, čebula, drobnjak, česen, špargelj, glavno ali belo zelje, špinaca, solata i. t. d.

Posebno imenitne so podzemljice ali krompir, ker so za vsakega dobra jed, in revnim namesto kruha. Če se zdrobijo, se dajo z moko zmesiti in v kruh speči. Franc Drake je leta 1586 prve podzemljice iz severne Amerike v Evropo prinesel; leta 1623 so prišle na Irsko, od tod v Anglijo, in tako dalje na Nemško in v našo domovino.

Od majerona, žajblja, bazilike, melise, mete i. t. d. so le listi ali perje za rabo. Od janeža, popra, kimeljna in gorčice ali ženofa je pa le seme za rabo. Sok iz cukrenega stebila daje cukar: v Evropi se ga le malo, v Ameriki pa celó veliko sadi. Kamilice rastejo po njivah in poljih; na vertih se rimske kamilice sadijo, ki so manjše in manj dišijo. Oboje so za čaj, in tudi se v obezilo devajo.

Je tudi strupenih sadežev, ktere je treba bolj poznati, da se jih človek vé varovati. Taki so: zobnik, svinska dušica, nočnica, volčje ali pasje jagode, lajneš ali mišje zelice, lisjak ali preobjedina, babji perstec, podlesk ali ušivec. Pa tudi ti strupeni sadeži so v zdravilstvu koristni in za marsikatero bolezen dobre vraštva.

10. tula

Od gob in maha.

Gobe so mesnate, tankonitne, nekoliko sočnate rastline; rastejo na zemlji, pod zemljo, na drevju, nikoli pa pod vodo. Od njih prida nam je še malo znanega: vendar pa so živež nekterih červov in nekterih mergolincov. Le eni razpoli so ljudem v živež, kakor: glive, zajčki, mavrohi, lisičice, jajčnice. Te zadnje gobe so velike kakor laški oreh, rastejo pod zemljo, in jih izučeni psi in svinje izkopavajo. Drevesna goba raste po starih deblih mnogoterih dreves. V solitarjovem lugu jo kuhajo, sušijo, tolčejo, in netilo iz nje narejajo. Na rane djana kri vstanovi. Na starih bukvah in brezah raste naj boljša goba.

Veliko je pa tudi strupenih gob. Nekatere so gerde viditi, nekatere pa lepo pisane; večji del nam razodeva gnjil, omamljiv smrad in polzek, sprijemkast potip jih škodljivost. Posušene so terje in usnjaste, in počernijo v nje veržen kos čebule.

Plesnoba obstoji iz množice majhnih gobic, in se vidi kakor tanek, belkast, višnjest ali zelenkast prah, kateri se s časoma po kruhu, jedi, lesu in drugih stvareh naredi, če so v volhkih krajih, kodar veter ne vleče.

Mah je še bolj sadežu enak viditi, ima tanke listeke, cvetice in sad, raste po tleh, po drevju in kamenju. Velikokrat so cele hoste, in v časi tudi mokri travniki ž njim porašeni, kjer je pa škodljiv, ker travo odriva. Mehkejši mah se tudi v blazinice tlači, tudi se med kerhko orodje in posode deva, kadar se vkladajo.

Od rudstva.

Zdaj gremo k rudstvu, in se hočemo iz njega učiti le tiste trupla spoznavati, katere so za nas naj potrebnejše in naj koristnejše ali vsaj posebno imenitne.

Rudstvo se imenujejo tiste trupla, ktere se po tem, da jim manjka zložnikov (notranje posode ali cevek), od vseh drugih natornih trupel ločijo, in tedaj ne rastejo od znotraj, ampak se le po nabiranju enakih delov od zunaj vešajo. Ležiše rudstva je v zemlji, posebno v hribih. Med rudstvo gredo mnogoteri razpoli persti, kamenja, soli, vnetljivega rudstva in metalov.

Perst in kamenje.

Mnogoteri so razpoli persti, kakor: il ali ilovica, ki se v ognju uterdi, zato delajo lončarji lonce in marsiktero posodo iz nje; kremenica, ki z lužno soljo v ognju steklo ali glažovino da; apnenica, ki se v ognju v apno sožge; pehlica, ki je v ognju nespremenljiva: k ti se šteje tudi morska pehlica ali pena, ta je mehek, belkasto-rumen kamen, iz kterega se tabačne pipe ali fajfe delajo.

Dragi kamni, kateri so terdi, in če se zbrusijo, previdni, imajo višjo ceno kakor zlato in srebro, in se rabijo in devajo v mnogotero drago posodo, v perstane, v gosposki lišpi in v drugo lepotino. Redki so, in ne veliki. Med drage kamne se štejejo: demant, ki je bel kakor voda, in na svitem farbo spremenja; rubin, topaz, zafir, krizolit ali zlatnik, karneol i. t. d.

Od soli in vnetljivega rudstva.

Vse stvari, ktere se rade v vodi rastopijo, in občuten okus na jeziku napravijo, se imenujejo sol. Naj bolj znana je kuhinjska sol. Naj čistejša in naj boljša sol je izvirska sol, ktera se iz takih virov kuha, kateri sol v zemlji stopljeno s seboj nosijo. Manj bela in nekoliko grenka je jezerska ali morska sol, ktera se ob bregih morja ali slanih jezer dobiva,

ko vodo v ravne široke jame nepeljavajo, kjer se voda na solncu izhlapije, sol pa ostaja. Zavoljo svoje ožstrosti je posebno dobra za uterdbo morskih rib. Kamena sol je po terdosti, podobi, čistosti in farbi zelo razločna. Solniki (solniške jame) so na Solnograškem, Tirolskem, Ogerskem in Gališkem.

Solitar se dela iz solitarnate persti. Solitarnate persti se nasiplje v posodo s sukničastim dnom, ktera se postavi nad drugo posodo, in tako se s polito vodo precedi. Nabrana goša se skuha, da se voda izhlapi, in iz tega, kar ostane, se dobi pravi solitar. Solitar devajo med žveplo in oglje, iz kterega smodnik (pulfer) delajo, ki se naglo in s šumom užge.

Vitrijol je rudniška sol; iz železa, kufra in cinka se dobiva vitrijol. Imajo ga za črnilo, za obraženje ali malanje, je za čerčenje mnogoterih reči pripraven, posebno usnja.

Golun je za zdravilo: skeleče zdravilo zoper divje meso v ranah; za farbanje, ker farbe bolj žive dela i. t. d.

Ne le v živalstvu in sadežstvu so vnetljive stvari, ampak tudi med rudstvom. Takšno je gorsko olje. To je nekako olje, ktero se le malo od unega olja loči, ki se iz živalstva in sadežstva dela. Na veliko krajih ga je veliko pod zemljo, ali nezmešanega ali v drugih stvareh. Uno teče navadno z vodo iz gorkih tokov, je rujavkasto ali zelenkasto in neprijetno diši. Če gorsko olje z vodo ne teče, se premeni v gorsko ali persteno smolo.

Če se perst, ktera je iz sognjitih živali, sadežev ali korenin, gorskega olja navzame, in vnetljiva postane, da pravo šoto, ktero kopljejo, sušijo, in jo namesto derv za kurjavo rabijo.

Premog (vnetljiv kamen) je črn, svetel in nekteri zelo terd. Iz železnatega ila in apna je, z gorskim oljem navdanega.

Jantar je večji del rumen, nekoliko previden in se da zavoljo svoje terdosti stružiti, rezati

in likati. Najti ga je ne le po nekterih morskih bregih, ampak se tudi v marsikteri deželi iz zemlje izkopava. Menijo, da je jantar smola zdavno pogreznjenih dreves, ktera se je z drugimi rečmi zmešala, in svojo natoro sčasoma v zemlji spremenila. Večje kose v mogotere posode in podobe podelujejo.

Žveplo prav pogostoma rabijo. Žvepleni klinčki in žveplenke so za netilo, žvepleni kosci za žvepljenje sodov, žvepleni cvet ali žveplena moka za zdravila, žveplena sol pa za znane medicinske zdravila.

Svinčnik, iz katerega se črtniki (ali plajstifti) narejajo, ima svinčnast lesk, je nekoliko tolst, in v ognju skoraj ves zgine.

Od metalov.

Metale, te toliko potrebne stvari, spoznamo po njih posebni teži, po njih posebni svetlosti, po njih neprevidnosti in stopljivosti. V hribih so, iz katerih jih z velikim trudom izkopavajo. Nahajajo jih ali čiste ali z drugimi stvarmi zmešane.

Naj bolj znani metali so: zlato, srebro, kotlovina ali kufer, železo, cin, svinec, živo srebro, cink.

Zlato je med vsemi metali naj bolj redko, naj težje, naj čistejše in naj kovavnejše, ter se da naj bolj raztegniti. Iz enega cekina naredi zlatar 300 zlatih listkov, katerih vsak tri čvetervogelne palce ali cole obseže. Za rabo zlato navadno z drugimi metali mešajo.

Srebro se najde ali čisto ali v rudi. Šestnajst lotov čistega srebra, to je brez zmesi druge rudnine, se imenuje marka. Ko posodo ali denarje iz njega delajo, ga s kotlovino mešajo. Petnajst lotov srebra in en lot kotlovine da petnajstlotno srebro. Trinajst lotov srebra in trije loti kotlovine dajo trinajstlotno srebro.

Kotlovina se najde tudi ali čista ali v rudi. Ena libra kotlovine zmešana z osmimi loti cinka da lep mesing, in ena libra kotlovine zmešana z 26 loti cinka da tombak lepe zlate farbe. Če se mesing s cinom stepi, da ta zmes bron, zvonovina imenovan, iz ktere zvonove, kanone in druge take reči delajo. Kis s kotlovino stori zelenino ali zelenega volka, ki je za farbe. Kuhinjska posoda iz kotlovine se mora pociniti, ker se kotlovina z kislino rada raztaja, in zelenino napravi, ktera je zdravju zelo škodljiva, in človeka celo v smert pripraviti zamore.

Cin se navadno najde v rudi, in ga kopljejo na Českem, Saksonskem in Angličanskem. Ker je cin, iz kterega se posoda dela, včasih s svincom zmešan, je nevarno v njo spravljati slane in kisle jedi; svinec se namreč s kislino raztaja, in zdravju škoduje.

Svinec je med vsemi metali za zlatom naj težji, pa tudi naj mečji. Za marsikaj prav pride, pa tudi škoduje, če se s kislino raztaja, in med jedi zmeša.

Železo je naj koristnejši in naj navadnejši metal med vsemi. Brez števila veliko reči iz njega delajo. Malokdaj se najde čisto, navadno v rudi. Naj boljše železo prihaja iz Štajerskega in iz Švedskega. Tanko tolčenemu železu se pravi železna ploša. Jeklo je čisto in zelo uterjeno železo. Med železne rude se šteje tudi magnet, ki železo na se vleče, in če prosto visi, se vselej s svojim koncom na en kraj sveta obrne.

Živo srebro ima svetlobo, in je tekoče. V steklenih, zgoraj zapertih cevah kaže večjo ali manjšo težo zraka in od tod izhajajoči spremen vremena.

Od prida rudstva.

Prid, ki nam ga rudstvo obrodi, je velik. Brez apna, kamenja in železa ne bi mogli velikih in priročnih prebivališ zidati. Koliko pripravnega orodja ne bi imeli, ko ne bi rude bilo. Brez soli jedi ne bi bile tako dobre in močne. Nektere zdravila se iz rudstva narejajo. Koliko sto in sto ljudi se živi z obdelovanjem rude in drugega rudstva. Iz zlata in srebra se denarji delajo, s kterimi se kupčija, ki bi sicer le na menjo šla, neizrečeno zlajšuje.

Kako prečudno je bogastvo narave razdeljeno! V gorah, v breznih gor in skal nam je bogastvo natore skrito, da iskaje in dobivaje ga svoje moči skušamo, in da najdeno ljudem v prid obdelujemo in obračamo. Bog je vse v natori tako naredil, da nam ničesa brez truda ne da, in nam pravi: „Delaj, o človek! vse na zemlji, pod zemljo, v vodi, v zraku, v gorah in dolinah tebi služi, vse je v tvoj prid stvarjeno.“

Od zraka.

Dozdaj smo se veliko živalstva, sadežtva in rudstva poznavati učili. Zdaj bote tudi kaj slišati želeli od zraka, od vode, od ognja, od luči. To znanje je tudi zelo potrebno, da si bote vedili bolj zjasniti vsakdanje prikazni v natori in varovati se mars.ktere nevarnosti, in dobrote bolj spoznavati, ki nam jih je ljubi Bog po zemlji povsod pripravil.

Zrak je tekoča, stegljiva stvar. Zrak je stegljiv, ker se da stisniti, in če stis jenja, se spet naglo stegne. Zrak je tekoč, ker obdaje našo zemljo do nekake visokosti, vleze v vse praznote vseh drugih stvari, in se skuša povsod enako sprostiti. Treba nam ga je vsak trenutek življenja za dihanje.

Obod sape, kateri našo zemljo obdaje, se imenuje zrak ali obod soparja, ker so marsikteri soparji v njem, in plavajo po njem. Če sape tudi ne vidimo, jo vendar čutimo, če le z roko proti obrazu mahnemo. Kar v zraku zagledamo, kakor meglo, oblake, so raztajani deli drugih stvari, kakor praha, vode, marsikterih soparjev. Soparji in drugi tekoči lahki delki vstajajo zmiraj od zemlje, in se vzdigujejo v zgornji zrak, ker so lažji kakor spodnji zrak blizu zemlje, v katerem živimo. Ti soparji letajo tako dolgo po zraku, da se jih več nabere in združi, ter potlej zavoljo teže kot dež, sneg ali toča na zemljo padajo.

Sapa nam je velika dobrota stvarnika, katero malokteri prav spoznajo, in ceniti vedó. Brez sape ne bi mogla nobena živa stvar obstati, ampak ljudi in živali bi bilo kmalo konec. Brez sape sadeži ne bi mogli rasti in obstati. Brez sape ne bi mogli slišati, in ta toliki dar govorjenja bi nam bil zastonj.

Če je zrak čistejši, v katerem človek živi, to je, če ima manj soparjev in drugih reči v sebi, bolj pomaga k zdravju. Sapa je škodljiva našemu življenju, če je polna praha, vode ali škodljivih soparjev. Sapa se spridi v vseh zapertih krajih, ako se od časa do časa s čisto od zvonaj dobljeno sapo ne ponovi; posebno se ondi spridi, kjer veliko ljudi v majhnem prostoru skupaj prebiva. Spavnice in prebivavnice je treba tedaj vsak dan pridno odpirati, in to tudi po zimi ne sme opustiti, kdor hoče svoje zdravje ohraniti in utrditi.

Ne hodi tedaj v podzemeljske jame in v kleti, ktere so bile dolgo zaperte, preden se zaperta sapa z novo ne nadomesti; ne hodi v kleti ali keldre, kjer se mošt iz grozdja, jabolk ali hrušek kisa, če jih nisi pred dolgo časa odperl, ali če nisi zaperte škodljive sape izvetral ali z zažigalom zboljšal in sčistil.

Prosta čista sapa, ktere kmet na svojem polju skoraj zmiraj uživa, je zdrava, in uterdi telo. Predih ali sapa, ki naglo iz kraja v kraj, postavim, skozi vrata proti oknu vleče, je človeku večkrat škodljiva, posebno, kadar mu je vroče. Toraj je treba človeku od mladosti proste sape navaditi se, in ne prečutljivemu biti. Hladna in celó merzla sapa je skoraj vselej zdrava, posebno po zimi, toda jene škodljive ojstrosti do našega života se je treba s pripravno obleko varovati. Hladna sapa žile uterdi, in kri poživi.

Sapa, ker ima skerčljivost in stegljivost, se da v ozek prostor stisniti, pa se naglo spet stegne, če stis odjenja. Če se sapa v veterno puško stisne, naglo zažene kuglo, ako se s silo stisnjena sapa izpusti. Tudi smodnik ima svojo moč od sape v njem zaperte, ki se zasmodi, naglo raztegne, in z veliko močjo razprosti.

Če se sapa iz votle reči potegne, kakor se pri serkavnikih zgodi, pritiska zunanja sapa s silo v njo, zato se votel ključ, iz kterega se sapa potegne, na ustnice obesi. Če se škropilnična cev v vodo vtakne, in zatek iz nje vleče, vstaja voda v brezsapno cev, ker jo zunanja sapa v njo tiši. Ravno to ze godi tudi pri ognjenih škropilnicah. Zato vstaja vino v serkavnico, iz ktere se sapa izserka, in teče tako dolgo, dokler sapa ne jenja od zunaj vina pritiskati.

Od glasa.

Glas vstane, ako se sapa s kako stvarjo v tres pripravi; postavim, če se z rokami ploskne, se prežene sapa, in pripravi v tres, ali če se smodnik v puški zažge i. t. d. Glas, don ali šum je mnogoteri, kakor je tres v sapi storjen, močen ali slab, nagel ali počasen.

Glas se razlega na vse strani, in preteče v eni sekundi čez 500 vatlov; luč se pa še veliko

hitreje razširja. Tega se prepričamo, ako od daleč vidimo puško zažgati. Od daleč se vselej ogenj pred zagleda, preden se pok sliši. Ob hudem vremenu se pred bliskanje vidi, kakor grom sliši.

Glas nam je zlo potreben in koristen. Brez glasa ne bi mogli eden drugega ne slišati, ne eden drugemu povedati, kar mislimo in čutimo. Po glasu ob hudem vremenu uganemo, ali je blizo ali daleč: če več časa med bliskom in gromom preteče, dalje od nas je hudo vreme; kolikor hitreje grom za bliskom pride,oliko bliže je hudo vreme, ker nam luč vselej pred do oči pride, kakor glas do ušes. Premočen in prenagel glas škoduje ušesom. Zatoraj ni prav, posebno majhnim otrokom ali bolnikom, preglasno na ušesa govoriti, ker so jih ušesa slabe in zlo čutljive.

Od vetra.

Ako se sapa kje shladi ali sogreje, in toraj zgosti ali stanjša, se žene gosta sapa vselej v kraj tanjša sape: sapa namreč je tekoča, in se tedaj hoče vselej in povsod v enakotežnost djati. Če tedaj sapa v katerem kraju ali v zraku enakotežnost zgubi, se začne gnati, in je veter.

Merzlejša sapa je navadno gostejša od tople, ker toplota sapa razpenja, če ima dosti prostora. Če se, postavim, v kurjeni hiši po zimi okno odpre, se žene zunanja merzla, gostejša sapa s silo v hišo, kjer je sapa tanjša, in tako dolgo se žene, dokler enakotežnosti v sapi ni.

Kakor so štiri strani sveta: izhod ali jutrova stran, zahod ali večerna stran, jug ali poldnevna stran, sever ali polnočna stran, ravno tako vetrove delimo v štiri velike vetrove: v izhodni, zahodni, južni, severni veter. Po moči in naglosti je dobil veter mnogotere imena. Tedaj so navadni vetrovi, piši, viharji,

vertune. Viharji vstanejo, če vetrovi od vseh strani s silo naglo skup prigerme. Vertune vstanejo, če močna vetra nasproti pišeta, in tedaj, če se zadneta, sapa, in ž njo vred prah, listje in druge reči okrog sučeta.

Močen in ojster veter je sicer lahko očem in zdravju škodljiv; moker veter napravi lahko oteklino, nahod in kašelj, če neprevidoma gorek život naglo na veter pride. Viharji večkrat hiše odkrijejo, drevje oškodvajo, in marsikako drugo škodo naredé. Ali korist vetrov je vendar veliko večja, kakor škoda, katero včasi naredé; prava dobrota božja so.

Vetrovi čistijo zrak škodljivega soparja, majejo sapa, da se ne skazi, in da nalezljivih bolezni ne zanese; pomanjšajo veliko vročino in velik mraz, ker iz drugih krajev merzlejše ali gorkejša sape naženó. Suše zemljo o preveliki mokroti; razdelé oblake, in prinesó o veliki suši dobrotljiv dež. Raztrošajo seme dreves in sadežev, in zasevajo mlade drevesa, koristno rodno drevje in marsiktere sadeže in zeliša. Majejo vodo, da se ne usmradi. Gonijo barke čez morje, gonijo mline, in mnogotero služijo ljudem. Kako dobrotljiva je tedaj sapa, kako koristni so vetrovi! In vendar malokdaj mislimo, da se nam tudi v tem božja dobrota razodeva, in da bi morali Boga za-njo hvaliti.

Od vode.

Voda je tekoča, previdna stvar, brez farbe in duha, kadar je sama na sebi. Voda rek in morja se po modrosti božji zmiraj maje in giblje, ker bi sicer kmalo začela gnjiti. Voda rek teče iz višjih krajev v zmiraj nižje, in zadnjič v morje. Voda v morju se po vetrovih in po pritoku in odtoku maje. Voda morja vstaja namreč po šest

ur, in pada spet po šest ur; vstaja se imenuje pritok, pad utok; pritok in utok pa se imenuje z eno besedo biba. Pritok in utok pa v 24 urah dvakrat nastopita.

Naj večji del zemlje je z vodo pokrit. Iz grozne širjave morja, kakor tudi iz jezer, rek in potokov vstajajo zmiraj soparji, ki se v oblakih nabirajo. Oblake, ki se nad morjem delajo, vetrovi večji del nad suho zemljo soženejo, in v njih zapopadeni soparji gredo kot dež ali sneg na našo zemljo, in jo delajo rodovitno. Iz oblakov izvirajoča deževnica se spet v izvire in potoke nabira, iz njih so večje reke in bistrice, ki proti morju derejo, in se va-nj stekajo. Po ti modri naredbi se voda zmiraj giblje, da nam verte in polja pomaka, da se nam za naše potrebe, priročnosti in veselje v brezštevilnih virih in potokih nateka.

Brez vode ne morejo biti ljudje, živali in rastline. Brez vode ne bi mogli živeti, ne jedi si pripravljati, ne žeje gasiti. Voda je naj zdravejša pijača, ker dela, da kri nespotkoma po žilah teče, razpere žlez in vlago, ktera bi bila našemu zdravju škodljiva. Voda nam je potrebna za snaženje obleke in života, in snaga ohranjuje zdravje, ker s to se soki v teku, in potivnice odperte ohranijo, ktere so po naši koži, in imajo namen, da škodljive soparje iz našega života izpušajo.

Vsaka voda ni enako čista, zdrava in dobra. Izvirna in studenčna voda jo boljša kakor tekoča, ker ta ob svojem teku nektore stvari razpere, in tedaj marsiktere dele s seboj nosi, ki jo nezdravo delajo. Deževnica, snežnica in lednica ravno zato ni dobra za pitje. Zato je nevarno precej iz vsakega izvirkarja, pa še bolj nevarno, stoječo vodo piti, ker se lahko kaj škodljivega popije.

V nekterih krajih je voda prav z veliko rudnimi deli zmešana. Taki izvirkarji se imenujejo toplice, v nekterih boleznih zelo koristne.

Kjer so pa plitve, stoječe vode in mlake, je škodljivo blizu njih prebivati, ker gnjili soparji iz njih vstajajo, in čisto sapa kazijo, ktere v sopenje zmiraj potrebujemo.

Od megle, oblakov, rose in slane.

Megla vstane, če veliko vodnih soparjev po spodnji sapi leta, in se zgosti. Da se pa soparji namnožijo in zgostijo, se zgodi posebno od mraza, kateri soparjem ne da nakviško vstajati. Da tedaj megla vstaja, mora sapa nekoliko merzlejša biti, kakor zemlja, da se iz nje vstajajoči soparji zadržujejo in zgostujejo. Zato se vidijo megle naj večkrat pri velikih vodah, ravno zato so v spomlad in v jesen naj navadnejše. Da megle, ktere se mesca sušca kažejo, čez sto dni v hudem vremenu spet pridejo, je prazen govor.

Oblaki niso nič drugega, kakor megle ali vodni soparji, ki so nakviško vstali, ki jih sapa nosi, vetrovi preganjajo, in ki niso zlo daleč od zemlje.

Rosa pride od soparjev, kateri zvečer ali po noči od zemlje, in posebno iz zeliš vstajajo, zjutraj pa ob merzlejši sapi se v kaplje nabirajo. Rosa tedaj ne pride od višave dol, postane le iz soparjev zemlje in zeliš. Če se steklo ali glaž na zeliše povezne, se bo vidilo, da bo zjutraj še večja rosa po njem, kakor ko bi ne bilo pokrito. Rosa se pa le takrat na zeliše obesi, kadar ni vetra; če je vetrovno, prežene veter tanke soparje, preden se morejo v kaplje zbrati.

Slana ni nič drugega kakor zm erznjena rosa. Če namreč v spomlad ali v jesen, kadar je sapa zlo merzla, od zemlje in zeliš soparji vstajajo, se z mrazom pred solničnim izhodom v slano premenijo.

Od dežja.

Če se vodni soparji v oblake po vetru, mrazu ali gromnem tresu stisnejo, so težji od sapa, in padajo v kapljah na tla. Temu pravimo dež. Če kaplje v veliki množici z visokih oblakov padajo, padaje več soparjev s seboj jemljejo, in se tako povekšajo: vstane nalive. Prašnik pride v zlo drobnih kapljicah iz nizkih oblakov. Ploha pride iz posameznih dalje gredočih oblakov. Deževje je, če je vse nebo nad katerim krajem z deževnimi oblaki prepreženo. Solika in toča so zmerznjene manjše ali večje deževne kapljice. Oblak se uterga, če vetrovi velik oblak naglo stisnejo, ali ga ob visoke gore zadenejo; tako se soparji naglo v vodo spremenijo, se s silo ulijejo, in večkrat veliko škodo naredijo. Vertanja se zgodi, če močni nasprotni vetrovi oblak stisnejo, v vodo premenijo, in v krog vertijo. Mavrica ali božji stolček se naredi, če na kateri strani neba dež gre, in nasproti solnce sije. Delijo ali lomijo se namreč solčni žarki v padajočih deževnih kapljicah, in dajo v sedmerih rižah mnogotere farbe v svoj odsvetek. Zavoljo okroglosti solnca se vidi tudi mavrica kakor pol oboda.

Dež nam dela zlo veliko prida; ž njim se zemlja namoči, omehči in vrodoviti, sapa očisti, in tudi letna vročina zmanjša, ker pride dež iz višjih merzlejših krajev, od kodar hladi in poživlja. Ljudje in živali dobivajo po dežju precej vode, ktere potrebujejo, ali se jim vsaj izviri in reke z vodo napolnijo.

Od snega.

Sneg se napravi, če mraz vodne soparje po sapi letajoče v tanke kosme stisne. Sneženi kosmi so čuda lepi in umetni. Vsak ima šest voglov,

ti so z brezštevilnimi majhnimi bucikami tako poredu ozalšani, da jih naj imenitnejši umetnik ne more prav na tanko zaznamovati. Skozi povečnik se vidijo kakor zgol lepe zvezdice ali rožice. Sneg nam daje ravno tisti prid, katerega nam dež daje. Verh tega varuje sneg zemljo z zeliši in sadeži vred, kakor odeja, ojšrega zimskega mraza, in dela, da mlada setev po zemlji ne pozebe, ampak v spomladi vnovič ozeleni, raste in obilni sad rodi.

Od hudega vremena.

Povsod po naši zemlji je nekaka tanka ognjina razširjena, ki jo tudi tanko ognjinstvo ali divje ognjinstvo ali divji ogenj imenujemo. Če se te ognjine v enih oblakih dosti nabere, in če se tem ognjinskim oblakom drugi neognjinski bližajo, kar se po letu večkrat zgodi, vstane huda ura ali hudo vreme. Če se namreč ognjinski in neognjinski oblaki sternejo, in eden ob drugega dergnejo, se užge ognjina, in blisk iz oblakov šine, ter velikrat krivo in naskrižem šviga. Jega glas je grom, kateri je za nas ves neškodljiv. Blisk je tedaj iz ognjine, kateri udari, in razdrobi, in užge, kjer kaj vnetljivega zadene.

Blisk naj večkrat udari v visoko ozidje, v zvonike, v visoke drevesa; zato so tisti ljudje, kateri so ob časi hude ure v zvonikih, in kateri pod velikimi drevesi pred dežjem strehe išejo, v naj večji nevarnosti od bliska umorjeni biti. Ob hudem vremenu ni varno vrat in oken na enkrat odpreti, da sapa skozi ne potegne, ktera bi utegnila blisk navleči. Ravno tako je nevarno blizo katerega dimnika biti, ker blisk rad v dimnik šine, in tedaj lahko tiste poškoduje, ki so blizo jega. Tudi ni svetovati, da bi kdo ob hudem vremenu naglo domu tekkel, hitro jezdil ali peljal se, ker vlak sape ali večji sopar blisk lahko za seboj potegne.

Že pred nekaj časom so znajšli resničen pomoček, s katerim se poslopje treska obvaruje. Na poslopje se postavi železen, na koncu okroglast drog nakviško, od tega droga se debelkasto železo ob zidu na kakem nastranskem kraju v zemljo ali v vodnjak napelje. Če se hudo vreme približa, in če udari, gre blisk (tanka ognjina) po železnem drogu ali po železnem svilu, obnemaga in zadahne v zemlji ali v vodi, da nobene škode ne stori. Hudo vreme, ta strašno-lepa prikazen, ktera na glas oznanuje božjo vsegamogočnost, ima veliko prida za nas in sa vso natoro. Zemlja se s tem pretrese, rast sadežev in drevja, kakor tudi rodovitnost zemlje se s tem povikša, sapa se nečistih soparjev znebi, omotna letna vročina se zmanjša in ohladi, in velikrat se zemlja z rodovitnim dežjem napoji.

Nebne svetline so bliski, katerih grom se zavoljo velike dalje ali drugih zaderžkov ne sliši.

— Od marsikterih drugih prikazni na nebu.

Zarja vstane, če izhajajoče solnce soparje po zraku leteče in oblake obsije, in če ti svojo prejeto svetlobo na nas mečejo. Ravno to se zgodi ob večerni zarji, kjer solnce ob svojem zahodu oblake in soparje nad nami leteče obsije, in ti olomljeno solnčno svetlobo nam pošiljajo.

Utrinki zvezd, ognjene kepe in leteči pozoji ali lintveri niso nič drugega, kakor užgane reči, ki se v zraku naberejo, se užgejo, in ki jih sapa nosi in podi, ali pa naglo na zemljo padejo.

Pozemeljski plameni ali veše so užgani soparji, ki iz močvirnih krajev vstajajo, in ktere zavoljo lahkote vsak gibljaj sape nad zemljo semtertje goni. Res je tedaj, da se jih ni treba kakor duhov bati. Toliko se jih je pa vendar treba varovati, kadar jih kdo vidi, in za njimi gre, da se to-

liko v nje ne zagleda, da bi pot zgubil ali zašel. Ker se le po noči vidijo, je lahko, če kdo na pot ne pazi, in gre za njimi, da v močvirje zajde, iz katerega vstajajo, ali da ga v postranske in nevarne kraje zapeljejo.

V vsakem kraju, v vsakem podnebjju
zamore človek srečno živeti.

Dozdaj smo že veliko slišali od modre naredbе naše zemlje, in vidili, da stvarjene reči na glas oznanujejo božjo vsegamogočnost, modrost in dobrotljivost. Pa ravno tako prečudežna je modrost in dobrotljivost tudi v tem, da ljudje zamorejo po vseh krajih, v vsakem podnebjju veselo in srečno živeti, če le natorne dobrote, ki jim jih je Bog pripravil, po pameti in z zderžnostjo uživajo, svoje telesne nagnjenja in strasti premagujejo in berzdajo, božje zapovedi zmiraj na tanko spolnujejo, in le v božji ljubezni in v dobrih delih svoje sreče in zveličanja išejo.

Vsak kraj naše zemlje ima kako korist in dobroto, ki jih drugi nima, ktere tedaj prebivavcom tisto namestijo, kar jim od druge strani manjka. Tako je sicer v nekterih deželah vročina zlo velika; ali ondi je marsikako hladivno sadje, ktero život pokrepčuje. V goratih deželah delajo dobre klaje in paše, da imajo prebivavci obilno mleka, masla in sira, in v dolinah se najde zdrava voda in ravno pravilna gorkota. Prebivavci merzlih krajev ne bi hotli svojega lova, svojih zverin, svoje kožuhovine, svoje mesne hrane in svoje obilnosti derv za nič zamenjati. In kjer ni derv, jim natora daje premog in šoto.

Laponci in tiste ljudstva, ki dalje proti severju prebivajo, pravimo, so nesrečni ljudje. Jih dežela je sama versta hribov, ki je večji del s

s snegom in ledom pokrita. Večji del leta je zima; noči so dolge, in imajo le majhin zor. Tukaj živé ljudje po šest mescov v vedni noči, in ne slišijo okoli svojih koč nič drugega kakor vetrove hrumeti in zveri rujoveti, ktere hodijo na svoj rop.

Ali ti ljudje niso tako nesrečni, kakor mislimo. Uterjen život imajo, so od rojstva manjši in močnejši kakor mi; ravno zato zamore jih život več mraza preterpeti. Laponec je reven, pa vendar dosti bogat, ker drugega ne potrebuje, kakor kar lahko ima. Nekoliko mescov ne vidi solčne svetlobe, ali severni zor in mesec mu razsvitlujeta noči, da vidi zveri in ribe loviti. Led in sneg ga ne strašita, ker ju je od mladosti vajen, in je za nju uterjen. Bog mu je živali dal, ktere vse jegove potrebe zadovoljijo. Severnega jelena ima, kateri je našemu jelenu zlo enak, in ta mu daje mleko, in vleče mu sani. Koža in dlaka te živali mu dajete obleko, šotore in postelje, jeno meso mu daje hrano, parklji posodo, in čeva mu dajejo vervi. Severni jelen živi večji del le z mahom, in tega revnega živeža si sam išče spod snega. Za poskušnjo so že take Laponce v toplejše in rodovitnejše kraje djali; pa so le želeli v svojo domačo deželo nazaj.

Od tod vidimo, da človek v vsaki deželi, v vsakem podnebjú srečno in zadovoljno živetí zamore. Uživaj le ondi, kjer živiš, dare in dobrote, ki ti jih je Bog pripravil, zmerno in hvaležno; veseli se svojega življenja, ker ima veliko ceno pred Bogom, če ga prav obračaš; bodi dovoljen s tem, kar ti je Bog dal; varuj se strasti, ktere same človeka nesrečnega delajo; posebno se varuj sovražtva, nevošljivosti, jeze, nezmernosti in vsake nerodnosti; delaj zmiraj le to, kar ti božje zapovedi, tvoja vest in tvoj stan ukazujejo; po tem boš srečno in veselo živel, če tudi zemlja, ktero obdeluješ, ni zlo rodovitna, in če si tudi moraš potnega obraz svoj kruh

služiti; srečno boš živel zmiraj, dokler se tvoje truplo v zemljo ne poverne, iz ktere je vzeto, in dokler tvoja duša k Bogu ne pride, kateri jo je dal.

Od solnca, zvezd, planetov in lune.

Dozdaj smo se učili nekoliko spoznavati zemljo in druge stvari na nji, in vidili smo, kako koristno in dobrotljivo je ljubi Bog vse napravil, kako je vse reči na zemlji k našemu pridu stvaril.

Pustimo zdaj svojo zemljo na stran, povzdignimo svoje oči nakviško, in kaj zagledamo tam gori? Vidimo zelo solnce, ki s svojimi dobrotljivimi žarki vse osvetluje, ogreva in zveseluje; ob svetli noči vidimo brez števila veliko zvezd in prijazno luno. Te brezštevilne nebne stvari z našo zemljo vred se imenujejo skup svet ali vesvoljni svet.

Solnce, ki nam tako dobrotljivo sveti, ki s svojo gorkoto vsem zelišem rast in tek daje, je veliko večje od naše zemlje. Solnce se nam le zato majhino zdi, ker je grozno daleč od nas.

Solnce stoji zmiraj na enem kraju. Zdi se nam sicer, da solnce vsak dan vzhaja in zahaja. Ali ne solnce, ampak zemlja se verti, in se oberne z vsemi svojimi prebivavci v 24 urah okoli; to stori noč in dan, i v enem letu ali v 365 dneh in 6 urah se zemlja zasuče okoli solnca. Kakor se nam zdi, da solnce gre, zemlja pa stoji, ravno tako se tistemu zdi, kteri se v ladji pelje, in na breg gleda, kakor da bi se breg in drevesa premikale, in da bi ladja stala, dasiravno narobe breg pri miru stoji, ladijo pa valovi naglo dalej nesejo.

Takih solnc, kakoršno je naše, je še veliko na širokem prostoru neba. Vsaka zvezda, ki jo po noči nad seboj na nebu zagledamo, je solnce kakor naše, in nektera zvezda je še večja od njega. Te podnebne stvari se imenujejo zvezde stalnice ali zvezde nepremičnice, ker se

zmiraj v tistem podnebjju in v tisti dalji na nebu vidijo. Našemu solncu enako imajo svojo lastno luč.

Tiste nebne stvari pa, ktere se kakor naša zemlja okoli solnca sučejo, in od njega svetlobo in gorkoto dobivajo, se imenujejo planeti ali zvezde premičnice. Kometi ali repaste zvezde se tudi štejejo med premične zvezde; v podolgovatih krogih se sučejo okoli solnca. Prikazen repastih zvezd celó nič ne pomeni, ampak se ravno tako kakor solnčni vzhod ali zahod po navadnih natornih postavah godi.

Luna se tudi šteje med premične zvezde, in je stanovitna spremljavka naše zemlje. Petdesetkrat manjša je od naše zemlje, in se zasučé okoli nje v 27 dneh, 7 urah in 43 minutah. Veliko jezero mil je od naše zemlje daleč. Luna dobiva svetlobo, kakor naša zemlja, od solnca. Da je zdaj manj, zdaj več svetlobe na luni viditi, dela jeno mnogotero obračanje proti zemlji in solncu. Kakor že luna svojo osvetljeno stran bolj ali manj proti nam oberne, imamo mlaj, prvi krajec, čip, zadnji krajec.

Od merknjenja solnca in lune.

Luna se suče okoli naše zemlje, in ž njo vred vsako leto okoli solnca. Če tedaj luna, tako sukaje se, na ravnost med solnce in zemljo pride, prikrije naši zemlji solnčno svetlobo. Ta prikazen se imenuje solnčni mrak. Če pa zemlja pride na ravnost med solnce in luno, prikrije luni svetlobo, ktero sicer od solnca dobiva. Ta prikazen se imenuje lunin ali mescov mrak.

Ob solnčnem mraku ni solnce otemnjeno, ampak zemlja, ker solnčni žarki zavoljo lune v sredi stoječe ne morejo na zemljo padati, in je popolnoma osvetliti. Ob mescovem mraku ne pridejo na luno solnčni žarki, ker jih zemlja v sredi

stoječa pobere, in ravno zato lune prav ne osvetlijo.

— Učeni zvezdogledi vejo solnčne in mescove mrake veliko let pred izšteviliti in napovedati.

Kako veliko, kako neizrečeno je stvarjenje! Kdo zamore dela tvoje vsegamogočnosti, o Gospod, pregledati, kdo jih zamore premeriti! Kako lepo, kako prav, kako modro je ves svet narejen! Milijonov in milijonov ljudi prebiva na ti zemlji, in za vse skerbiš, Oče v nebesih, z neizrečeno dobroto in modrostjo! Kdo more izšteti ptice v zraku, ribe v vodi, domače in divje živali po zemlji, čedo mergolincov in červov! Solnce je grozno veliko, zvezde se ne dajo izšteti. Že čez 6000 let se sučejo te podnebne stvari v naj lepšem redu po svojih potih, ktere jim je Bog zaznamoval, in nikoli še niso celó nič od njih zašle. Zares, premišljeva je prelepe božje dela mora človek le čuditi se, poklekniti in moliti tistega, kteri je vse z neskončno močjo, modrostjo in dobroto iz nič napravil, in tako lepo in prav naredil.

In vendar veliko več, kakor vse to, je človek, ki ga je Bog po svoji podobi stvaril, ki ga je angelom pridružil, in ki ga je gospodarja te zemlje postavil.

Gospod! če dela tvoje vsegamogočnosti, velik prostor na nebu, solnce, luno, zvezde pogledam, ki si jih ti tam gori posadil, kaj ti je človek, da se ga spomniš, da si ga tako visoko povzdignil? Hvala, čast in molitev bodi zato večnemu, neskončnemu Bogu od veka do veka!

Dolžnosti podložnih do svojega deželnega oblastnika, do gosposke od njega postavljene in do rojstne dežele.

Pri vsaki hiši in vsaki soseski mora kdo biti, da ima ukazovati, kdaj in kako da naj se kaj opravlja, in dela, kar je potrebnega za hišo ali sosesko; mora kdo biti, da ima zapovedovati, kaj da naj vsakteriud stori ali ne stori, da se red, mir in edinost ohrani. Ko bi vsakteri, kar bi hotel, smel storiti, ko bi nikogar ne bilo, po kterega volji se morajo vsi združeni ravnati, bi bila nerodnost, nepokoj in razpertija, in hiša ali soseska ne bi mogla obstati.

Ravno tako, in še veliko bolj je za vso deželo, kjer toliko družin, toliko sosesk in toliko jezer ljudi skupaj prebiva; še veliko bolj je tedaj potrebno, da je kdo, kateri zapovedi in povelja vsem prebivavcom dežele v spolnovanje daje, in kateri potrebne naprave dela, da red, pokoj in edinost povsod prebiva, in da se varnost življenja in lastine vsem prebivavcom ohrani. Tistega, kateri ima pravico, v vsi deželi ali vsemu ljudstvu, vsem deželnim prebivavcom zapovedi dajati, in naprave delati za red, pokoj, edinost in varnost življenja in lastine,

imenujemo naj višjo deželno gosposko, vladnika, deželnega oblastnika, samoderžca, kateri ima po vladi, po kateri vlada, priimek: Cesar, kralj, veliki vojvoda i. t. d.

Udje mestnega društva se imenujejo med seboj somestničani, in vsi, glede na deželnega oblastnika, se imenujejo podložni.

Da je deželni oblastnik od Boga namenjen in postavljen, uči razločno sveto pismo: Rim. 13. 1. 2. „Vsakteri bodi vikši oblasti podložen, ker je vsaka oblast od Boga postavljena. Kterikoli so oblastniki, so od Boga postavljeni.“

Ker je deželni oblastnik od Boga postavljen, in je oče svojim podložnim, tedaj je tudi vsak podložnik dolžen, svojemu oblastniku bolj ko vsem drugim ljudem častin spoštovanje skazovati. To nam zapoveduje sveto pismo rekoč: I. Petr. 2. 17. „Bojte se Boga in častite kralja.“

Ker je deželni oblastnik od Boga postavljen, in je oče in dobrotnik svojim podložnim, smo mu tedaj tudi posebno ljubezen, zvestobo in spoštovanje dolžni.

Kakor pa otrok ljubezen do svojih starišev z zvestim in radovoljnim spolnovanjem njihovih zapovedi pokazuje, ravno tako naj tudi podložni svojo ljubezen deželnemu oblastniku z zvesto in radovoljno pokoršino do vseh jegovih postav in ukazov skazujejo.

Postave in ukazi, ki jih deželni oblast-

nik svojim podložnim daje, imajo le ta namen, srečo vse dežele in vseh udov države povišati. Le vladnik sam more naredbe in kakošnosti svoje vlade naj bolj previditi, in tedaj naj bolj vediti, ktere postave in naredbe so k sreči vse dežele potrebne in koristne. Posamezen deželjan ne more potreb vseh podložnih previditi; tedaj tudi velikrat ne more vediti, zakaj je te ali une postave in ukaze deželni oblastnik dal. Zato: raj je vsak podložen dolžen, postave in ukaze deželnega oblastnika radovoljno, na tanko in vselej, tudi takrat spolnovati, kadar ne vé in ne umé, zakaj so dane.

Sveto pismo nam očitno zapoveduje, gosposkine ukaze zavoljo svoje vesti spolnovati: Rim. 13. 1—5. „Vsakteri bodi višji oblasti podložen, ker je vsaka oblast od Boga postavljena. Kdor se tedaj vikšim ustavlja, se ustavlja božji naredbi, in sam sebi pogubljenje nakopava. Zakaj deželni oblastnik je služabnik božji tebi k dobremu; ako pa kaj hudega storiš, boj se ga, meča ne nosi zastonj; zakaj on je služabnik božji, maševavec v kazen temu, kateri hudo dela. Vikšim morate tedaj podložni biti ne samo zavoljo kazni, ampak zavoljo vesti.“

Sveto pismo tedaj s rasločnimi besedami uči: „Kdor se vikšim ustavlja, se ustavlja božji naredbi, in sam sebi pogubljenje nakopava.“ I. Petr. 21, 8—24. „Bodite svojim gospodom podložni, ne samo dobrim in tihim, ampak tudi ojstrim, ker to je prijetno

Bogu, ako kdo zavoljo jega, ki za vse vé, žalost prenese, in po krivici terpi.“

Ker je oblastnik od Boga postavljen, je oče deželi in velik dobrotnik svojim podložnim smo mu tedaj zato veliko hvalo dolžni, katero mu posebno s tem skazujemo, da mu dolgo življenje, zdravje in božji blagodar pri vseh jegovih delih vošimo, in jegove postave in naredbe na tanko in radovoljno spolnujemo.

Ker zamore pa le Bog vse naše želje uslišati in spolniti, svoje prošnje tedaj za svojega deželnega oblastnika k Bogu pošiljajmo, velikrat za-nj Boga prosimo. To nam velewa sveto pismo: I. Tim. 2. 1. „So-sebno vas opominjam, da opravljajte prošnje, molitve, priporočevanja in zahvale za vse ljudi, zlasti pa za kralje in sa vse gosposke, da mirno in pokojno živite v vsi pobožnosti in čistosti.

Deželni oblastnik skerbi za red in pokoj po vsi deželi, za varnost življenja in premoženja svojih podložnih, in oskerbuje vse, kar je k njih sreči potrebnega in koristnega. Tega vsega on sam ne more storiti; pomoči in podpore drugih ljudi mu je treba, da srečo svojih podložnih, ki za njo skerbi, tudi res doseže. Zato izroči nekim podložnim nekoliko svoje oblasti in pravice, da v njegovem imenu k spolnovanju jego-

vih postav in naredeb priganjajo, za red in pokoj čujejo, podložnemu po nedolžnem okri-
vičenemu pravico dajejo, prepirom konec de-
lajo, nepokorne strahujejo, in srečo prebi-
vavcov povišujejo. Podložni, katerim dežel-
ni oblastnik nekoliko svoje oblasti k vla-
danju deržave izroči, se imenujejo deržav-
ni opravilniki, sodniki, gosposke.

Gosposke so od deželnega oblastnika postavljene, in imajo potrebno oblast; jegovi namestniki so tedaj pri jegovih podložnih. Tedaj je vsak podložen dol-
žen gosposke s ponižnostjo in spošto-
vanjem slušati. Sveto pismo pravi: „Da-
jajte vsakemu, kar ste dolžni: čast, ko-
mur ste čast, spoštovanje, komur ste
spoštovanje dolžni.“

Ker gosposke v imenu deželnega oblast-
nika ukaze delajo, in povelja dajo, tedaj je
vsak podložen dolžen gosposkine ukaze in
povelja radovoljno, na tanka in vselej spol-
novati. Sveto pismo nam zapoveduje, rekoč:
I. Petr. 2. 13. 14. „Bodite vsaki gosposki
zavoljo Boga pokorni, ne samo kralju, kakor
naj višjemu gospodu, ampak tudi jegovim
k hvali pravičnih in maševanju hudodel-
nikov od njega postavljenim namestnikom.“
Jezus sam se je podvergel sodbi Rimskega
deželnega poglavarja, Poncija Pilata, in
mu odgovori: „Ti ne bi imel oblasti do me-
ne, ko ti ne bi bila od zgoraj dana.“

Gosposke čujejo za red, pokoj in edi-
nost, za življenje in premoženje podložnih.

Naj tedaj vsak podložen svoji gosposki vse dobro želi, in naj svoje želje Bogu pošilja; naj za nje Boga moli.

Tista dežela, v kateri je kdo bil rojen ali zrejen, ali v kateri stanovitno prebiva, se imenuje rojstna ali domača dežela, domovina, očestvo ali očetnjava. V domovini dobiva vsakteri prebivavec potrebni živež; tukaj se izučí potrebnih in koristnih znanosti in urnosti, in se zredi, tukaj dobiva branitev in varnost svojega življenja in premoženja in marsikatero druge dobrote, ktere mu pomagajo življenje in zdravje ohraniti in svoj visoki večni namen zadobiti. Vsakteri tedaj zadobi od svoje domovine mnogotere in velike dobrote. Zato je vsak prebivavec svoji domači deželi hvalo, ljubezen in pomoč dolžen. To hvaležnost, ljubezen in pomoč imenujemo domoljubje. Domoljubje je tedaj dolžnost vsakterega podložnega.

Kaj bo tedaj storil, kdor domovino ljubi?

Kdor svojo domovino ljubi, se bo vsega veselil, kar srečo domovine povišuje; serce ga bo bolelo, če jo nadloga in nesreča zadene; vse jene prigodke bo v sercu čutil. Prerok Jeremija je v sercu čutil vse nadloge svoje domovine, in je žaloval zavoljo jenega razdjanja v svojih žalostnih pesmih; Jezus je jokal zavoljo Jeruzalema.

Kdor svojo domovino ljubi, ji iz serca vse želi, kar je za njo dobrega in koristnega. Svojo ljubezen do domovine tedaj tudi s tem skazujemo, da ji vse dobro in koristno iz serca vošimo.

Ali ne bilo biza dosti, vse vesele in žalostne prigodke svoje domovine v sercu čutili in ji vse dobro in koristno iz serca vošiti; dobri deželjan bo tudi pripravljen z besedo in djanjem v potrebi svoji domovini po svoji moči pomagati, in bo skerb, vse odvracati in obvarovati, kar bi ji bilo škodljivega in nevarnega. Tudi s tem tedaj skazujemo domovinsko ljubezen, da radi in radovoljno vse storimo, kar srečo domovine poviša, in si prizadevamo vsako škodo od nje odverniti.

Kaj je domovini res koristnega ali škodljivega, kaj jeno srečo poviša ali pomunjša, to naj bolj tisti razsoditi vé, kateri potrebe vse dežele pozna, in za srečo vseh podložnih skerbi, in ta je deželni oblastnik. Deželni oblastnik daje tedaj postave in povelja v spolnovanje vsem podložnim, in ukazuje s tem vsakteremu, kaj da naj stori ali opusti, da se sreča vsi domovini ohrani in poviša. Kdor tedaj svojo domovino ljubi, bo postave in povelja deželnega oblastnika rad, na tanko in vselej spolnoval.

V božjo čast in za povišanje kreposti in pobožnosti morajo cirkve ali božje hiše, šole ali učilnice biti; k temu je treba duhovskih in deželskih učenikov in prednikov, treba je cirkve in učilnice zidati in poprav-

ljati. Da se ohrani red in pokoj, varnost življenja in premoženja, da se postave in povelja deželnega oblastnika spolnujejo, so opravilniki, sodniki in drugi predstojniki potrebni, ktere mora domovina živiti. — Da se kupčija zlajša in poviša, da se obilni domači pridelki drugam pošiljajo, in druge potrebne reči od drugod vozijo, semorajo ceste in mostovi narejati in v dobrem stanu ohranovati. — Za oskerbovanje ubogih, vdov in sirot, bolnikov in hromcov so posebne oskerbne hiše ali naredbe potrebne. — Da se zvonanji sovražniki domovine odvrčajo, da se dežela ropa in razdjanja obvaruje, so potrebni vojaki. Ti morajo preživljeni, oskerbljeni in s potrebnim orodjem prevideni biti, in še druge naredbe za brambo morajo storjene biti.

Da se vse to, kar je k sreči domovine potrebnega, zadobi, da se potrebni učeniiki, opravilniki in vojaki plačujejo in oskerbujejo, da se vse potrebne deržavne naredbe ohranijo, potrebuje domovina denarjev in marsikterih drugih reči. Denarji in druge reči, ktere so domovini potrebne, se imenujejo jene potrebe.

Ker so vse te naredbe vsi deželi k pridni in vsakteremu podložnemu potrebne in koristne, naj tedaj vsak, kteri svojo domovino ljubi, rad in s pravo voljo jenim potrebam pomaga. Sveto pismo nas k temu opominja: Rim. 12, 5 — 11. „Mi, ki smo kristjani, kolikor nas je, smo eno telo, in tako je eden

drugega ud. Vsak skerbi vsem drugim k pridu biti.“ I. Peter 4, 8–10. „Pred vsemi drugimi rečmi imejte bratovsko ljubezen med seboj. Služite eden drugemu z darovi, ki jih je vsakteri prejel.“

Korist in dobrote očitnih naredeb domovine uživajo vsi jeni prebivavci. Zato je tudi slehern dolžen potrebam domovine pomagati. Ko so pa stan, premoženje in zunanje okolšine podložnih mnogotere, tedaj gosposka velewa, koliko ima vsakteri podložni po meri svojega stanu in premoženja potrebam domovine pomagati. To, kar ima vsakteri podložen za potrebe domovine plačevati, se imenuje dača ali davek. Kdor svojo domovino ljubi, bo tudi davke radovoljno in po svoji vesti na tanko opravljal. Tudi mi tedaj svoje domoljubje skazujmo, radovoljno in vestno dolžne davke opravljaše.

Sveto pismo to razločno zapoveduje: Mat. 22, 21. „Dajajte Cesarju, kar je cesarjevega;“ to je, opraljšajte z vestjo jemu dolžne davke. Rim. 13, 6. 7. Opravljšajte davke tudi za voljo vesti. Dajajte tedaj vsakemu, kar ste mu dolžni, davek, komur ste davek, col, komur ste col dolžni.“

V vsaki deželi morajo nekteri take dela in službe opravljšati, ktere so k pridu vse domovine, in za srečo vsakega podložnega potrebne. Take dela se imenujejo očitne ali vladške opravila in službe, in ker jih mora, komur so izročene, osebno, to je sam

oskerbovati in opravljati, se jim pravi osebne službe; kakor postavim opravilo učnika, sodnika, pravilnika, vojaka. Ko ne bi nihče takih vladskih opravil in osebnih služeb hotel prevzeti, domovina ne bi mogla bivati. Kdor svojo domovino ljubi, bo tudi rad, če je poklican ali iz svoje dobre volje, vladne in osebne službe opravljal, tudi celó takrat, kadar mora svoje življenje v nevarnost postaviti, kakor postavim vojak, zdravnik. Skazujmo tudi tedaj svoje domoljubje, radi k pridu domovine vladске in osebne službe opravljaje.

To nam ukazuje sveto pismo: Rim. 12, 4—11. „Vsi smo eno telo, in tako eden drugega udje.“ Slepemu bodimo oko, gluheemu uho, mutastemu usta, hromemu noga, to je, eden drugemu ljubeznjivo pristopajmo, in v potrebah svojemu bližnjemu radi pomagajmo. „Po milosti nam dodeljeni imamo mnogotere dari. Če ima kdo službo, naj z vestjo oskerbljuje jene opravila. Če je kdo učenik postavljen, naj se peča z učenjem. Če je kdo predstojnik, bodi z vso unetostjo in vestjo. V tem, kar imate delati, ne bodite leni; gospodu služite.“ I. Joan, 3, 16. „Kako velika je bila Jezusova ljubezen do nas, smo v tem spoznali, ker je svoje življenje za nas dal; tedaj moramo tudi mi pripravljeni biti, življenje za brate dati.“

Če pa tudi prilogke svoje domovine v sercu čutimo, ji dobro vošimo, in smo

pripravljeni, k pridu domovine po svoji moči pomagati; je vendar le sam ljubi Bog, kateri zamore domovini vse, kar ji je dobrega in koristnega, dati, vse hudo in nesreče od nje odverniti, jo blagodariti in osrečiti. Kdor svojo domovino resnično ljubi, bo tedaj tudi svoje želje za srečo domovine k Bogu pošiljal, velikrat in priserčno bo za njo molil. Tudi mi s tem skazujmo svojo ljubezen do domovine, da večkrat za njo Boga molimo, od kterega samega vse dobro pride.

Kdor svojemu deželnemu oblastniku dolžno čast, ljubezen in voljnost, podložnost in voljno pokoršino skazuje, in za-nj Boga moli; kdor gosposkam od deželnega oblastnika postavljenim čast in pokoršino skazuje, in za nje moli; kdor ima pravo domovinsko ljubezen, in jo s tem na znanje daje, da vse prigodke svoje domovine priserčno čuti, in ji vse dobro resnično želi; kdor je pri volji, ji k sreči pridno v djanju pomagati; kdor vsem postavam in poveljam deželnega oblastnika voljno pokoršino skazuje; kdor potrebam domovine rad in ročno pomaga, in z vestjo dolžne davke opravlja; kdor je pripravljen, domovini vladne in osebne službe opravljati, in za jeno srečo in božjo pomoč velikrat k

Bogu moli; kdor vse te dolžnosti opravlja, se imenuje dober in zvest podložen.

V vsakem, tudi v naj nižjem in revnejšem stanu, v vseh prilogah in okoliščinah življenja je mogoče in treba, te silne dolžnosti na tanko in radovoljno spolnovati.

Tak podložen zadobi ljubezen in dopadenje božje, si žasluzi dobro ime pri ljudeh, in se stori vrednega dobrot v tem in v prihodnem življenju.

Tem dolžnostim tisti nasproti ravna, kateri z besedo ali djanjem zaničevanje, mlačnost ali celó sovražstvo do svojega deželnega oblastnika kaže, kateri čez jegove postave ali povelja godernja, jih po krivem graja, ali jim celó morebiti nasproti dela. Soper te dolžnosti se pregreši tisti, kateri do gosposke od deželnega oblastnika postavljene zaničevanje, nepokoršino ali nasprotnost kaže.

Ravno tako se tisti pregreši, kateri je pri vseh prilogah svoje domovine enakodušen in neobčutljiv; kateri ji vsega dobrega iz serca ne voši, ali kaj takega počinja, kar je redu, miru in pokoju domovine nevarno in škodljivo. Tudi greši, kdor od naredeb in naprav domovine zaničljivo govori, jih korist in dobroto odrekuje, in jih po krivem graja; kdor potrebam domovine noče pomagati, in dobrodelnih očitnih naredeb noče podpirati; kdor morebiti celó z gerdo samopridnostjo, golufijo in odertijo pomanjkanje in potrebo povikšuje, in svojim deželjanom srečo podkapa in podira; kdor noče

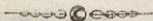
dolžnik davkov plačevati, ali manj plačuje, kakor je plačevati dolžen; kdor postavljene cestovine in mostovine ne opravlja. Zadnjič greši tisti, kateri postopa, in domovini z delom in pridnostjo celó nič ne pomaga; kdor je v očitni službi golufen in nezvest; kdor noče domovine, kadar je sila, tudi s nevarnostjo svojega življenja braniti.

Človek, kateri te dolžnosti v nemar pusti, pokaže gerdo nehvaležnost do Boga, ki nas pusti v soseskini družbi živeti, da eden drugemu ljubeznjivo pomagamo, učiti in boljšati se, potrebni živež si pridobivati, življenje si zljajševati, in nakorist biti eden drugemu. — Tak človek je nehvaležen in brez ljubezni do drugih ljudi, s katerih prizadevanjem in pomočjo je toliko prida, zločnosti, veselja v svojem življenju zadobil. Tak škoduje zadnjič sam sebi, in se nesrečnega stori, ker se kakor nepriden in škodljiv ud ob dobro ime pripravi, in pomoči drugih ljudi nevrednega stori; ne pomaga je tedaj k sreči domovine sam svojo svečo podira. Tako se tak človek že tukaj na zemlji Bogu in vsem dobrim ljudem sopernega in šibe vrednega stori, in tam v prihodnem življenju ga čaka ojstra sodba.

Da vse dolžnosti do deželnega oblastnika, do gosposk in domovine spolnujmo, nam je v četerti božji zapovedi zapovedano, ktera se tako glasi: „Spoštuj očeta in mater, da dolgo živiš, in se ti dobro godi na zemlji.“

Spolnujmo tedaj vse dolžnosti do svojega deželnega očeta in do gospodk od njega postavljenih radi, na tanko in vselej; on je namreč od Boga postavljen, da nas vlada in varuje; on skerbi z modrimi in dobrotnimi naredbami, z neutrudnim prizadevanjem za podučevanje in rejenje mladosti, za lepo vedenje in božji strah, srečo vse države in vseh podložnih postaviti in utrditi; on ima za tega voljo veliko skerbi, dela in težav prevzeti in prenesti.

Tudi svojo domovino in ž njo vred vse jene prebivavce ljubimo kakor svoje brate, bodimo si med seboj kakor dobri otroci enega očeta, in pomagajmo pošteno iz vseh moči k sreči vse domovine in vsakega prebivavca. — Le tako zamoremo Bogu, nebeškemu očetu, dopasti, kateri tudi vse ljudi ljubi, in nam je ljubezen do bližnjega, kakor drugo veliko zapoved vse postave, na tanko spolnovati zapovedal.

Djanski pregovori za mladost.

Z Bogom začni vsako delo,
In bo dober tek imelo.

Da dober si, in dobro st'riš,
Zato na svetu le živiš.

Če hočeš srečen biti,
Se moraš mlad učiti:
Že zdaj skerbi Bogu dopasti,
Od dne do dne v dobrem rasti.

Če nauk poslušáš,
Spolnit' pa ne skušáš,
Si srečo kaziš;
Vse bode veselo,
Te rado imelo,
Če lepo živiš.

Če starše spoštuješ, in ljubiš Boga,
Je vse ti prijazno, te rado ima.

Obleka prave hvale vredna'
Ni draga, ampak snažna, čedna;
Ker snažnost je čednost, mladino lepi,
Bogu in ljudem vsem jo priporoči.

S časom svojim prav ravnaj,
Da ti žal ne bode kdaj.

Revežem pomagaj rad,
Ker je revež tud' tvoj brat.

Minavš'no sovraži,
In kar si, to kaži.

Iz nič si, človek, od Boga storjen,
Spoznati in ljubiti ga je tvoj namen.

O Bog, velika je oblast,
Neskončna je mogočnost tvoja,
Če tvojih del premisli čast,
Stermi nad njimi duša moja.

Neskončno si dobrotljiv, Bog!
Po celem svetu krog in krog
Tvoj blagodar kraljuje;
Vesela giblje vsaka stvar,
In čut' ljubezni tvoje dar,
Ti hvalo vso daruješ.

Bog pravičen si, Gospod,
Po delih povračuješ;
Hudobne tepeš ti povsod,
Pobožne pa daruješ.

Res je, kar ti, Bog, govoriš,
Modrost si zgol' brez zmote;
Kdor v te zaupa, mu deliš
Obljubljene dobrote.

Kdor vedno misli na Boga,
Se jemu rad priporočuje;
Kdor z Bogom dela vse ravna,
V nesreči k njemu le zdihuje;
Kdor po zapov'dih prav živi,
Je svojim prednikom podložen;
Kdor dobro vselej rad stori,
Le on, le on je res pobožen.

Vsmiljen Bog rad prizanaša,
Grešniku rad odpusti,
Kter' pokore ne odlaša,
In prederzno ne greši.

Omikana pamet, nedolžno serce,
Naj lepši zaklad je za leta mlade.

Mars'kter' se v nesreči prepozno kesá'
Če svoje opravke brez glave ravná.

Pravičen in dober do vsakega bodi,
Po unanji dozdkе nikogar ne sodi.

Kar dobrega svojemu bratu storiš,
Stokratno plačilo v nebesih dobiš.

Če hočeš sebi kdaj
In drugim k pridru biti,
Se moraš pridno zdaj
V mladosti dela učiti.

Nedolžnost in pridnost in dobre želje
Naj lepše veselje za dobro sercé.

Postave so potrebne, hudobnike kroté.
Postave nas ljubezni, pravičnosti uče;
Ko b' vsak, kar boče, smel storiti,
Kdo nek' bi mogel srečen biti!

Otrok, ki staršev ne spoštuje,
Jih draži, žali, zaničuje,
Popači svoje si serce
Hudobnejše od dne do dne.

Otrok, ki reveža ne žali,
Mu rad svoj košček pomoli,
Se pri ljudeh naj lepše hvali,
Obilno Bog ga obdari.

Če dobroto kdaj prejameš,
Skaži hvalo mu lepo;
S tem dobrotnika si vnameš,
Rad te še obdaril bo.

Bod trezen, zmeren vsaki dan,
Ta svèt te bo otel:
Boš star in malokdaj bolan,
Še v starosti vesel.

Po postavah ne ravnati,
Žali to Boga, ljudi;
Kdor jih noče spolnovati,
On blago, prostost zgubi.

**Skrivnosti svoje varno skrij
Človeku, ki nerad molči.**

**Nauka staršev zanič'vat' ne smeš,
Ker si še malo skusil, malo veš.**

**Kdor težko dela, ga ne zaničuj,
Če reven je in nizek tudi;
Zavoljo pridnost' vselej ga spoštuj,
In misli, da se za te trudi.**

**Bod' zvest, pošteno imej sercé,
Ti bodo upali ljudjé.**

**Škodoželjni nevošljivec
Svoje sreče je morivec,
Takega povsod čerté,
Radi od njega bežé.**

**O zdravi uki so,
K' jih starši otrokom dajó!
Ki jih spolnujejo,
Življenje srečno imajo;
Neslušljiv mora pa
Velikokrat terpeti,
In glava termasta
V nadlogah koperneti.**

— 90 —
Po postavih ne ravnaš;
Nali to Boga, ljudi;
Kdor jih noče splohovati,
On plago, prostost zgubi.

Nauki modrosti in kreposti iz Salomonovih pregovorov.

Začetek modrosti je strah božji. Strah božji pa studi vse, kar je hudega.

Spolnuj nauke svojega očeta, in bodi pokoren poveljam svoje matere.

Modrost je boljša kakor zlato in srebro. Čemu so bogastva hudobnemu, ker si modrosti in kreposti ne more zanje kupiti.

Strah in svarjenje dasta modrost; otrok pa, kterege prepustijo jegovi volji, bo sramota svojim staršem.

Kdor se z dobrimi in modrimi ljudmi peča, bo tudi dober in moder, prijatelj bedakov bo pa jim enak.

Človek si prizadeva, Bog dodela. Človek sklepa, Bog sklene.

Zaupaj v Boga iz celega serca; va-nj misli pri vsakem delu, in ne zanašaj se sam na se; ogiblji se vsega hudega, in spoštuj Gospoda.

Moj sin, če te grešniki vabijo, ne hodi za njimi, ne pečaj se ž njimi, jih pota so hude in spačene: kdor živ ogelj prime, ali se ne speče?

Spomin pobožnega ostane v časti; ime hudobneža pa sramotno zgine. Česar se hudobnik boji, to ga bo doletelo; pravičnim pa se bo godilo po njih željah.

Povsod so gospodove oči na dobre in na hudobne obrnjene. Vsakemu bo povernjeno po njegovih delih.

Nad sedmerimi rečmi se gospodu posebno gnjusi: nad prevzetnostjo, nad lažmi, nad ubijanjem, nad sercom, ktero kaj hudega hoče, nad hudimi deli, nad krivimi pričami, nad tistim, kateri razpertijo dela.

Kdor dobro s hudim vračuje, od njegove hiše ne bo nesreča nikoli odstopila.

Ti se ne smeš hvaliti, ampak drugi naj te hvalijo.

Kdor svoje zmote prikriva, se jih tudi ne bo znebil; kdor jih pa razodene, in se jih varuje, bo odpušenje zadobil.

Mladeneč svojih navad, tudi če bo star, ne bo pozabil. Mladi se navadi, stari dela.

Gospod! Daj mi, ne pamankanja, ne bogastva, ampak le toliko, kolikor za življenje potrebujem, da te v sreči ne pozabim, in v potrebi tujega blaga ne poželim, in tebe ne razžalim.

Kdor rad postopa, bo pomankanje terpel. Lenuh, pojdi k čebeli, in glej, kako je pridna. Po letu si živeža pripravlja in nabira, da ima pozimi ob čem živeti. Kdaj se boš iz svoje lenobe zdramil? Le dremliji le, pa vedi, da bo potreba in sila kakor z orožjem obdani konjenik nad te prišla.

Dobro ime je boljše kakor veliko bogastvo.

Ponižen odgovor zlomi jezo, čemerna beseda jo pa užge. Prepirljivec podpihuje zdražbo, ponižni pa jo skuša pogladiti in zravnati.

Ne brani, če kdo ubogim dobro dela. Pomagaj raji sam, če ti je moč. Ne reci: pojdi, pa jutri pridi, potlej ti bom pomagal, kar vendar

zdaj precej storiti zamoreš. Bog je reveža ravno tako kakor bogatinca stvaril.

Ne veseli se nikoli sovražnikove nesreče, ker je to Gospodu soperno; daj mu raji jesti in piti, če je lačen in žejen; tako mu boš živo oglje na glavo nanašal, Gospod bo z dopadenjem vidil, in ti povernil.

Kdor komu drugemu jamo koplje, lahko sam v njo pade, in kamen, ki ga v koga drugega zazenesh, na te pade.

Kdor koga posvari, bo od poboljšane večjo hvalo prejel, kakor kdor se mu prilizuje.

Človeška prijaznost je golufiva, in lepota zgine: božji strah pa prinese pravo hvalo.

Moj sin! ne pozabi vendar mojih naukov, in ohrani moje zapovedi v svojem sercu, to ti bo dalo dolgo življenje in mir, milost in dopadenje boš s tem zadobil pri Bogu in ljudeh, sladko bo tvoje spanje in prijeten tvoj pokoj: zakaj Bog ti stoji na strani, in čuje nad tvojimi stopinjami.

Pravila za priljudnost.

Če smo priljudni in lepega vedênja ali zaderžanja, nam bodo ljudje bolj nagnjeni. Priljudnost tedaj se šteje med pripomočke, si ljubezen in nagnjenost drugih ljudi zadobiti, svojo čast in srečo povikšati.

Ohranite tedaj v spominu te nauke:

1. Berž ko vstanete iz postelje, se oblecite čedno, pa ne vpričo drugih ljudi, če je mogoče. Umijte si obraz in roke s hladno vodo, in poravnajte lepo lase po glavi. Marsikteri otroci, kadar se zjutraj oblačijo, morajo dolgo še le svoje obleke iskati; tega je kriva jih nerodnost. Otroci! učite se reda, navadite se ga zgodaj. Red je duša vseh opravil. Red vam odverne trud in osramotenje. Že v mladosti se morate reda navaditi, da bo časoma kaj iz vas! —

Po redu večkrat se dobi,
Kar delo nam ne dodeli;
Zamuda pa sitnost in trud
Ti z redom odvräča se tud'.

2. Poglejte, ali je vse oblačilo na vas čedno, ali so škornji ali čevlji osnaženi, ali je perilo in drugo oblačilo snažno, in ali ni kaj razterganega.

Kdor stergan in vmazan kam gre,
Povsod ga neradi terpé.

3. Perva misel pri vstajanju bodi k Bogu obernjena. Zatoraj opravite precej, ko se oblečete, prav priserčno in pobožno svojo juturnjo molitev; zahvalite dobrotljivega Boga, da je vas, vaše ljube stariše, brate in sestre po noči vsega hudega varoval, in vam dal pokoj in novo moč za delo, prosite ga, da naj vas ta dan blagoslovi, in vam, vašim starišem bratom in sestram vse potrebno dobro da.

4. Pojdite potlej k svojim staršem ali k svojim rodbenikom in rednikom, pri katerih živite, priklonite se jim prijazno, ali jim roke poljubite, in jim po navadni šegi dobro jutro vošite; potlej pojdite k svojim opraviлом.

Od deržanja života.

1. Stojé deržite glavo na ravnost. Ne pačite si obraza, da bi oči ali usta na stran obračali i. t. d. Ne devajte nog naskrižem.

2. Gredé zmiraj enako stopajte, ne pazdaj na ozko, zdaj na široko; ne skakajte in ne šepajte.

3. Sedé ne devajte ne kolen, ne nog naskrižem, pri miru jih imejte, in ne naslanjajte herbta na stol. Ne opirajte ne glave na roko, ne komolca na mizo. Na ravnost se deržite.

Pri mizi.

1. Po molitvi k jedi se še le potlej usedite, ko so imenitnejši sedli.

2. Pustite najpredimenitnejšim jedi jemati, in še le potem pride versta do vas. Ravnajte spodobno pri mizi z žlicami, vilicami in nožmi, in varujte, da si perta ali oblačila ne pomazete..

3. Ne jejte prehitro in požrešno, ampak žvečite jedi prav in zadosti.

4. Ne pihajte jedi nepriljudno, ampak čakajte raji, da se uhladijo. Ne umažite rok, in varujte se perstov pri jedi nespodobno rabiti.

5. Ne vstajajte brez potrebe od mize, in zahvalite se po jedi svojim starišem prav prisrčno.

6. Po jedi molite pobožno, in zahvalite dobrotljivega Boga, da vam je tako dobrotljivo hrano dodelil.

V tovaršiji.

1. Pozdravite slehernega prijazno, in odzdravljajte jim, kateri so vas pozdravili.

2. Če pridete k znanim, vošite jim po okolišinah dobro jutro ali dober večer.

3. Če vas kdo imenitnih ali kateri vikši sreča, odkrite se mu iz daleč, priklonite se mu, postojte nekoliko, in še le potlej se pokrijte, ko bo nekoliko stopinj od vas.

4. Če h komu v hišo pridete, poter-
kajte na lahko na vrata, in počakajte malo,
preden spet potercate, če vas niso že v per-
vič slišali. Potlej stopite natihoma odkriti
v stanico, in vrata tiho za seboj zaprite.
Priklonite se potem, zdaj povejte in odgo-
vorite na kratko in razložno, kar imate
povedati in odgovoriti. Kadar naročilo oprave-
vite, priporočite se ponižno, in pojdite spo-
dobno in spoštljivo.

5. Ne mahajte z rokami, kadar govorite.
Tudi ne zehajte; če pa le morate zehati,
ne odpirajte ust, da bi vsakteri vidil, ampak
zakrivajte usta z roko ali ruto.

6. Na očitnih krajih sam pri sebi smejati
se, peti, koga na glas klicati, v pse kaj me-
tati, je nespodobno.

7. Če pa na tuj vert pridete, varujte se
brez dovoljenja rož ali sadja tergati, in po-
gredah ali tratah skakati.

Še več pravil od priljudnosti bi se vam
tukaj lahko dalo. Pa glejte le, kako se lepo
zrejeni ljudje vedejo, in posnemajte jih.

Zarobljen
Zarobljenca ljudje
Povsod nerad' terpe.

Velikim in majhinim bod'
Priljuden, pameten povsod.

Pametnost, priljudnost, dve reči,
Oblačilo, k' vredno je časti;

**Lepša otroka, zalša moža,
Blagor le jemu, kdor ga ima.**

**Kako se imate učenci vesti, vam po-
vedó šolske postave.**

Pravila za zdravje.

Telesno zdravje je veliko vredno.

Zravno dušnih dobrot so tudi take, ktere naše telo in našo časno srečo zadevajo. Med temi je zdravje velike cene. Če ima bolnik tudi najza lše stanovanje, naj lepše verte, mizo polno najdražjih jedi, če ima še toliko premoženja, moči in časti, ga ta obilnost, ta blešoba in visokost vendar ne bo veselila. Vse bi rad dal, ko bi si mogel le zdravje kupiti.

Bolnik ne more dolžnosti svojega stana spolnovati, po svojih delih in opraviilih hoditi, vse mora drugim ljudem prepustiti, kteri ne spolnujejo zmiraj s pravo skerbjo in zvestobo človeku zročenih del in dolžnosti.

Kako srečen je pa zdrav človek ! Vsaka jed se mu prileže, sladko in mirno spi, vesel in pokrepčan se zbudi, dobrovoljen in vesel gre na svoje delo, in spolnuje svoje dolžnosti z lahkoto in veseljem, Bogu in ljudem lahko služi, in dela brez vsega zadržka v zadobljenje svojega imenitnega večnega namena.

Pa vendar veliko ljudi le malokdaj misli, kolika dobrota je zdravje; ne premislimo, kako lahko se zdravje zapravi, huda bolezen dobi, ali celó življenje zgubi. O koliko nespametnih otrok se vgonobi ali pohabi že v svoji prvi mladosti! Koliko si jih poškoduje po nemarnosti, prešernosti in nepokoršini zdravo telo, koliko jih mora celó pred časom umreti, ker opominjevanja in svarjenja svojih staršev in učnikov niso poslušali! Ali se ne storé taki ljudje tudi Bogu sopernih in šibe vrednih, ki nam je to drago dobroto, zdravje, dal, da ga skerbno varujemo in hranimo, da zamoremo svoje dolžnosti na tanko spolnovati, sebi in svojemu bližnjemu veliko dobrega storiti?

Če hočete svoje življenje in zdravje ohraniti, si morate med drugimi te pravila za zmirom v spomin vtisniti in na tanko se po njih ravnati.

1. Bodite zmerni in trezni v jedi in pijači; s preobilnostjo v jedi in pijači si človek zdravje konča, si nakoplje marsiktero bolezen in velikrat prenašlo smert. Zmeren in trezen je pa tisti, kateri le toliko je in pije, kolikor mu je treba, da svojo lakoto in žejo prežene. Kdor več sné, kakor mu je treba k ohranjenju svoje moči, ali kdor iz sladkosnednosti mnogoterih in škodljivih jedi zaužije, zboli in oslabi, in se stori nepripravnega za svoje dela in dolžnosti. On greši, ker božjega dara ne čisla, in ker se nepripravnega dela, veliko dobrega med drugimi ljudmi delati in svoje dolžnosti na tanko spolnovati. Kdor hoče dolgo živeti in zdrav biti, ne sme nikoli nezmereno jesti,

mora le takrat jesti in piti, kadar je lačen in žejen. Jed, katero človek zavžije, kadar ni lačen, dela jegovemu životu slabost namesto moči, in mu vzame radost in veselje do del in opravil.

2. Bodite snažni v jedi, obleki in stanovanju. Če si človek obraza in rok ne umije vsak dan, in večkrat tudi nog: se potne luknjice ali potivnice po naši koži tako zamažejo in zamašijo, da soparica ne more skozi je, od tod tedaj mnogotere bolezni izhajajo, kakor: izpustki ali kraste po životu ali glavi, oskrumbe i. t. d.

Bodi snažen v perilu in obleki. Če perilo in obleko večkrat preoblečeš, se život ložje poti, in koža čistejša ostaja, kar veliko bolezni odverne. Če te dež zmoči, berž zmenjaj mokro obleko s suho, da ti mokrota v život ne zleze in zdravju ne škoduje. Snažnost zdravje hrani.

Skerbi za čisto sapo v stanovanjavi, odpri okna vsak dan. Pometi vsak dan iz stanic nesnago, in odpri vrata in okna, da se prah izkadi. Kako koristna je čista sapa našemu zdravju, se naj bolj čuti, kadar se v stanovanjavo stopi, ktera je bila dolgo zaperta, ali kjer je prebivanje veliko ljudi sapa spridilo. Težava in britkost nas prevzamete v taki stanovanjavi. Kako lahko pa sopemo, ko iz take stanovanjave v prosto sapo pridemo!

3. Ravnaj se po natančnem redu v jedi in pijači, delu in počivanju, spanja in čutju. Tisti ne ostane zdrav, kateri v jedi in pijači nima reda, dans preveč, jutri premalo je; zdaj postopa, zdaj se žene čez svojo moč; zdaj preveč, zdaj premalo spi,

in se sploh v vseh svojih delih in opravilih po nobenem redu ne ravna.

Zmerno, trezno jej in pij,
Snažen bodi v vsaki reči,
Čuj u pravi čas in spi;
Terdno zdravje bo ti k sreči.

4. Bodite previdni, in varujte se vsega, kar bi utegnilo vaše življenje in zdravje v nevarnost pripraviti. Koliko ljudi in koliko otrok se je z neprevidnostjo v bolezen, in velikrat v zgodnjo smert pripravilo! Ne pijte nikdar, ako ste vroči; sicer si pijete smert. Ne pijte nikoli precej na vroče, tudi ne na tolste jedi. Ne pijte vpijanljivih pijač. Otrokom so take pijače zelo škodljive. Posebno je žganje ljudem pravi strup; ker izpriduje vlage, slabi čutnice, razdene zdravje, in je že marsiktere ljudi ob hišo in premoženje, in pred časom v grob spravilo. Naj boljša pijača je hladna čista voda.

Ne požirajte jedi požrešno in prenašlo. Varujte se nezrelega sadja, marsiktera huda bolezen se dobi od njega. Ne jejte jagod ali zelenjav, katerih ne poznate, ker so nekatere strupene med njimi.

V spmladi in v jeseni, ko so gorki dnevi in hladne noči, se varujte, da se zjutraj ali zvečer ne prehladite; po noči ne pušajte odprtih oken, ker vam ponočna sapa lahko prehlajo in bolezen napravi.

Po zimi ne hodite iz mraza precej k peči, in ne bodite nikoli predolgo pri nji ali preblizo

je. Velika vročina od peči je vselej nezdrava; dela, da glava boli, in napravlja še marsiktere druge bolezni.

Ne omahujte nemarno z nožem ali vilicami, utegnili bi sebe ali koga drugega raniti ali celó oko iztakniti. Ne dotikajte se strelnega orožja. Koliko otrok je že s tem sebe ali druge poškodovalo, ali celó umorilo.

Ne hodite nikjer na visoko, od kodar bi pasti utegnili. Ne hodite v nepoznano vodo. Ne hodite k nobenemu konju preblizo, še manj se smete ktere-rega pritakniti; marsikterega otroka je že konj pokvečil, ali celó ubil. Varujte se, da ne pridete derečemu vozu preblizo, da vas ne povozi.

Ne kazite si zob s sladkarijami, tudi ne pregrizujte niti, ne grizite orehov ali drugih terdih reči. Usta si pridno izmivajte.

Ne slabite si oči. Ne glejte dolgo v solnce, varujte se, da vam škodljivi prah v oči ne pride; ne delajte brez luči, kadar se noč bliža, in se zmrači. Če vam kaj v oči pride, ne mencajte jih, ampak skušajte tisto reč zlahkoma iz njih spraviti.

5. Posebno se varujte strasti; niso le samo pregrešne, ker so svetim božjim zapovedim nasproti; ampak so tudi zelo nevarne sovražnice zdravju in življenju.

Varujte se sovraštva, ker po njem kerv kipi, nepokoj nastane, slast do jedi mine, pa bledost in medlost nastopi. Nevošljivost požre naj boljšo moč življenja, vzame spanje, in je enaka kostnemu raku. Jeza napravi tres in včasih smertne bolezni;

dela životu slabost, in ga konča. Marsikteri je straha umerl, ali je pa zavoljo vedne skerbi, straha, žalosti in gnjeva svoje zdravje zapravlil, in si bole-havo življenje nakopal. Pa tudi nezmerno naglo veselje zamore omedlevico ali naglo smert nagnati.

Naj se tedaj človek že v mladosti navadi svoje želje in slasti premagovati, pohleven in pri-prost biti; če je pa vendar človeka jeza ali kaj drugega takega znotranjega budo prijelo, naj gre pod milo nebo, in naj se rajši v kaj drugega zamisli, naj popred ne jé in pije, preden se ni popolnoma umiril.

6. Posebno dober pripomoček zdravje ohrani-ti je delo. Z delom se ohrani in pomnoži telesna moč. Navadite se tedaj delavni biti. Le varovati se morate, pretežke reči nositi, ali prehude telesne vade se lotiti. Plesáje, tekaje in skakaje si je že marsikteri otrok neozdravno bolezen in smert nakopal. Po velikem gibanju ali trudu se ne podajajte na enkrat k pokoju, ampak le počasi. Ne sedite v šoli sključeni, ampak na ravnost, da se persi ne vtisnejo, in otok kervi ne ustavlja.

Naj boljši počitek po trudu in delu je spanje, pa le nikar ne spite predolgo; po sedem ali osem ur je zadosti, da se naš život v spanju počije in okrepča. Ne spite v debelih pérnatih posteljah, ne z rokami pod glavo podloženimi, ne s sključenim životom. Navadite se zvečer kmalo k počitku hoditi, zjutraj pa zgodaj vstajati. Zgodna danica pridnim zlatica.

7. Pred nekoliko leti so še v marsikterih vaseh otročje koze razsajale, in veliko otrok pomorile al pokvečile. Iznajšli so pa prav lahko, vso neškodljivo in gotovo pomoč, s katero se človek naleznosti morljivih otročjih koz lahko za vselej obvaruje. To prav zdravo pomoč je pred nekoliko leti neki zdravnik na Angličanskem na znanje dal. Spoznal je namreč, da tisti ljudje, kateri so kravje koze prestali, navadnih otročjih koz niso dobili. Tedaj so priporočevali otrokom kravje koze sploh staviti, in jih potem hujših navadnih koz obvarovati, in zato so tudi naš deželni oče ukazali, da naj vsem otrokom kantonski zdravniki nalaš zato postavljeni kravje koze stavijo. Od tega časa so ondod, kodar se to dobrotljivo povelje na tanko in sploh spolnuje, koze jenjale razsajati, ktere so pred tako strašno davile. Če bodo več let zaporedoma sploh to pomoč rabili, ne bo nihče več v nevarnost prišel, da bi ga koze ob življenje ali ob vid in zdravje pripravile. Koliko jezer otrok in odrašenih je bilo do zdaj že s to pomočjo kužne bolezni obvarvanih, popačenja, sleposti, bolehnosti in drugih težav rešenih in zdravih ohranjenih!

In to pomoč je prav lahko imeti. Povsod je zdravnikov, kateri znajo koze staviti. Kozostava ni boleča ali nevarna. Otroku se na roki z bucko ali iglo koža malo vprasne, nekoliko sokrovce od koz v njo dene, in varje, da se prehitro ne obriše, ker se mora s kervjo zmešati. Čez ene dni dobi otrok na vprasnjenih rokah kake mehurčke,

ki se v 10 ali 11 dneh popolnoma napnó, okrog in okrog rudeče, kateri pa celó nobene bolečine ne delajo. K večjemu dobi otrok lahko, komaj občutno merzlico na kratek čas, tako da otroci večji del zvnaj postelje vstajajo, lahko jedó, pijó in spé kakor o zdravju.

Kako bi se mogli pred Bogom izgovoriti, ko zdaj, ko nam je Bog tako dobro pomoč zoper koze dal, iz lenobe ali svojeglavnosti te pomoči ne bi iskali in ne rabili, in se raji kozam moriti dali, ali če bi tudi le vid zgubili, ali si bolehnost in druge nadloge navlekli? To bi bila tepenja vredna nehvaležnost za božjo dobroto!

K a z a l o.

	Stran
Šolske postave za ljudske šole	1
Povesti iz svetega pisma stare zaveze . . .	10
Nekaj znanosti od zemlje, na kateri živimo	146
Dolžnosti podložnih do svojega deželnega oblastnika, do gosposke od njega posta- vljene in do rojstne dežele	180
Djanski pregovori za mladost	194
Pravila ali regelce za priljudnost	202
Pravila za zdravje	207

Natisnil Grund.

Maria Prossat

Maria Reimer.

Maria Reimer.

id.

Maria Prossat

Maria Koschat.

Kosät.

